

Liisa Seo

Mari Kinkar

LANGEVARJUTUNKEDE VÄLJA TÖÖTAMINE

LÕPUTÖÖ

Rõiva- ja tekstiiliteaduskond
Rõivaste tehniline disain ja tehnoloogia

Tallinn 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
1. MUDELITE KAVANDAMINE	6
1.1. Mudelite kavandamise tingimused	6
1.2. Kavandatud mudelid.....	8
1.2.1. Meeste tunked	8
1.2.2. Naiste tunked.....	9
1.3. Välja töötamiseks valitud mudelite kirjeldus	10
1.3.1. Mudel „Mihkel“	10
1.3.2. Mudel „Tiina“	11
1.4. Õmblusmaterjalide valik.....	12
2. KONSTRUKTSIOON JA TEHNOLOOGIA	14
2.1. Põhilõike valmistamine	14
2.1.1. Meeste tunkede põhilõike valmistamine	14
2.1.2. Naiste tunkede põhilõike valmistamine	14
2.2. Lõigete valmistamiseks vajalikud mõõdud ja lisad.....	15
2.2.1. Meeste tunkede valmistamiseks vajalikud mõõdud ja lisad.....	15
2.2.2. Naiste tunkede valmistamiseks vajalikud mõõdud ja lisad.....	16
2.3. Põhilõike valmistamise käik.....	17
2.3.1. Meeste tunkede põhilõike valmistamise käik.....	17
2.3.2. Naiste tunkede põhilõike valmistamise käik.....	25
2.4. Moekohaste lõigete valmistamine	32

2.4.1.	Meeste tunkede moekohased lõiked.....	32
2.4.2.	Naiste tunkede moekohased lõiked	36
2.5.	Mudelite sõlmede tehnoloogiline töötlemine	40
2.5.1.	Meeste tunkede sõlmede tehnoloogiline töötlemine	41
2.5.2.	Naiste tunkede sõlmede tehnoloogiline töötlemine	44
2.6.	Lekaalide valmistamine	47
2.6.1.	Meeste tunkede lekaalid	47
2.6.2.	Naiste tunkede lekaalid	54
2.7.	Lekaalide tehniline paljundamine.....	60
2.7.1.	Meeste tunkede lekaalide paljundusskeem	61
2.7.2.	Naiste tunkede lekaalide paljundusskeem.....	66
2.8.	Õmblusmaterjalide kulu normeerimine	71
2.8.1.	Kangakulu	71
2.8.2.	Abimaterjalide kulu.....	77
2.8.3.	Niidikulu.....	77
2.9.	Mudeli tehniline kirjeldus.....	80
2.9.1.	Meeste tunkede valmistoote mõõtude tabel	80
2.9.2.	Naiste tunkede valmistoote mõõtude tabel.....	82
2.9.3.	Meeste tunkede tootekaart.....	84
2.9.4.	Naiste tunkede tootekaart	85
3.	TÖÖ ORGANISEERIMINE.....	86
3.1.	Toote töötlemise tehnoloogiline järjestus.....	86
3.1.1.	Meeste tunkede töötlemise tehnoloogiline järjestus.....	86
3.1.2.	Naiste tunkede töötlemise tehnoloogiline järjestus	90
4.	MAJANDUSLIK OSA	94
4.1.	Toote hinna kujunemine	94
	KOKKUVÕTE.....	95

SUMMARY	97
VIIDATUD ALLIKAD.....	99
Lisa 1. Foto meeste tunkedest	101
Lisa 2. Foto naiste tunkedest	102

SISSEJUHATUS

Juba aastasadu on inimkond huvitunud õhus lendamisest. Sajandite pikkused katsetused ning erinevate tehnika- ja teadusalade areng on muutnud langevarjuspordi tänapäeval sagedasti harrastatavaks hobiks. Esimesi tänapäevaseid langevarjuhüppeid hakati sooritama 20. sajandi alguses [1].

Algselt tavapärasest langevarjuhüppest on tänapäeval saanud ekstreemspordiala. Mida rohkem langevarjusport arenes, seda olulisemaks sai hea varustuse ja rõivastuse olemasolu.

Langevarjuhüppe sooritamisel ei ole spetsiaalarõivastus kohustuslik. Asjaarmastajad ja harrastajad peavad aga spetsiaalarõivaid oluliseks, kuna see mõjutab hüppe, eelkõige vabalangemise sooritust ja kiirust. Oluline on materjali puhul vastupidavus, kuna tunked omavad ka kaitsmise funktsiooni maandumisel. Samuti aitab ülerõivas hoida kehatemperatuuri ühtlasena. Lõikeline lahendus ja materjalide valik peab laskma liigutada mugavalt. Antud ülesandeks on leida parim lahendus keskmisele langevarjuhüppajale, kelleks võib olla nii esmakordselt hüppaja kui ka hobikorras harrastaja.

Langevarjuvarustuse pakkujaid leidub internetis palju. Rõivastuse osas on võimalik leida mitmeid erinevaid lõikelisi lahendusi, iga hüppe liigi jaoks on välja töötatud parimat sooritust võimaldavad mudelid ja komplektid. Muidugi ei ole sellise varustuse soetamine odav, olenevalt otstarbest ja lisadetailidest on ka hinnad kõrgemad. Eesti turul puudub võimalus soetada langevarjurõivastust, on võimalus tellida interneti kaudu välisriikidest, kuid see on aega nõudev ning puudub võimalus toodet selga proovida. Sellest tulenevalt tuli idee välja töötada lihtsam variant meeste/naiste langevarjutunkedest, mida saab kasutada väljalaenutatava varustrusena Sõljaväe Langevarjuklubis.

Käesoleva töö eesmärgiks on välja töötada võimalikult suurele huvigrupile sobivad meeste ja naiste langevarjutunked. Töö algab erinevate mudelite kavandamisest, mille seast valitakse prototüübiks üks meeste ja üks naiste mudel. Konstrueeritakse põhi- ja moekohased lõiked, tuuakse välja sõlmede tehnoloogiline töötlemine ja lekaalide valmistamine. Teostatakse tehniline paljundamine ja normeeritakse õmblusmaterjalide kulu. Töö lõpposas koostatakse valmis toote mõõtude kaart ja tootekaart.

1. MUDELITE KAVANDAMINE

1.1. Mudelite kavandamise tingimused

Käesoleva töö lähteülesandeks on välja töötada meeste ja naiste langevarjutunked. Analoogseid mudeleid kavandatavale tootele võib leida mitmeid. Leidub nii lihtsamaid lahendusi (Foto 1) kui ka keerukamaid (Foto 2). Langevarjutunked peavad seljas olema mugavad, andma hea liikumisvabaduse. Hüpet sooritades ei tohi rõivale tuul sisse pääseda, seega peavad toote avad olema liibuvad või fikseeritud. Kavandatud mudelitel on kaelakaar ja varrukasuu töödeldud soonikuga, alläär kummikanaliga ning talla aluse kummiga. Mudelite kavandamisel on planeeritud kehaosa käeaugukaarele soonikust detailid, mis annavad veelgi suurema mugavuse liigutamisel. Pro-Fly tunkedel on terve seljaosa elastsest materjalist, mis annab eriti suure liikumisvabaduse. Põlved ja istmik kavandatakse mudelitel tugevdatusena (nagu fotodel 2 ja 3), et toode peaks paremini vastu. Tunkedel peab olema tasku, kuhu saab hüppaja panna oma mobiiltelefoni ning selle lukk peab püsima kinnisena.

Foto 1. Pittz langevarjutunked [2]

Foto 2. Pro-Fly langevarjutunked [3]

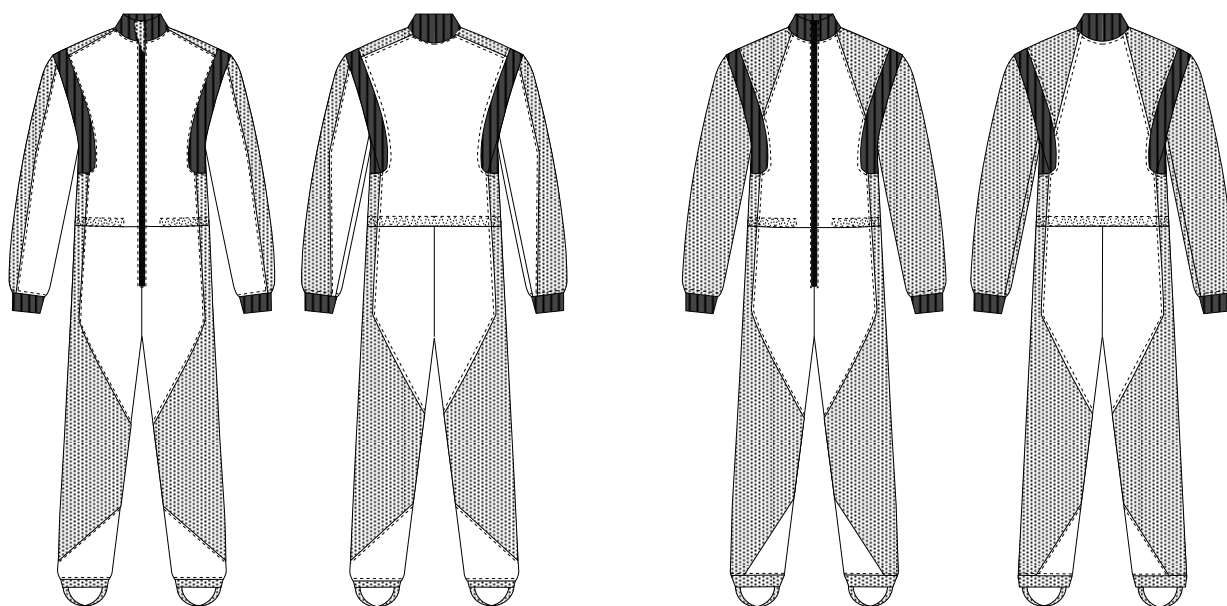

Foto 3. Klikky Sports langevarjutunked [4]

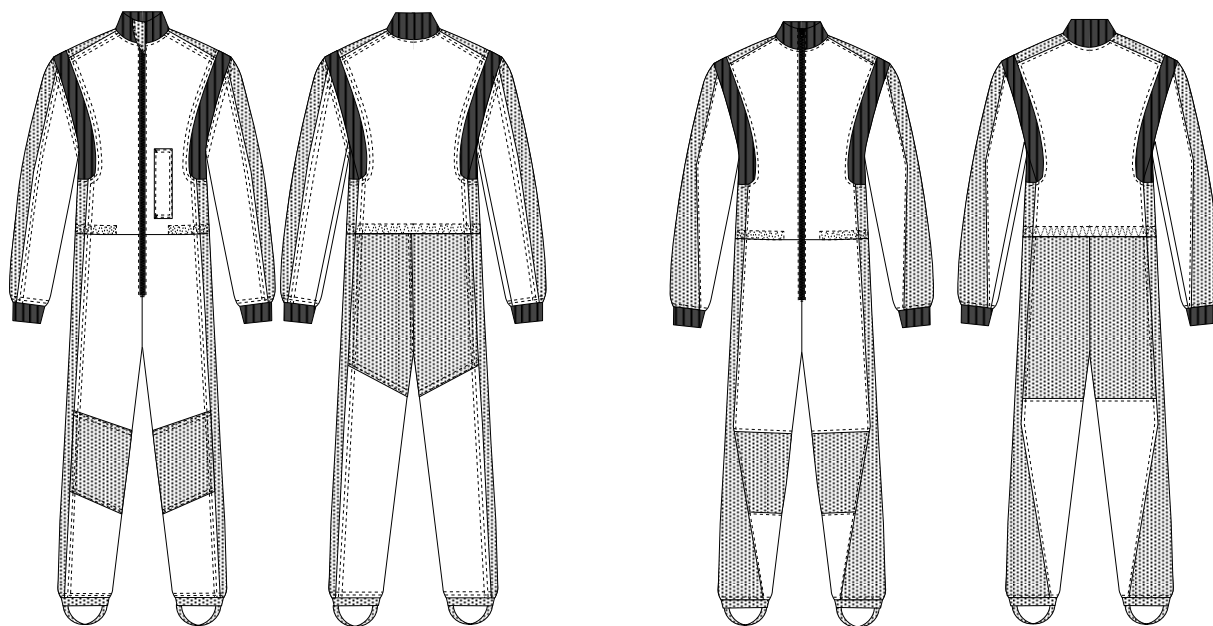
1.2. Kavandatud mudelid

1.2.1. Meeste tunked

Vastavalt mudeli kavandamise tingimustele on joonistel 1 ja 2 välja toodud tehniliste joonistena erinevad lõikelised lahendused meeste langevarjutunkedele.

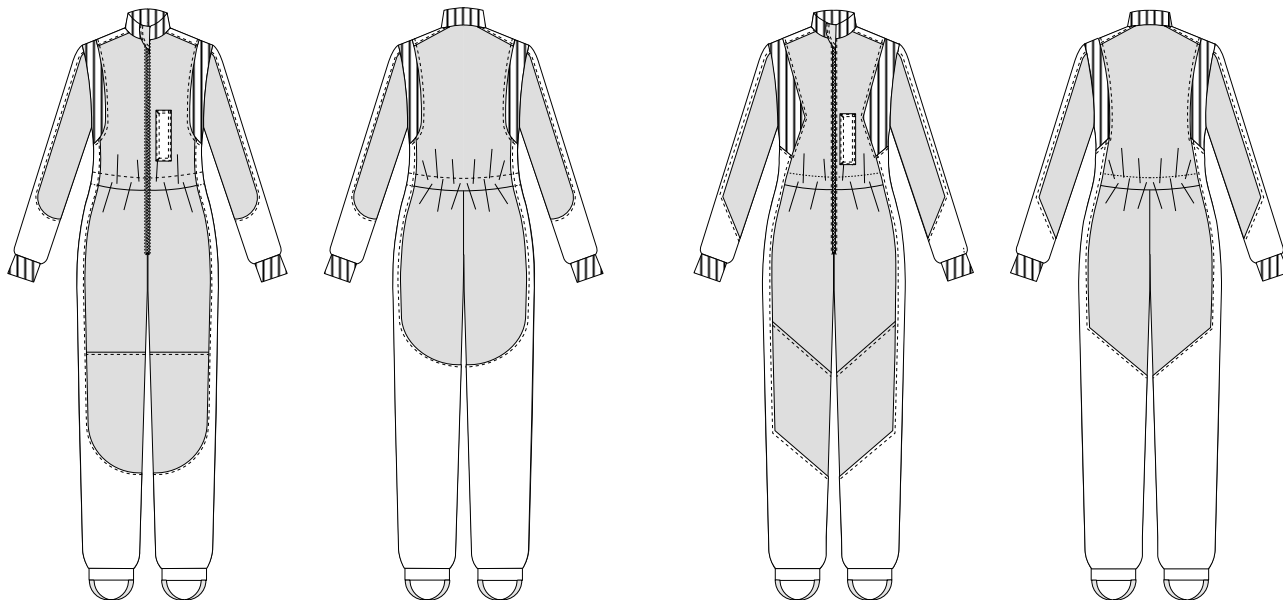
Joonis 1. Kavandatud mudelid "Tarmo" (vasakul) ja "Meelis" (paremal)

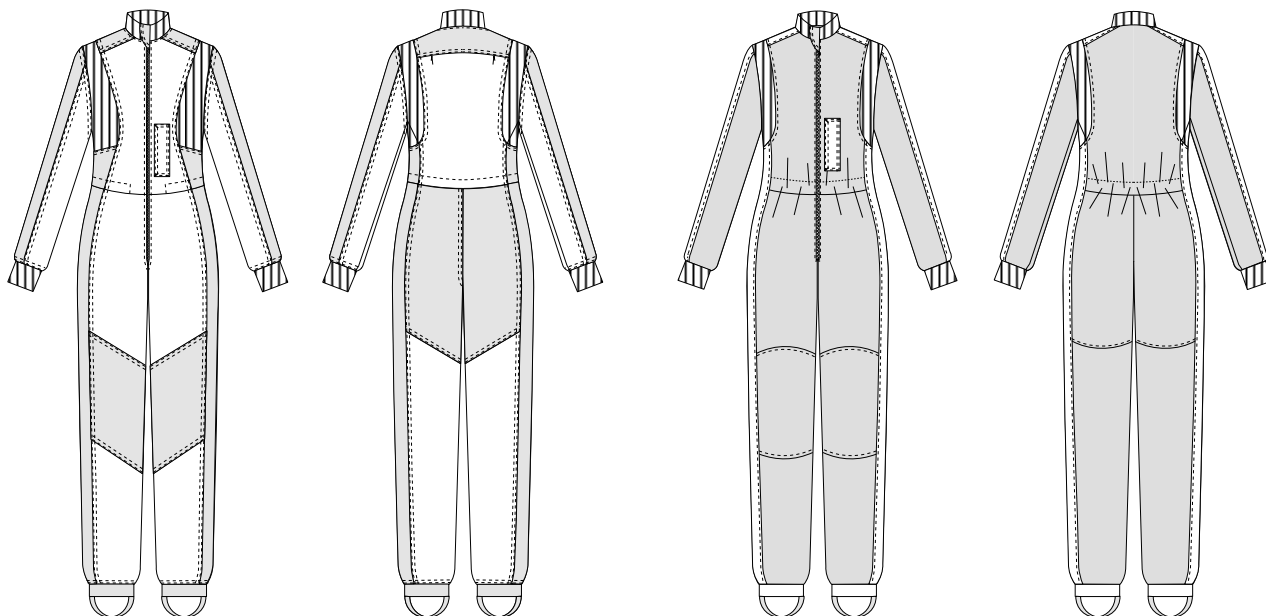
Joonis 2. Kavandatud mudelid „Mihkel“ (vasakul) ja „Priit“ (paremal)

1.2.2. Naiste tunked

Vastavalt mudeli kavandamise tingimustele on joonistel 3 ja 4 välja toodud tehniliste joonistena erinevad lõikelised lahendused naiste langevarjutunkedele.

Joonis 3. Kavandatud mudelid „Juta“ (vasakul) ja „Anna“ (paremal)

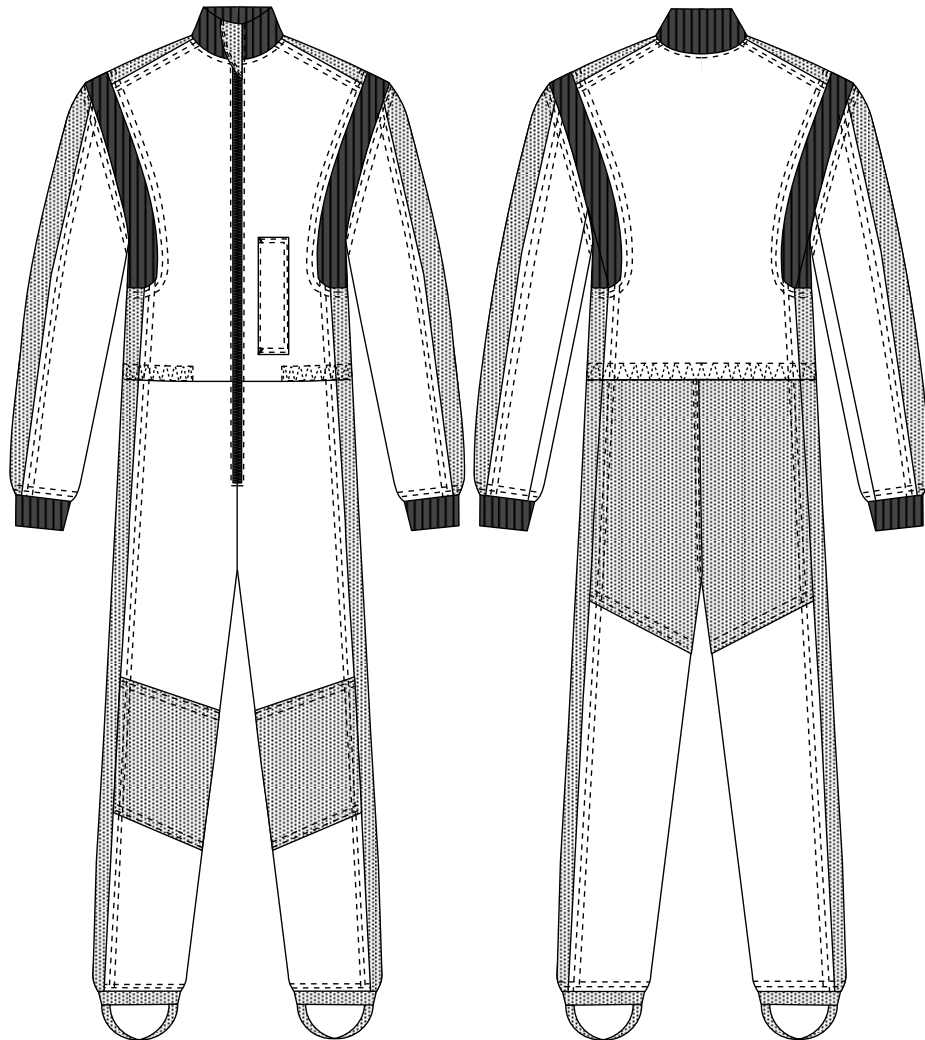

Joonis 4. Kavandatud mudelid „Tiina“ (vasakul) ja „Ly“ (paremal)

1.3. Välja töötamiseks valitud mudelite kirjeldus

1.3.1. Mudel „Mihkel“

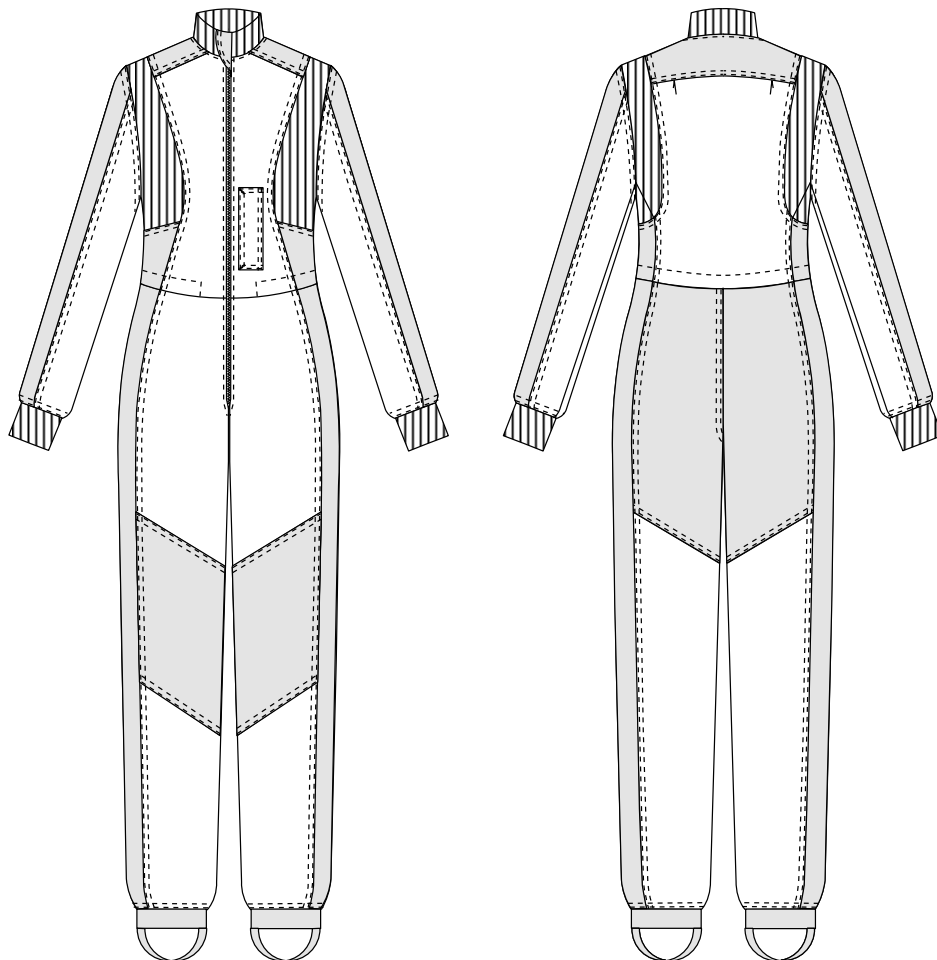
Meeste langevarjutunked (Joonis 5) on tööriivaste materjalist. Musta põhimaterjali koostis on 60% puuvilla ja 40% polüestrit, kollase põhimaterjali koostis on 100% puuvilla. Esi- ja seljaosa küljedetail, varrukasuu detail ja krae on soonikust, mille koostis on 85% puuvilla ja 15% elastaani. Varrukatel, külgedel ja õlal on musta värvi materjalist pikisuunas detailid. Tootel on peale õmmeldud musta värvi detailid põlvede ja istmiku osas. Esikinnis on lukuga ning vasakul hõlmal on lukuga ja peale õmmeldud klapiga tasku. Luku ülaosa krael katab lukutasku. Toote vööjoon on reguleeritav kummiga ja sääрте allääred on töödeldud kummikanaliga ning talla aluse kummiga.

Joonis 5. Välja töötatava meeste tunkede tööjoonis (mudel “Mihkel”)

1.3.2. Mudel „Tiina“

Naiste poolliibuvad langevarjutunked on tööriivaste materjalist, musta põhimaterjali koostis on 60% puuvilla ja 40% polüestrit, kollane põhimaterjal koosneb 100% puuvillast. Esi- ja seljaosa küljedetail, varrukasuu detail ja krae on soonikust, mille koostis on 85% puuvilla ja 15% elastaani. Mudelil on seljaosas passe ja vabadusvoldid. Õlajoon on toodud esiosa poole. Varruka keskosas on mustast põhimaterjalist 10 cm laiune triip, samuti on see püksteosa külgedel. Põlvedel ja istmikul on mustast põhimaterjalist peale õmmeldud detailid. Esikinnis on lukuga ning vasakul hõlmal on lukuga rinnatasku, millel on peale õmmeldud klapp. Krae ülaosa katab lukutasku. Säärte alläär on töödeldud kummi ja -kanaliga, sääre fikseerimiseks on talla alune kumm.

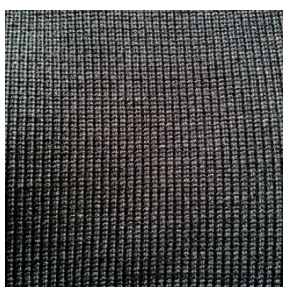
Joonis 6. Välja töötatava naiste tunkede tööjoonis (mudel “Tiina“)

1.4. Õmblusmaterjalide valik

Langevarjutunkede materjaliks sobib hästi tööriivaste kangas, mis on kasutusel ka erinevate langevarjurõivaste tootjate seas [5], [6]. Valitud põhimaterjalil on toimne sidus, mis annab kulumiskindluse ja sileda pinna [7]. Mudelite liikumisvabadust andvate detailide materjaliks on valitud paksemapoolne trikootaž, millel on hea venivus ja vetruvus ehk kiu võime taastada esialgne kuju pärast välise jõu toime lakkamist [8]. Kangaste omadused on välja toodud tabelis 1, abimaterjalide omadused on tabelis 2.

Tabel 1

Materjalide iseloomustus

Jrk nr	Kanga omadus	Iseloomustus		
		Põhimaterjal nr 1	Põhimaterjal nr 2	Trikootaž
1	Kanga näidis			
2	Värvus	Must	Kollane	Hall
3	Kiuline koostis	60CO 40PL	100 CO	85CO 15EA
4	Sidus	Koepindne toimne sidus	Koepindne toimne sidus	Koetrikoo, sooniksidus
5	Nõela sobivus	90 - 100	90 - 100	90 - 100
6	Niidi sobivus	Ühendusõmblus 80 Äärestusõmblus 80	Ühendusõmblus 80 Äärestusõmblus 80	Ühendusõmblus 80 Äärestusõmblus 80
7	Kanga laius (cm)	150,0 cm	150,0 cm	120 cm
8	Ultusserva laius	1,5 cm	1,5 cm	-
9	Hooldus			

Tabel 2

Abimaterjalide iseloomustus

Jrk nr	Abimaterjali nimetus	Iseloomustus	Näidis
1	Esikinnise lukk	Must alt kinnine ühe kelguga traktorlukk Hammastiku laius 6 mm Luku kogulaius 3 cm Mudel „Mihkel“ baassuuruse luku pikkus 80 cm Mudel „Tiina“ baassuuruse luku pikkus 70 cm	
2	Tasku lukk	Kollane plastikust spiraallukk Spiraali laius 6 mm Luku pikkus 15 cm	
3	Kumm	Must Laius 2,5 cm	
4	Nööpaukudega kumm	Valge Laius 2,5 cm	
5	Nööp	Musta värvi kahe auguga nööp Diameeter 15 mm Materjal: plastik	
6	Riputusaas/ suurusnumber	Must Mõõdud 1 x 8 cm	

2. KONSTRUKTSIOON JA TEHNOLOOGIA

2.1. Põhilõike valmistamine

2.1.1. Meeste tunkede põhilõike valmistamine

Meeste langevarjutunkede põhilõike valmistamisel kasutatud konstrueerimise metoodika on pärit Gareth Kershaw “Pattern cutting for menswear” raamatust, seda nii kehaosa, varruka kui ka pükste konstrueerimisel. Lõiked on valmistatud meeste baassuurusele 48 (pikkusele 176, vastab suurusele M). Baassuuruse mõõdud on võetud Gareth Kershaw “Pattern cutting for menswear” raamatus kasutatud suuruste tabelist [9]. Vastavalt mudeli tegumoele on valitud übermõõtudele avaruslisad, mis arvestatakse konstruktsioonis poolmõõtudele.

Põhikonstruktsioon on joonestatud horisontaal- ja vertikaaljoontele, konstrueerimist alustatakse pikkusmõõtudega, millele märgitakse laiusmõõdud arvestades kehaosa poolmõõte. Olulisemad mõõdud on konstruktsioonis tähistatud erinevate numbrite ja seletustega.

2.1.2. Naiste tunkede põhilõike valmistamine

Naiste langevarjutunkede põhilõike valmistamisel on kasutatud M. Müller & Sohn konstrueerimise metoodikat, seda nii kehaosa kui ka pükste konstrueerimisel. Lõiked on valmistatud baassuurusele 38 (vastab suurusele S) ja pikkusele 168 cm. Baassuuruse mõõdud on võetud M. Müller & Sohn konstrueerimise raamatust. Vastavalt mudeli tegumoele on valitud mõõtudele avaruslisad, mis arvestatakse konstruktsioonis poolmõõtudele.

Põhikonstruktsioon on joonestatud horisontaal- ja vertikaaljoontele, konstrueerimist alustatakse pikkusmõõtudega, millele märgitakse laiusmõõdud arvestades kehaosa poolmõõte. Olulisemad mõõdud on konstruktsioonis tähistatud erinevate numbrite ja seletustega.

2.2. Lõigete valmistamiseks vajalikud mõõdud ja lisad

2.2.1. Meeste tunkede valmistamiseks vajalikud mõõdud ja lisad

Langevarjutunkede kehaosa, varruka ja püksteosa põhilõike konstrueerimiseks vajalikud mõõdud ja lisad on välja toodud tabelis 3. Baassuuruseks on valitud 48 (kasv 176).

Tabel 3

Põhilõike valmistamiseks vajalikud tüüpfiguuri mõõdud ja lisad

Jrk. nr	Lühend	Mõõdu nimeus	Mõõdu väärtus, cm	½ mõõdu väärtust, cm	Lisa poolele konstruktsioonile, cm
1	2	3	4	5	6
Kehaosa					
1	Rü	Rinnaümberrmõõt	96	48	8
2	Vü	Vööümberrmõõt	83	41,5	8
3	Pü	Puusaümberrmõõt	96	48	6
4	K	Kasv	176	–	–
5	Kaks	Käeaugukaaresügavus	22	–	–
6	Sp	Seljapikkus	45,5	–	–
7	Kü	Kaelaümberrmõõt	40	20	–
11	Sl	Seljalaius	39	19,5	2
Pükste osa					
14	Eol	Esiosalaius	49	24,5	–
15	Tol	Tagaosalaius	59	29,5	–
16	Ik	Istmiku kõrgus	26	–	–
17	Jp	Jala pikkus	81	–	–
18	Kpvj	Küljepikkusvööjoonest	107	–	–
Varrukas					
19	Vp	Varrukapikkus	70	–	–
20		Küünarnuki joon randmejoonest	41	–	–
21	Kvü	Käsivarreümberrmõõt	35,5	–	–

2.2.2. Naiste tunkede valmistamiseks vajalikud mõõdud ja lisad

Langevarjutunkede kehaosa, varruka ja püksteosa põhilõike konstrueerimiseks vajalikud mõõdud ja lisad on välja toodud tabelis 4. Tabelis 5 on välja toodud mõõdud, mis on saadud arvutuslikul teel. Baassuuruseks on valitud 38, mõõdud on võetud M. Müller & Sohn konstrueerimise raamatust [10]. Lisa rinna-, vöö- ja puusaümberrõõdule on arvestatud poolele konstruktsioonile.

Tabel 4

Põhilõike valmistamiseks vajalikud tüüpfiguuri mõõdud ja lisad

Jrk. nr	Lühend	Mõõdu nimetus	Mõõdu väärtus, cm	½ mõõdu väärtust, cm	Lisa, cm
1	2	3	4	5	6
1	Rü	Rinnaümberrõõdu	88	44	9
2	Vü	Vööümberrõõdu	72	36	9
3	Pü	Puusaümberrõõdu	97	48,5	4
4	K	Kasv	168	–	–
5	Sk	Seljakõrgus	20,1	–	4
6	Sp	Seljapikkus	41,6	–	8
7	Kü	Kaelaümberrõõdu	36	18	–
8	Kkl	Kaelakakaare laius	6,7	–	–
9	II Rk	II rinnakõrgus	28,1	–	–
10	II Ep	II esipikkus	45,3	–	8
11	Sl	Seljalaius	33	16,5	2,5
12	Rl	Rinnalaius	36,2	18,1	2
13	Õl	Õlalaius	12,2	–	–
14	Kvd	Käsivarre diameeter	9,3	–	2
15	Kvp	Käsivarre pikkus	59,9	–	–
16	Raü	Randmeümberrõõdu	15,8	–	10
17	Kvü	Käsivarre ümberrõõdu	28	–	10
18	Ik	Istmiku kõrgus	26,1	–	–
19	Jp	Jala pikkus	79,9	–	–
20	Kpv	Külje pikkus	106	–	–
21	Paü	Pahkluuümberrõõdu	24,5	–	16

Tabel 5

Põhilõike valmistamiseks arvutatavad mõõdud

Jrk. nr	Lühend Arvutusvalem	Mõõdu nimetus	Mõõt, cm
Kehaosa			
1	$K_{kl} = K_{vd} + L = 9,3 + 4,5$	Käeaugukaare laius	13,8
Varrukas			
2	$V_{kk} = 1/3 K_{kp}$	Varrukakaare kõrgus	16,2
Püksid			
3	$P_k = 1/2 J_p - 1/10 J_p$	Põlve kõrgus	32
4	$E_{ol} = 1/4 (P_{ü} + L_{isa}) - 1$	Esiosa laius	25,3
5	$T_{ol} = 1/4 (P_{ü} + L_{isa}) + 1$	Tagaosa laius	27,3

2.3. Põhilõike valmistamise käik

2.3.1. Meeste tunkede põhilõike valmistamise käik

Meeste langevarjutunkede konstrueerimise aluseks on võetud Gareth Kershaw "Pattern cutting for menswear" raamatus kasutatud meetoodika. Tabelis 6 on välja toodud kehaosa konstrueerimise käigu seletus, tabelis 7 varruka konstrueerimise käigu seletus ning tabelis 8 pükste konstrueerimise käigu seletus. Joonisel 7 on kehaosa põhilõige, joonisel 8 varruka ja joonisel 9 pükste põhilõige. Kehaosa konstrueeritakse kuni vööjooneni. Varrukas konstrueeritakse täismõõtudele, avaruslisad lisanduvad modelleerimise käigus vastavalt toote iseärasustele. Püksteosa konstrueerimisel ei jäeta vööjoone sissevõtteid ära, need konstrueeritakse kehaosa vööjoone sissevõtetega võrdseks, lisaavarust reguleeritakse vööjoonel asuva kummiga.

Tabel 6

Meeste langevarjutunkede kehaosa konstrueerimise käik

Jrk. nr	Lõigu asukoht joonisel	Lõigu nimetus	Lühend Arvutusvalem	Väärtus, cm
1	2	3	4	5
1	0-1 ↓	Kaelakaare sügavus seljaosas		2,0
2	1-2 ↓	Käeaugukaare sügavus	Kaks	22,0
3	1-3 ↓	Seljapikkus	Sp	45,5
4	2-5 →	Seljaosa konstruktsiooni laius rinnajoonel	$\frac{1}{4} R\ddot{u} + \frac{1}{4} LR\ddot{u}$	28,0
5	0-6 →	Konstruktsiooni baasvõrgu laius	$0-6 = 2-5$	28,0
6	3-7→	Seljaosa konstruktsiooni laius vööjoonel	$3-7 = 2-5$	28,0
7	1-9 →	Kaelakaarelaius seljaosas	$\frac{1}{5} K\ddot{u} + 0,7$	8,7
8	9-10 ↑	Kaelakaare sügavus seljaosas		2,0
9	1-11 ↓	Seljalaiusjoone kõrgus seljaosa kaelakaare sügavusjoonest	$\frac{1}{2} (1-2)$	11,0
10	11-12 →	Seljalaius	$\frac{1}{2} Sl + 2,0$	21,5
11	1-13 ↓	Õlajoone kalle	$\frac{1}{8} Kaks - 0,75$	2,0
12	13-14	Baasvõrgu jooned	$13-14 = 11-12 =$ $2-15$	
13	14-16→	Õlajoone pikkus		1,8
14	15	Nurgapoolitaja		3,0
15	1-17 ↓	Kaelakaare sügavus esiosas	$\frac{1}{5} K\ddot{u} - 0,8$	7,2
Seljaosa konstruktsioon esiosa kaelakaare sügavusjoonega peegeldada esiosa konstruktsiooniks				

Tabel 7

Meeste langevarjutunkede varruka konstrueerimise käik

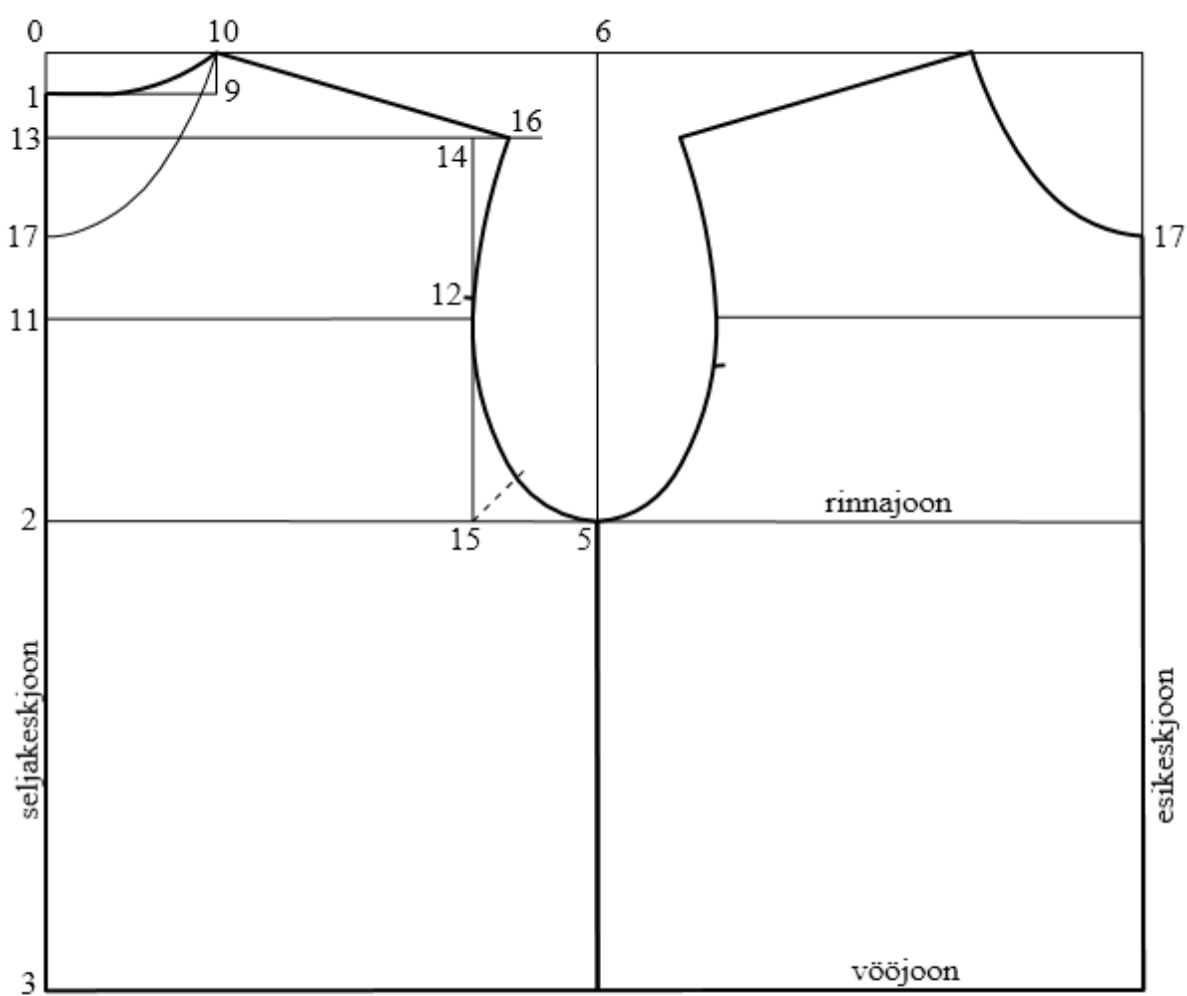
Jrk. nr	Lõigu asukoht joonisel	Lõigu nimetus	Lühend Arvutusvalem	Väärtus, cm
1	2	3	4	5
1	1-3 →	Varruka baasvõrgu laius	Kvü	35,5
2	1-2 ↓	Varruka pikkus	Vp	70,0
3	1-4 →	Varruka baasvõrgu keskjoone asukoht	$\frac{1}{2} (1-3)$	17,8
4	1-5 ↓	Varrukakaare kõrgus	$\frac{1}{3} * 48$	16
5	3-6 ↓	Varruka baasvõrgu joon	$3-6 = 1-5$	16
6	7-A ↑	Abipunkt seljapool	$\frac{1}{6} * 48 + 1,5$	9,5
7	8-B ↑	Abipunkt esipool	$\frac{1}{6} * 48$	8
8	5-A	Abipunkti asukoht seljapool abijoonest seespool	$5-A : 2$	0,5
9	A-4	Abipunkti asukoht seljapool abijoonest väljapool	$A-4 : 2$	1,5
10	4-B	Abipunkti asukoht esipool abijoonest väljapool	$4-B : 2$	2,0
10	4-B	Abipunkti asukoht esipool abijoonest väljapool	$4-B : 2$	2,0
11	B-6	Abipunkti asukoht esipool abijoonest seespool	$B-6 : 2$	1,0
12	5-2	Küünarnukijoon	$5-2 : 2$	
13	↑ 2,5	Küünarnukijoone tõstmine	↑ 2,5	2,5
14	4 →	Vastasmärgi asukoht	4→	0,5
15		Varruka allääre kitsendus esi- ja seljapool		2,0

Tabel 8

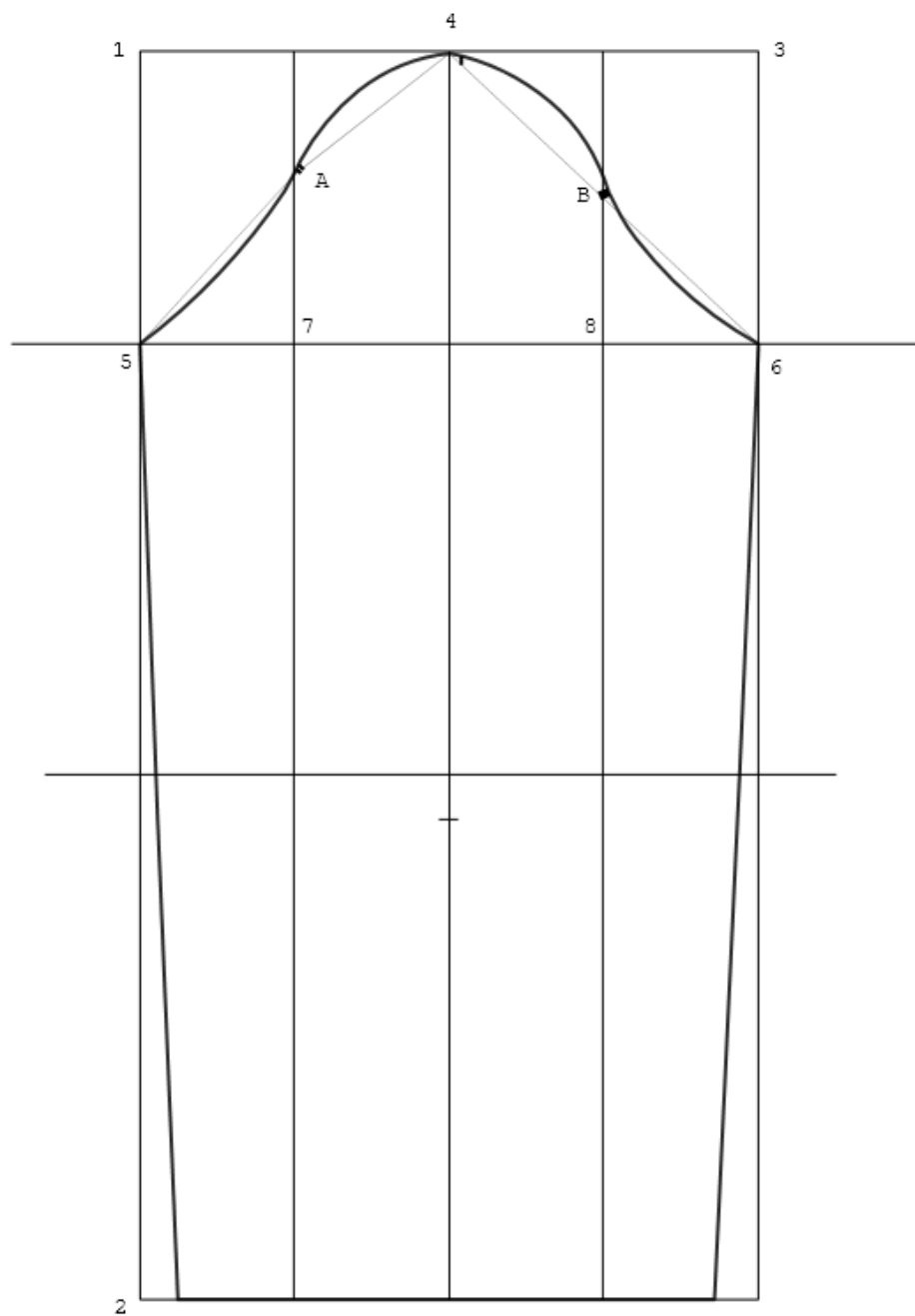
Meeste langevarjutunkede püksteosa konstrueerimise käik

Jrk. nr	Lõigu asukoht joonisel	Lõigu nimetus	Lühend Arvutusvalem	Väärtus, cm
1	2	3	4	5
Baasvõrk				
1	1-2 ↓	Istmikukõrgus	Ik	26
2	2-3 ↓	Sääre sisepikkus		81
3	1-4 ↓	Puusajoonekõrgus	Const	17
4	4-5 ←	Puusajoon	1/4Pü – 2,5	24,5
5	2-6 ←	Istmikukaare kõrgusjoon	Lõik 2-6 = lõik 4-5	24,5
6	6-7 ↑	Esikeskjoon		26
7	6-8 ←	Sammulaius	¼(lõik 4-5) - 1	5,1
8	8-9 ↓	Sääre sisepikkus		81
Esiosa				
9	7-A →	Lõimejoone kaugus esikeskjoonest	Const	9
10	A-E ↓	Lõimejoon		
11	A-B →	Sissevõtte asukoht	Const	4
12	B-C	Küljejoone asukoht	11,5-1,5	9,0
13	C-4	Puusakumerusjoon lekaaliga		
14	F ↑	Põlvejoone asukoht	Lõik D-E/2	8,0
15	F ←	Põlvelaius		11,0
16	F →	Põlvelaius		12,0
17	E ←	Alläärelaius		11,0
18	E →	Alläärelaius		11,0
Tagaosa				
19	7-10 ↑	Vööjoon		5,0
20	1-J →	Vööjoon		5,0
21	8-11 ↓	Istmiku kõrgusjoone madaldamine	Const	1,5
22	2-13	Istmikukaare kõrgus	Lõik 2-13 = lõik 8-11	

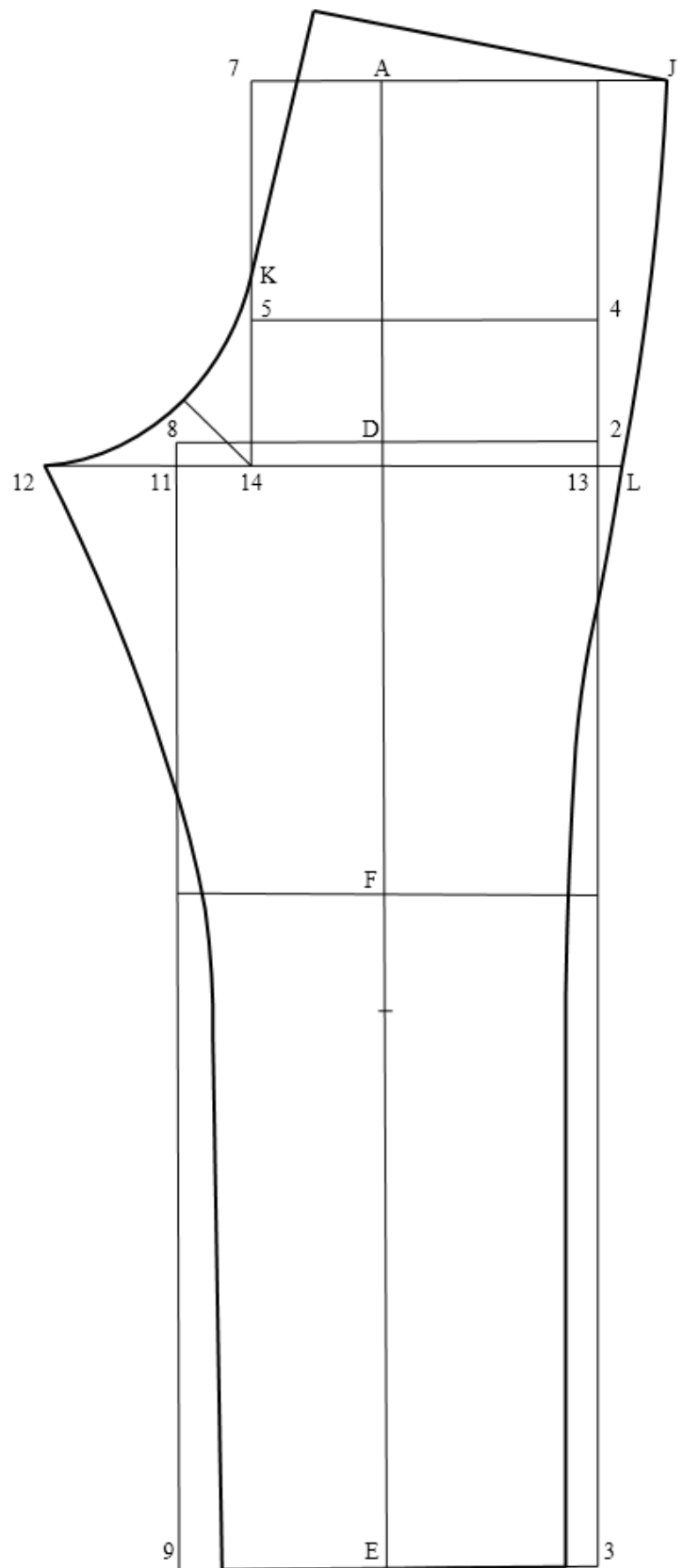
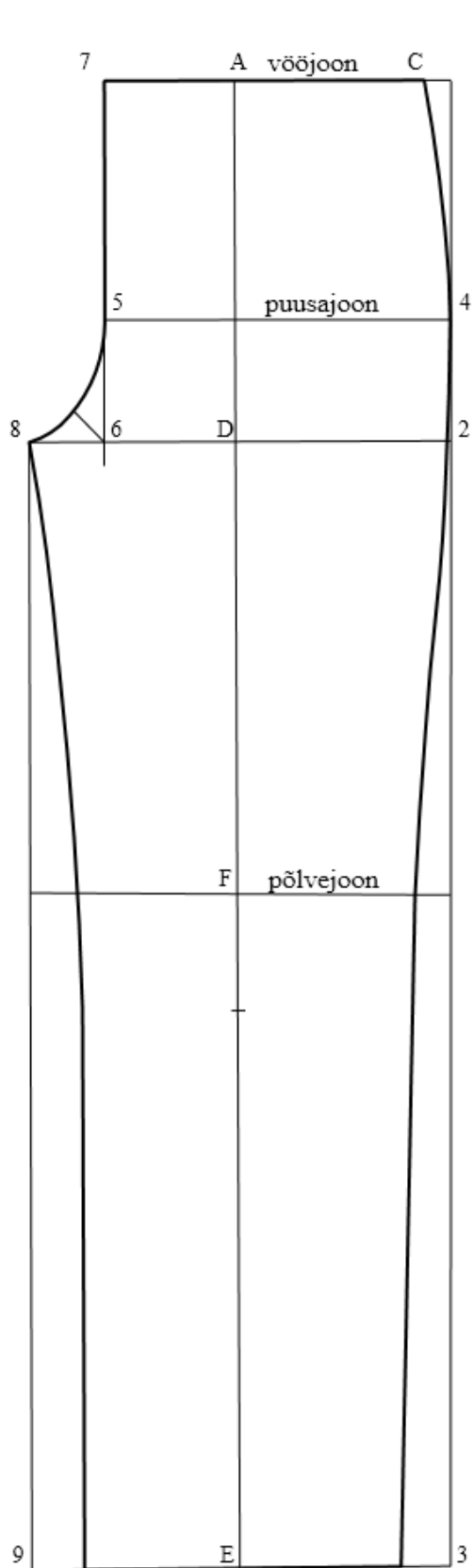
1	2	3	4	5
23	11-12 ←	Sammulaius	Const	9,0
24	10-G →	Tagaosa keskjoon	Const	4,5
25	G-J →	Vööjoon		25,5
26	5-14 ↓	Ristsirge		
27	5-K ↑	Istmikukaare joonestamise abipunkt	Const	3,0
28	14	Mõõta nurgapoolitajal	Const	6,5
29	12-K	Joonistada Istmikukaare kumerusjoon lekaaliga		
30	F ←	Sääre laius põlvejoonel		13,5
31	F →	Sääre laius põlvejoonel		13,8
32	E ←	Sääre laius alläärejoonel		12,5
33	E →	Sääre laius alläärejoonel		13,5
34	13-L →	Istmikukaare sügavusjoone laiendus	Const	2,0

Joonis 7. Meeste tunkede kehaosa põhilõige

Joonis 8. Meeste tunkede varruka põhilõige

Joonis 9. Meeste tunkede püksteosa põhilõige

2.3.2. Naiste tunkede põhilõike valmistamise käik

Naiste langevarjutunkede keha ja püksteosa konstrueerimiseks on kasutatud M. Müller & Sohn metoodikat. Tabelis 9 on välja toodud kehaosa konstrueerimise käigu seletus, tabelis 10 varruka konstrueerimise käigu seletus ning tabelis 11 pükste konstrueerimise käigu seletus. Joonisel 10 on kehaosa põhilõige, joonisel 11 varruka ja joonisel 12 pükste põhilõige.

Kehaosa konstrueeritakse kuni vööjooneni, millesse arvestatakse sissevõtted, kuid nendest tulenev avarus tõmmatakse kummiga kokku.

Varruka sobivus käeaugukaarele tagatakse õlajoone vastasmärgi nihutamisega esiosa poole. Konstrueeritud varrukakaarele moodustub kahandus, mis modelleerides ära kaotatakse, kuna antud tootel puudub selleks vajadus.

Tabel 9

Naiste langevarjutunkede kehaosa konstrueerimise käik

Jrk. nr	Lõigu asukoht joonisel	Lõigu nimetus	Lühend Arvutusvalem	Väärtus, cm
1	2	3	4	5
1	1 – 2 ↓	Käeaugukaare sügavus	$Sk + L$	23,5
2	1 – 3 ↓	Selja pikkus	$Sp + Avaruslisa$	49,6
3	3 – 6 ↓	Seljakeskjoone kallutamine		2,0
4	9 – 10 ←	Seljaosa laius	$Sl2 + LSl$	19,0
5	10 – 11 ←	2/3 käeaugukaare laiusest	$\frac{2}{3} Kakl = \frac{2}{3} * (Kvd + L)$	9,2
6	11 – 12 ←	1/3 käeaugukaare laiusest	$\frac{1}{3} kakl$	4,6
7	12 – 13 ←	Esiosa laius	$Rl2 + LRl$	20,1
8	13 – 14 →	Rinnapunkti kaugus esikeskjoonest	$\frac{1}{10} Rü + 1$	9,8
9	1 – 15 ←	Kaelakaare laius	$Kkl + 0,5$	7,2
10	15 – 16 ↑	Kaelakaare kõrgus	Kkk	2,0
11	17 – 18 ↓	Seljaosa õlajoone kalle		1,5
12	16 – 19 ↙	Õlapikkus	$\tilde{Ol} + LSl + 1$	14,7
13	10 – 18a ↑	Seljaosa käeaugukaare kõrguse poolituspunkt	$\frac{1}{2} (10-18)$	11,0

1	2	3	4	5
14	10 – 20 ↑	Seljaosa käeaugukaare vastasmärk	$\frac{1}{2} (10 - 18a)$	5,5
15	20 – 21 ←	Käeaugukaare abipunkt		1,5
16	12 – 23 ↑	Esiosa õlatipu kõrgus	$(10 - 18) - 2$	20,0
17	24 – 25 ↑	II Esipikkus	II Ep	53,3
18	25 – 26 ↓	II Rinnakõrgus	II Rk	28,1
19	23 – 27 →	Õlatipu punkt	1/10 Rü	4,4
20	27 – 28 ↘	Esiosa õlapikkus	$(16 - 19) - 1,0$	13,7
21	29 – 30 →	Kaelakaare laius	$Kkl = 1 - 15$	7,2
22	29 – 31 ↓	Kaelakaare sügavus	$Kkl + 1,5$	8,7
23	29 – 29a ↘	Esiosa kaelakaare abipunkt	$Kkl + 1,0$	8,2
24	28 – 32	Sissevõtte kaugus kaelapunktist	30 – 25	
25	26 – 33 ↑	Rinnasissevõtte külgede võrdsustamine	26 – 32	
26	37 – 34 , 43 – 6 →	Kogu toote laius vööjoonel	$\frac{1}{2} Vü + L$	45,0
27	12 – 12a ↑	Esiosa käeaugukaare vastasmärk	$\frac{1}{4} Kakl$	3,7

Tabel 10

Naiste langevarjutunkede varruka konstrueerimise käik

Jrk. nr	Lõigu asukoht joonisel	Lõigu nimetus	Lühend Arvutusvalem	Väärtus, Cm
1	2	3	4	5
1	1 – 2 ↓	Käsivarre pikkus	Kvp	59,9
2	1 – 3 ↓	Varrukakaare kõrgus	Vkk	16,2
3	1 – 4 ↓	Küünarnukijoone asukoht	$\frac{1}{2} Kvp + 4$	34,0
4	3 – 5 →	Varruka laius varrukakaare joonel	$\frac{1}{2} (Kvü + LKvü)$	19,0
5	1 – 6 ← →	Varrukakaar		2,5
6	5 – 7 →		$\frac{1}{2} Kakl$	6,9

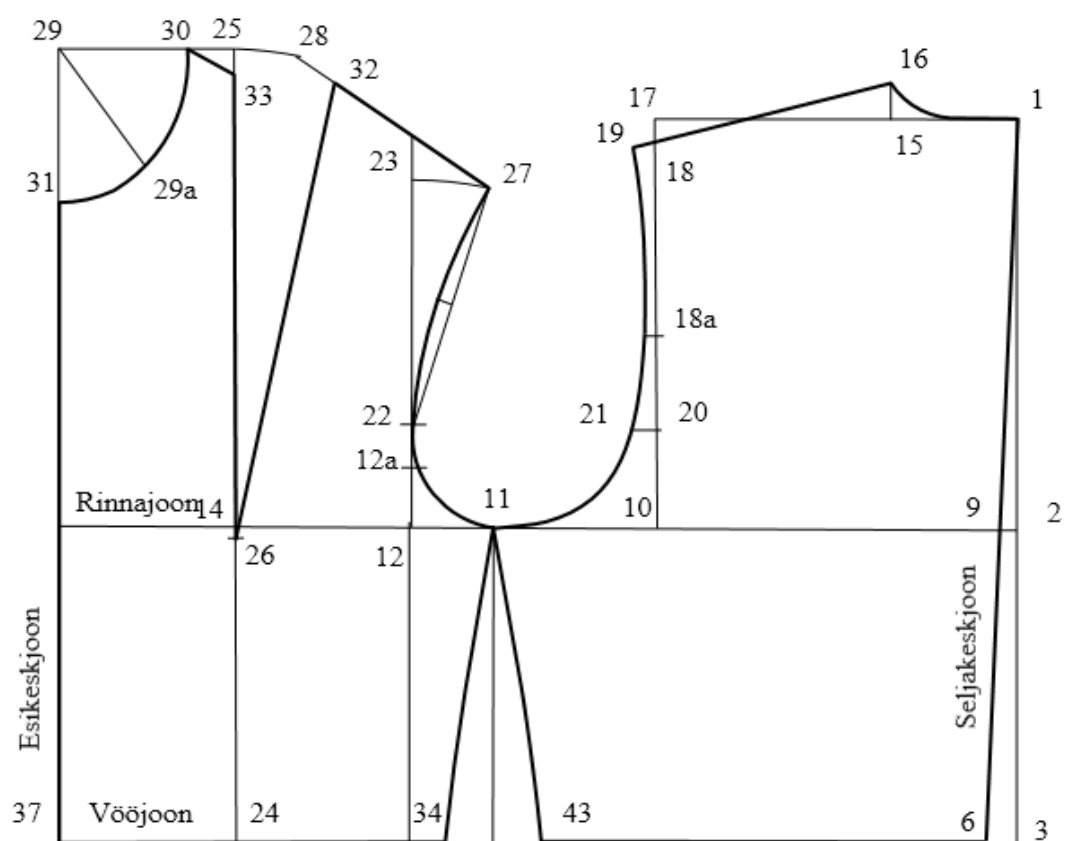
1	2	3	4	5
7	7 – 8 ↑	Esiosa varrukakaare punkt		3,0
$8 - a = a - b = b - 6 = 1/3 (8 - 6)$ $6 - c = c - d = d - e = e - 5 = 1/4 (6 - 5)$				
8	2 – 9 ← →	Varrukasuu laius	$1/2(Raü + L)$	12,9

Tabel 11

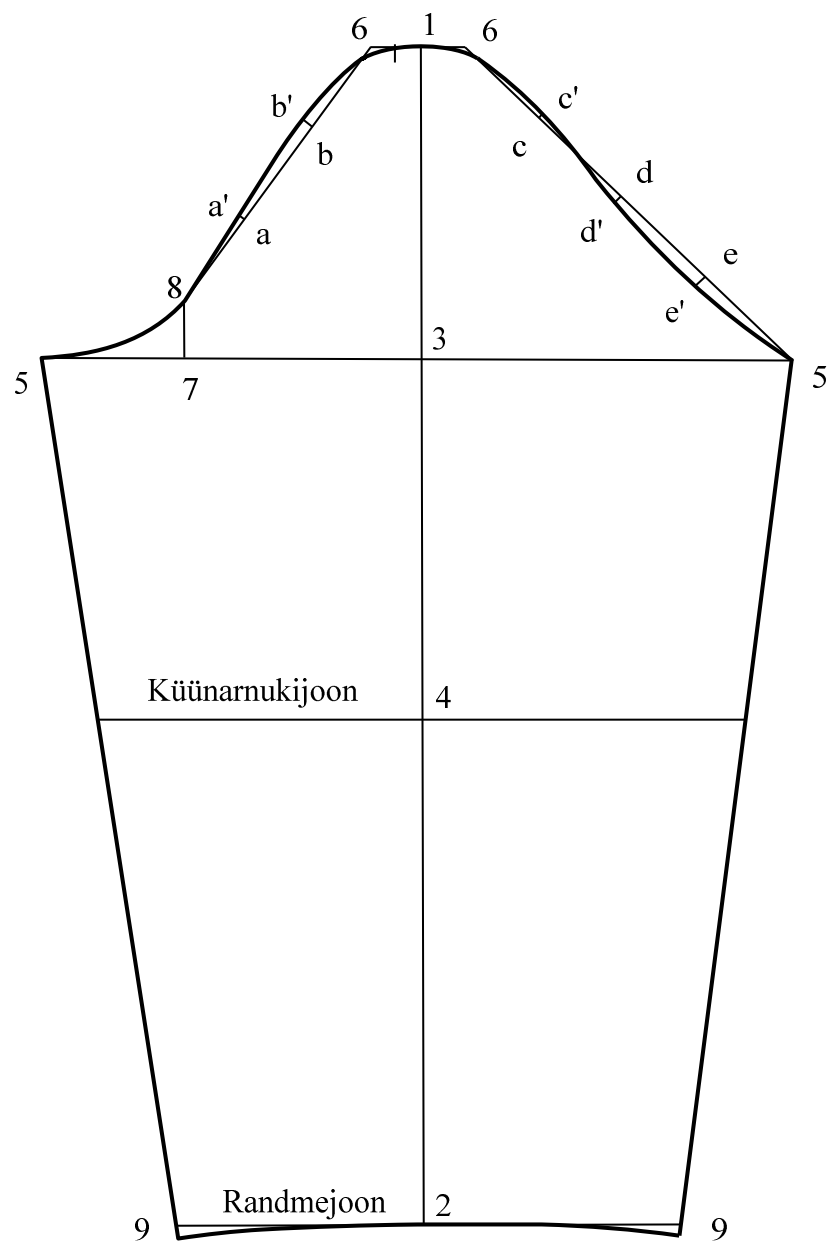
Naiste langevarjutunkede püksteosa konstrueerimise käik

Jrk. nr	Lõigu asukoht joonisel	Lõigu nimetus	Lühend Arvutusvalem	Väärtus, Cm
1	2	3	4	5
Esiosa				
1	1 – 2 ↓	Vööjoone kumerus küljejoonel		1,0
2	1 – 3 ↓	Istmiku kõrgus	Ik	26,1
3	3 – 4 ↓	Põlve kõrgus	$Pk=1/2 Jp- 1/10 Jp$	32,0
4	1 – 5 ↓	Külje pikkus vööjoonest	Kpv	106,0
5	3 – 7 ↑	Puusajoone kõrgus	$1/10 Pü2 + 3$	7,9
6	7 – 8 →	Esidetaili laius	Eol	25,3
7	8 – 9 →	Sammulaius	$1/10 Pü2 + 1$	6,3
8	7 – 11 = 5 – 12 →	Lõimejoone asukoht	$(7 - 9)/2$	15,8
9	12 – 15 = 12 – 16 →	Esiosa allääre laius	$1/4(Paü + L) - 1$	9,1
10	15 – 15a = 16 – 16a ↑	Selles osas alläär enam ei kitsene		4,0
11	10 – 20 ←	Esikeskjoone nihkumine vööjoonel		1,0
12	8 – c →	Esikeskjoone nihkumine puusajoonel		0,5
13	8a - 8b ↑	Esikeskjoone kumeruse abijoon	$(8a - 17)/2$	2,8
14	20 – 21 ←	Esiosa vööjoone pikkus	$1/4(Vü + Lisa) + 2,5$ sissevõte	22,5
15	21 – 22 ↑	Vööjoone kumerus esiosas	1 – 2	1,0

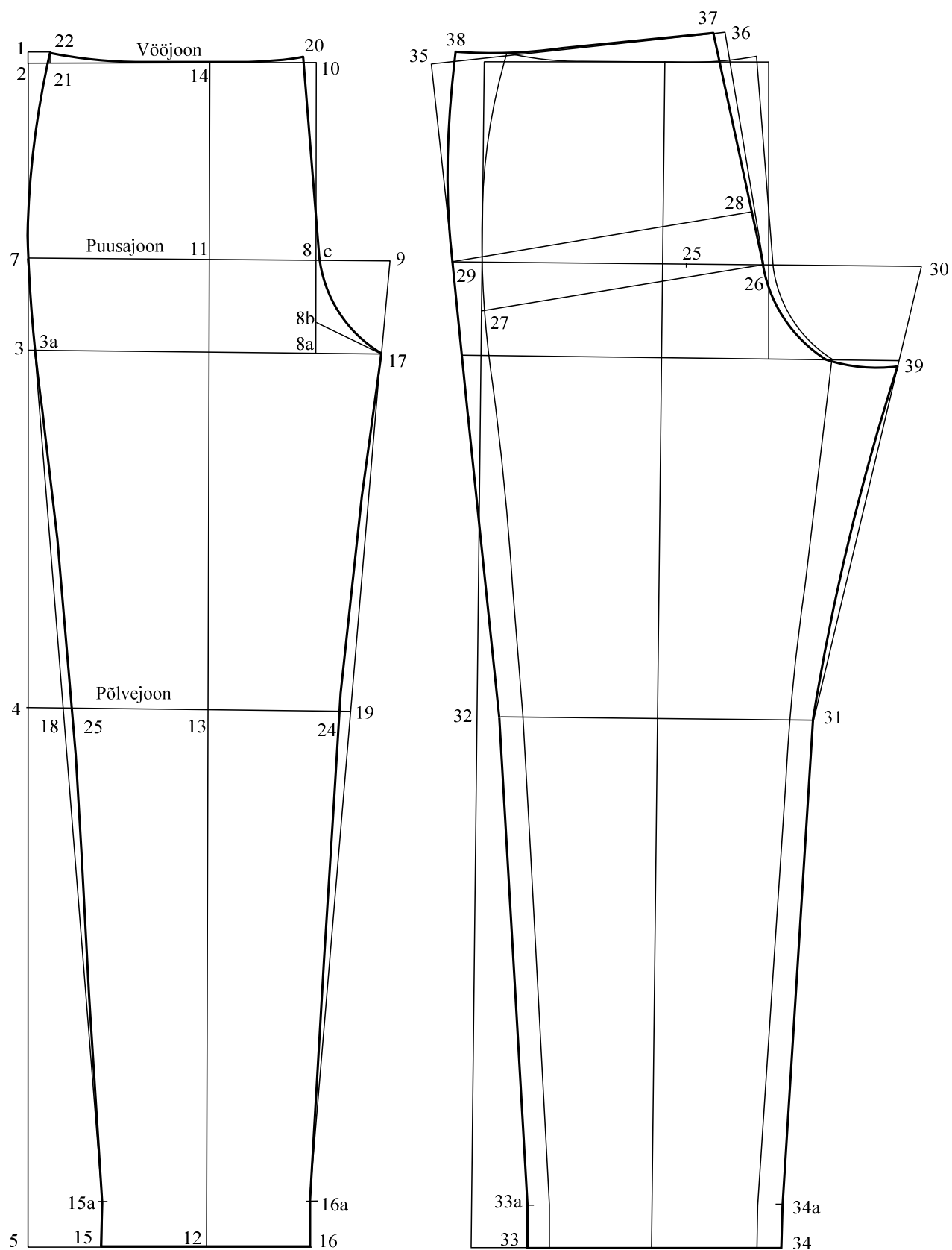
1	2	3	4	5
16	18 – 23 ← → 19 – 24	Küljejoone ja sammüõmbuse kumerdamine põlvejoonel		1,0
Tagaosa				
18	11 – 25 →	Lõimejoone nihutamine		2,0
19	25 – 26 →	Tagaosa sammulaius	$\frac{1}{4}Tol = \frac{1}{4}*(\frac{1}{4} Pü + 1)$	6,8
20	3a – 27 ↑	Istmikujoone nihutamine		4,0
21	28 – 29 ↗	Tagaosa laius	$\frac{1}{4} (Pü + Lisa) + 1$	27,3
22	25 – 30= 25 – 29 ← →	Tagaosa istmikukaare abipunkt		20,8
23	36 – 37 ←	Tagakeskjoone nihutamine	36st vasakule	1,0
24	37 – 38 ←	Tagaosa vööjoone pikkus	$\frac{1}{4} (Vü + Lisa) + 3 \text{ cm}$ sissevõtteks	23,0
25	31 – 39= 19 – 17 – 0...0,5	Tagaosa sammupikkus peab olema esiosaga võrdne või 0,5 cm lühem		0...0,5

Joonis 10. Naiste tunkede kehaosa põhilõige

Joonis 11. Naiste tunkede varruka põhilõige

Joonis 12. Naiste tunkede püksteosa põhilõige

2.4. Moekohaste lõigete valmistamine

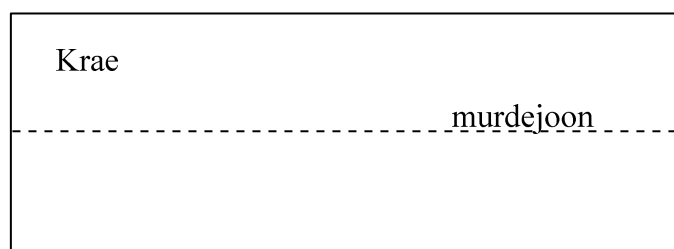
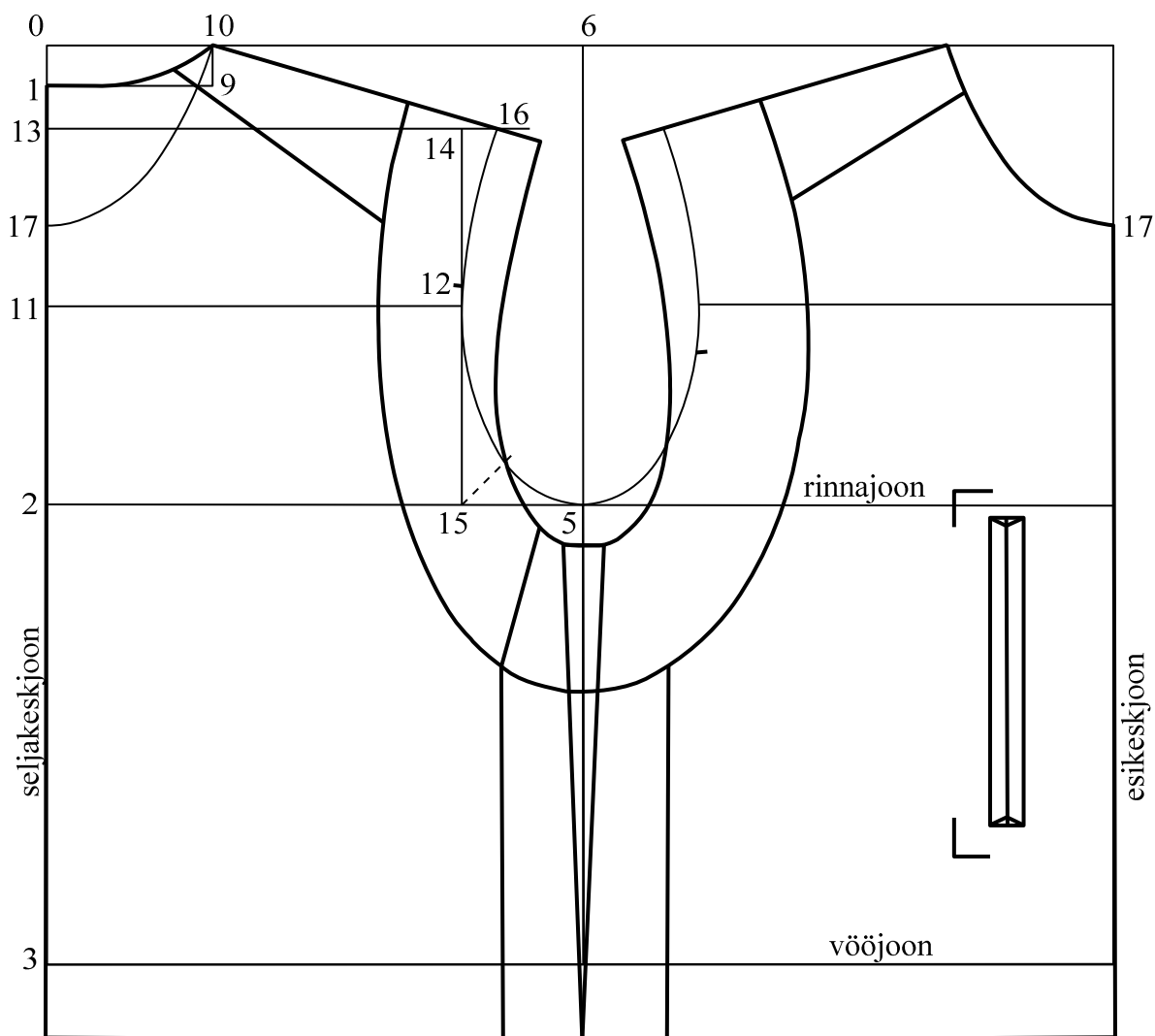
2.4.1. Meeste tunkede moekohased lõiked

Moekohased jooned on märgitud konstruktsiooni joonistel jämeda joonega, põhilõike jooned peenjoonega.

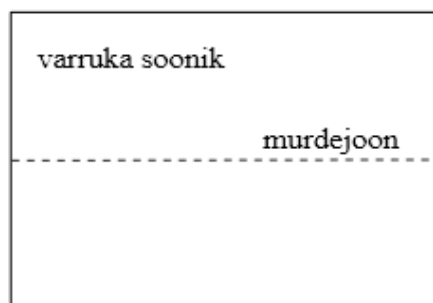
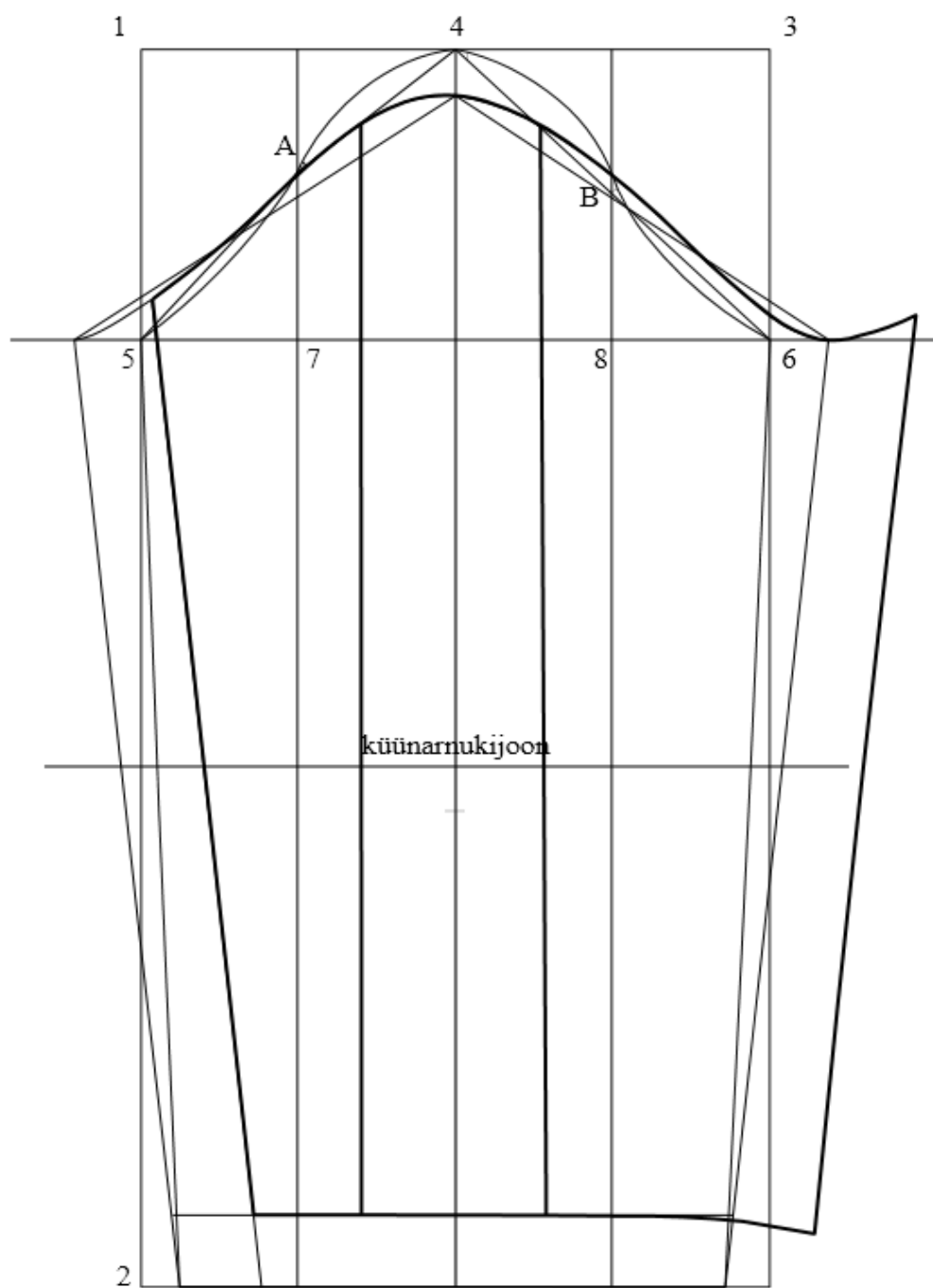
Joonisel 13 on kujutatud kehaosa moekohaseid lõikeid. Vööjoont on madaldatud 4 cm. Küljedetail moodustub esi ja tagaosast eraldatud küljejoone detailidest. Kehaosa käeaugukaarele on modelleeritud venivast materjalist detailid mille küljeõmblus on nihutatud seljakeskjoone poole. Õladetail moodustub esi ja tagaosast õlajoonel eraldatud detailidest. Krae lõige on konstrueeritud ristkülikuna ning arvestades materjali venivust on selle pikkus kaelakaare möödust 75% ehk venitamise protsent on 25%. Vasakule hõlmale on modelleeritud lukuga suletav klapiga tasku.

Joonisel 14 on kujutatud varruka moekohane lõige. Varruka keskosasse on modelleeritud 10 cm laiune triip, käealune õmblus on nihutatud seljaosa poole. Üldpikkust on lühendatud. Varruka suule on modelleeritud 8 cm laiune soonik. Varrukakaare kõrgusjoont on madaldatud ning kogu varruka laiusele on antud laiusesse juurde avaruslisa. Varruka suu töödeldakse soonikuga, mille lõige on konstrueeritud ristkülikuna. Sarnaselt kraega vähendatakse sooniku mõõte, venitamise protsent on 25%.

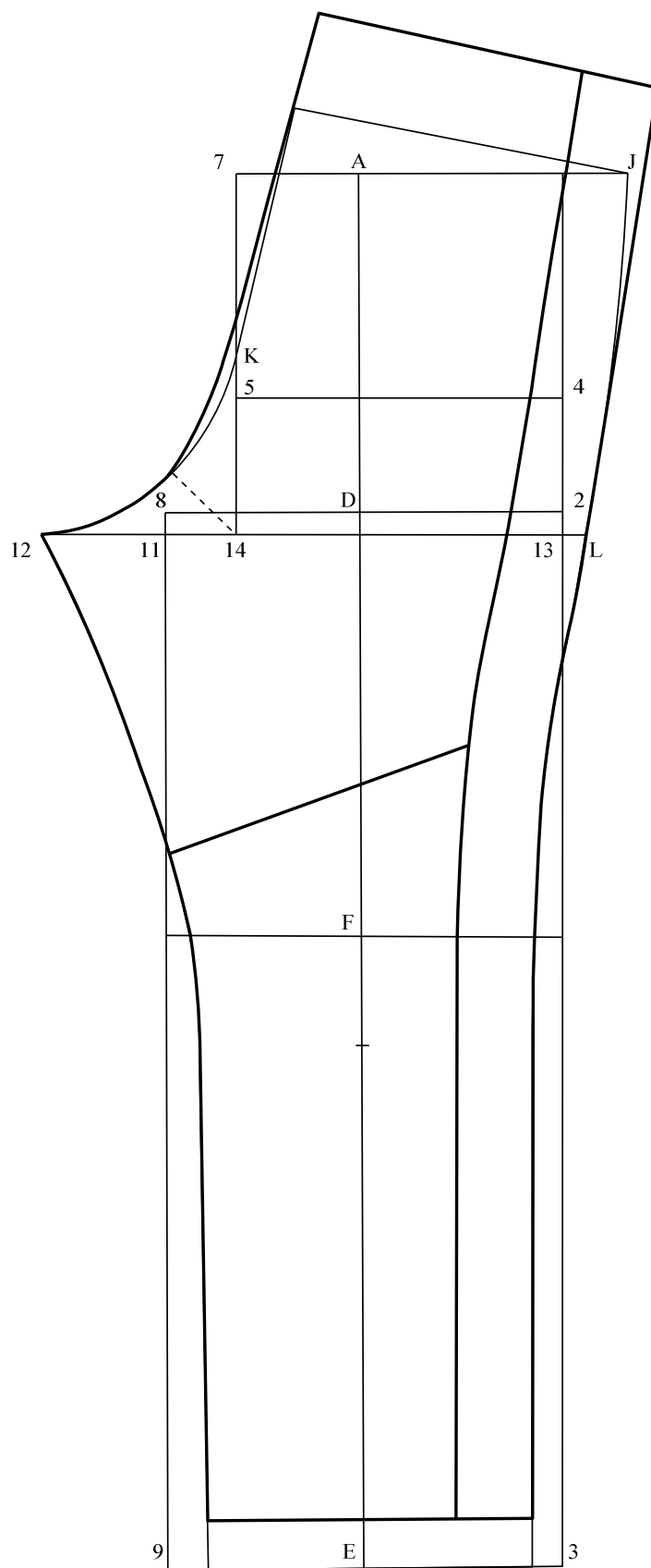
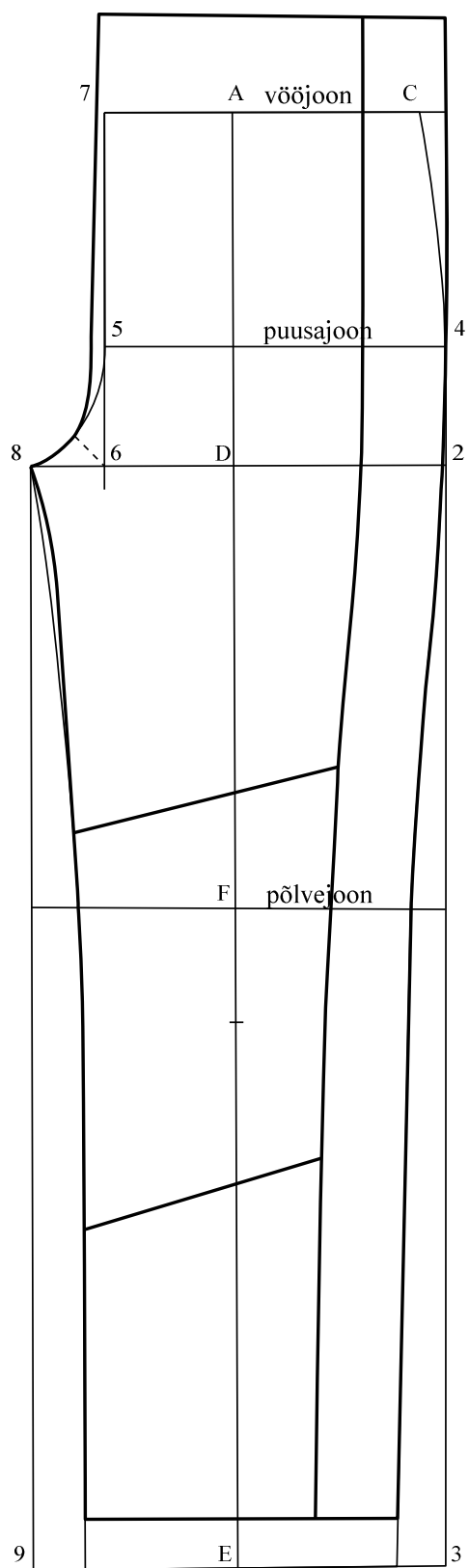
Joonisel 15 on kujutatud püksteosa moekohaseid lõikeid. Vööjoont on tõstetud esiosas ja tagaosas 7 cm, andmaks suurema vabaduse liigutamisel. Alläär on töödeldud kummikanaliga, mis annab toote pikkusele 3 cm juurde. Samuti on allääres kumm, mis fikseerib sääre. Küljejoonele on modelleeritud 10 cm laiune pikisuunas detail. Põlvedele ja istmikule on modelleeritud peale õmmeldavad detailid.

Joonis 13. Meeste tunkede kehaosa moekohane lõige

Joonis 14. Meeste tunkede varruka moekohane lõige

Joonis 15. Meeste tunkede püksteosa moekohane lõige

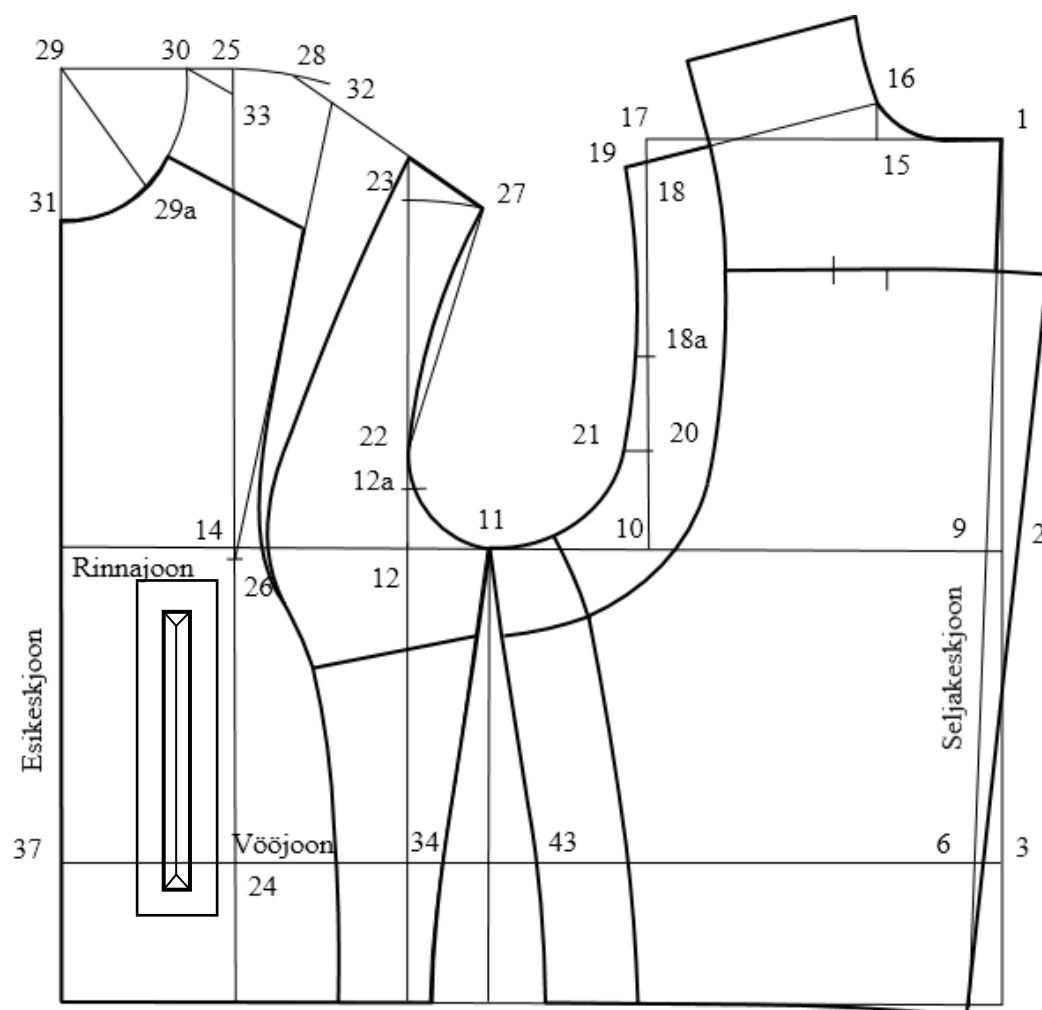
2.4.2. Naiste tunkede moekohased lõiked

Moekohased jooned on märgitud konstruktsiooni joonistel jämeda joonega, põhilõike jooned peenjoonega.

Joonisel 16 on kujutatud kehaosa moekohaseid lõikeid. Seljaosasse on moodustatud passe koos voldiga. Õlajoon on nihutatud esiosa poole 5 cm. Küljedetail moodustub esi ja tagaosast eraldatud küljejoone detailidest. Kehaosa käeaugukaarele on modelleeritud venivast materjalist detailid mille küljeõmblus on nihutatud seljakeskjoone poole. Esiosa rinnasissevõte on modelleeritud esiosa küljedetaili ja hõlma ühendusõmblusesse. Vööjoont on madaldatud 8 cm. Krae lõige on konstrueeritud ristkülikuna ning arvestades materjali venivust on selle pikkus kaelakaare mõõdust 75%, ehk venitamise protsent on 25%. Vasakul hõlmal on lukuga ja klapiga tasku.

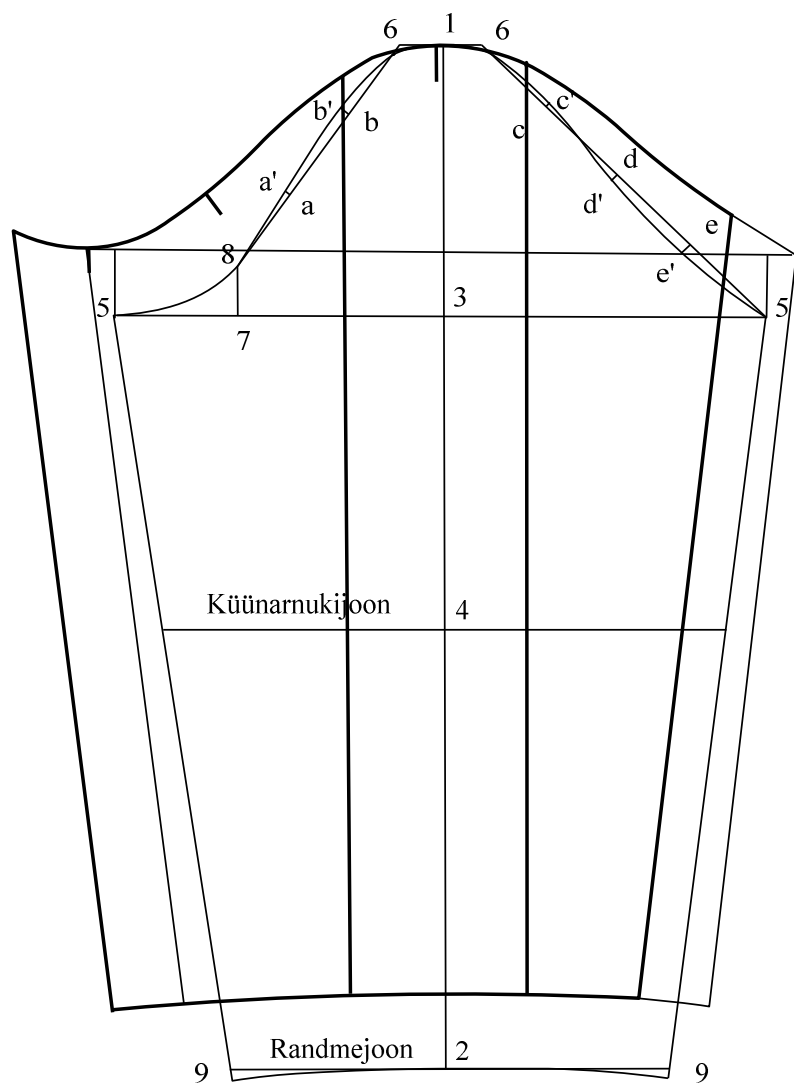
Joonisel 17 on kujutatud varruka moekohane lõige. Varrukas on esialgselt konstrueeritud Skandinaavia meetodi järgi, lõiget on modelleeritud nii, et ta oleks sobiv Mülleri meetodi kehaosa käeaugukaarele. Varruka keskosasse on modelleeritud 10 cm laiune triip, käealune õmblus on nihutatud seljaosa poole. Üldpikkust on lühendatud 4 cm võrra. Varrukakaare kõrgust on madaldatud ning kogu varruka laiusele on antud avaruslisa juurde. Varruka suu töödeldakse soonikuga, mille lõige on konstrueeritud ristkülikuna. Sarnaselt kraega vähendatakse sooniku mõõte, venitamise protsent on 25%.

Joonisel 18 on kujutatud püksteosa moekohaseid lõikeid. Vööjoont on tõstetud esiosas 4 cm ja tagaosas sujuvalt seljakeskjooneni 7,5 cm võrra, andmaks suurema vabaduse liigutamisel. Küljejoonele on modelleeritud 10 cm laiune detail. Põlvedele ja istmikule on modelleeritud peale õmmeldavad detailid. Alläär on töödeldud kummikanaliga, mis annab toote pikkusele 3 cm juurde. Samuti on allääres kumm, mis fikseerib sääre.

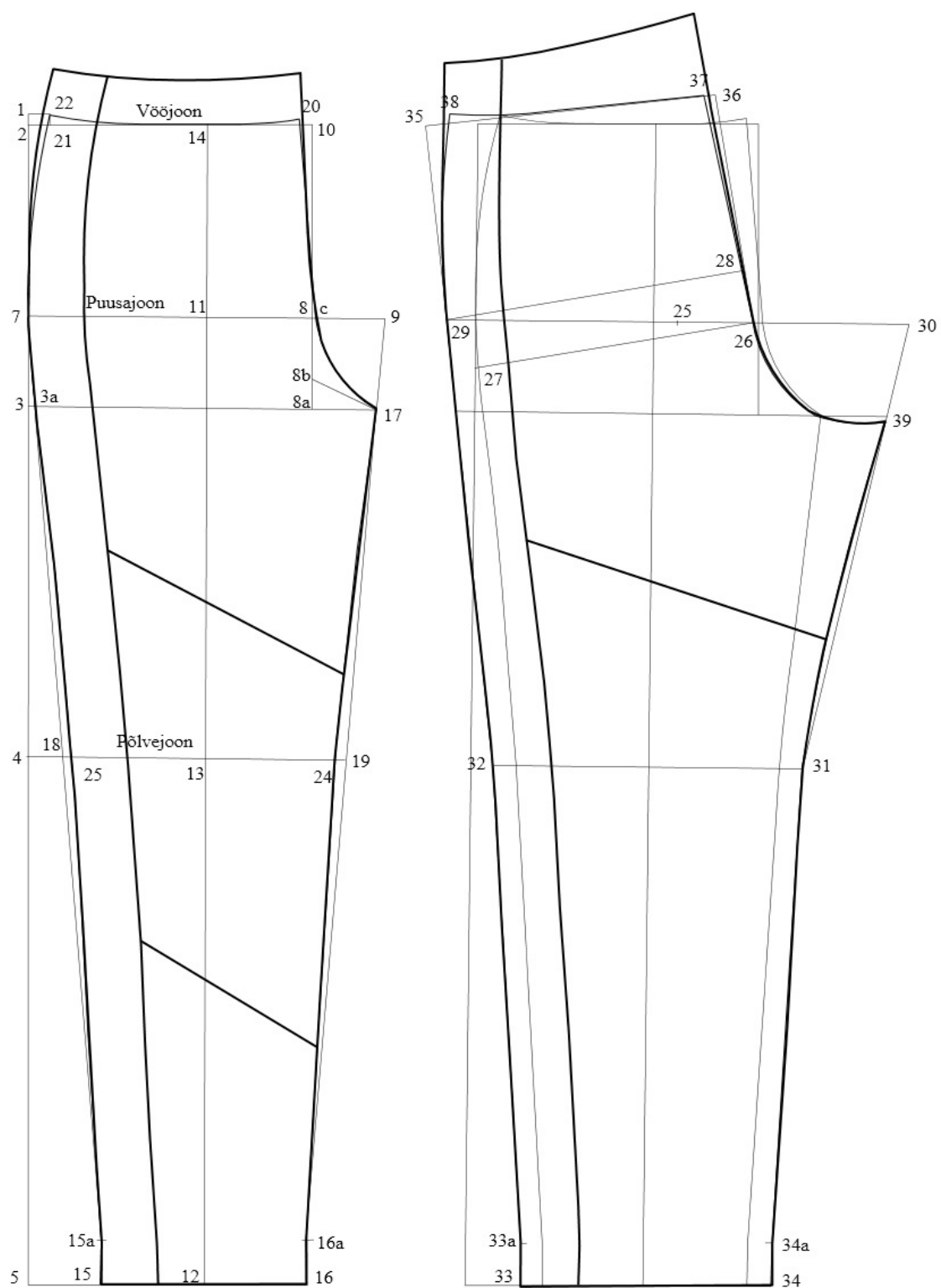

Krae	Skj

Joonis 16. Naiste tunkede kehaosa moekohane lõige

Joonis 17. Naiste tunkede varruka moekohane lõige

Alllääre kummikanal

Joonis 18. Naiste tunkede püksteosa moekohane lõige

2.5. Mudelite sõlmede tehnoloogiline töötlemine

Langevarjutunkede konstruktsioonist lähtuvalt on koostatud tehnoloogiliste sõlmede läbilõikejoonised. Mudelil on mitmeid korduvaid õmbluseid, samasugused töötled on ära näidatud ühe tähe märgistusega. Läbilõiked on mõõtkavas 1:1. Läbilõikejoonistel kasutatavate tingmärkide seletus on välja toodud tabelis 12.

Tabel 12

Tehnoloogiliste sõlmede tingmärkide seletus

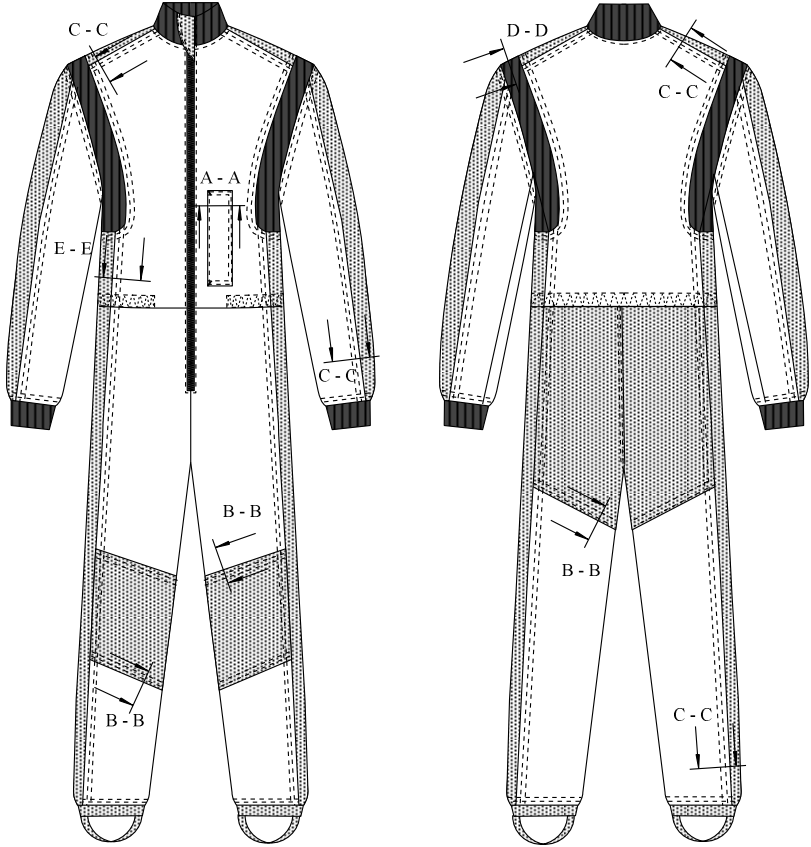
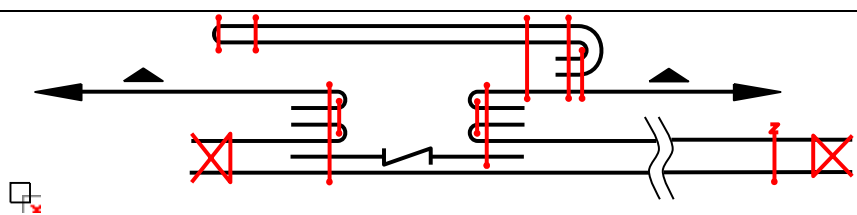
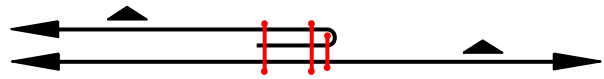
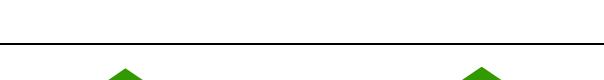
Jrk. nr	Tingmärgi seletus	Tingmärk	Pistetüüp
1	2	3	4
1	Läbilõike asukoht – tähestikulises järjekorras arvestades ka töötlemise järjestus. Tähistus on risti õmblusega. Peenjoon, font 12		-
2	Materjali (detaili) murdejoon murdejoon kumer, jämejoon 2pt		-
3	Materjal (detail) jätkub jätkumist näitab noole ots		-
4	Materjali murdeserv ja õv laiuse märgimine		-
5	Materjali parem pool märgitakse kolmnurgaga		-
6	Põhimaterjal märgitakse joonisel musta jämeda joonega		-
7	Kummipael – laineline jämejoon		-
8	Katkestus – kasutatakse, kui sõlm on suurte mõõtmetega, kõverate peenjoontega		-
9	Soonikust detailid märgitakse joonisel jämeda roheline joonega		-
10	1- nõelaline süstikpiste – lihtühendusõmbusmasin. Õmblused märgitakse joonisel punase värviga.		301
11	2 - nõelaline süstikpiste		301 + 301
12	3-niidiline äärestusühendusipiste		504
13	5 – niidiline ühendusäärestuspiste		802

2.5.1. Meeste tunkede sõlmede tehnoloogiline töötlemine

Meeste tunkede läbilõikejoonised ja nende vastavad asukohad tehnilisel joonisel on näidatud tabelis 13.

Tabel 13

Mudeli „Mihkel“ läbilõikejoonised

Tähis	Läbilõikejoonis	Pistetüüp
1	2	3
A – A		301 301+301 805
B – B		301 301+301
C – C		301 301+301
E – E		301 301+301
D – D		301 504

1	2	3
F – F		301+301 802
G – G		301+301 802
H – H		802
I – I		301+301 802
J – J		301+301 802

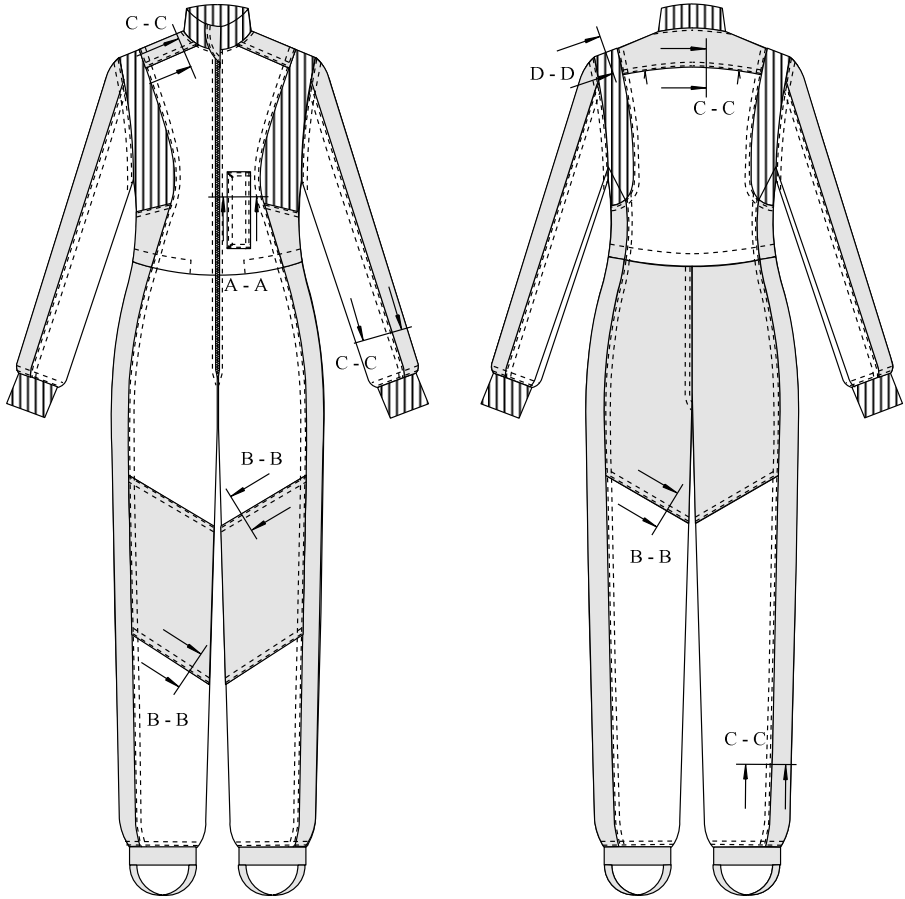
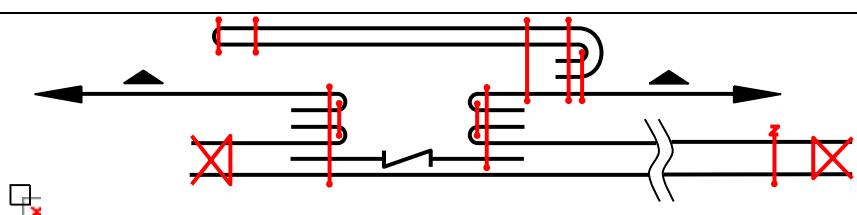
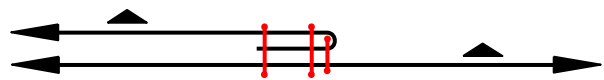
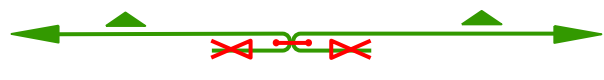
1	2	3
K - K		301 802
L - L		301 504
M - M		301 301+301 504
N - N		301 504

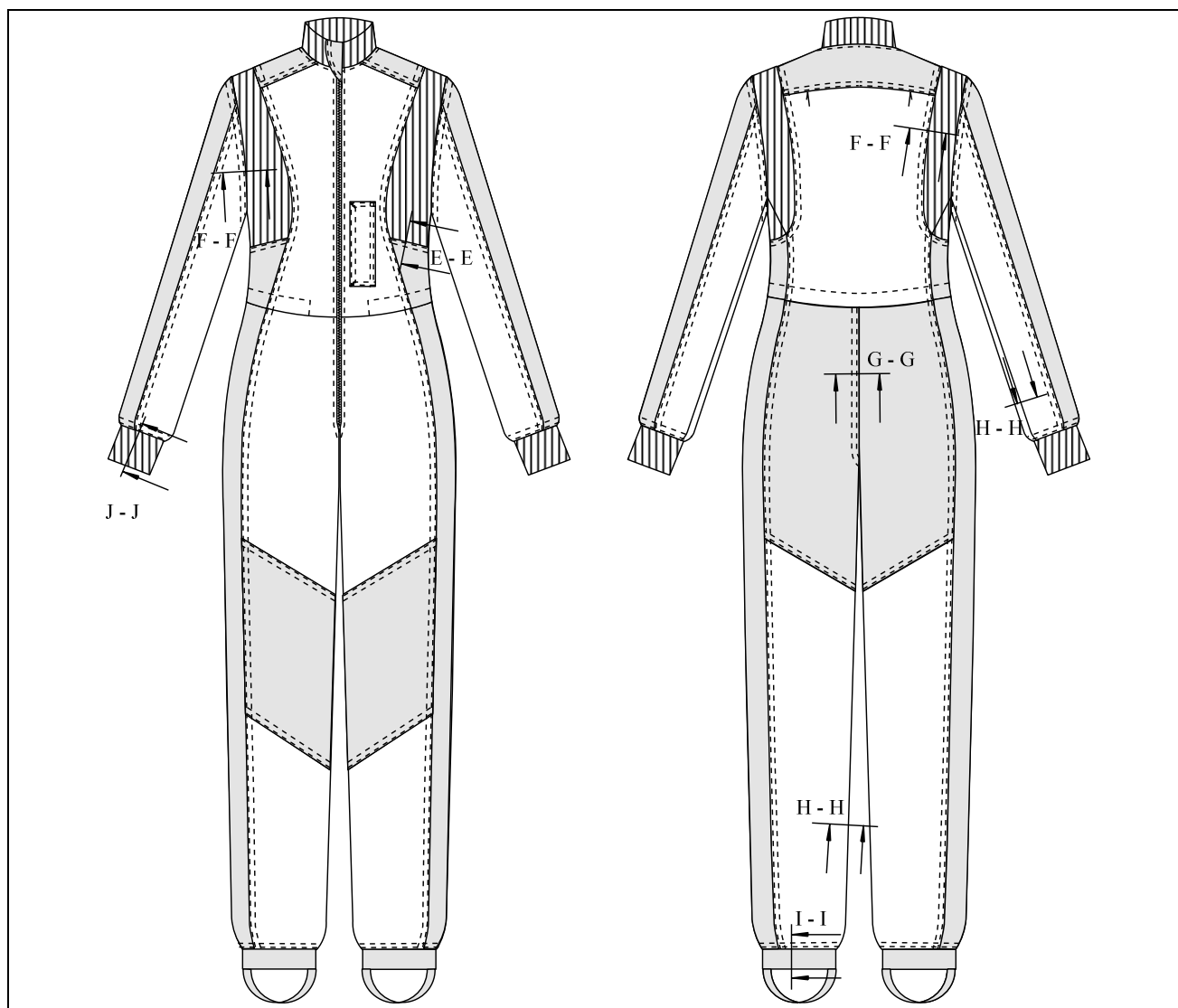
2.5.2. Naiste tunkede sõlmede tehnoloogiline töötlemine

Naiste tunkede läbilõikejoonised ja nende vastavad asukohad tehnilisel joonisel on näidatud tabelis 14.

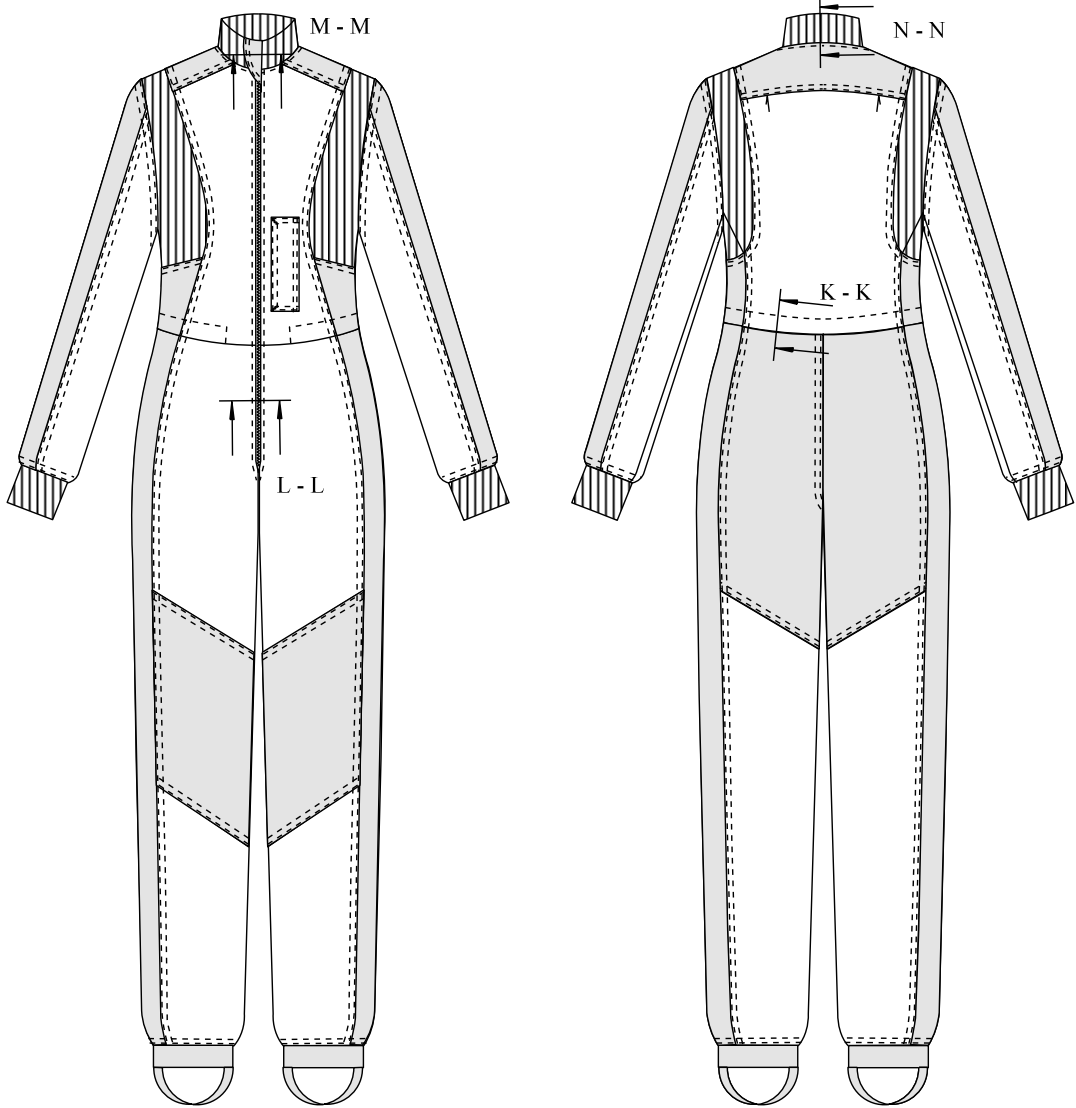
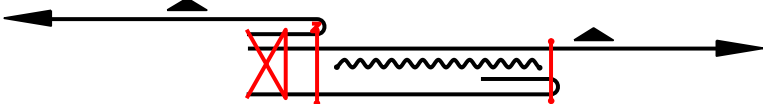
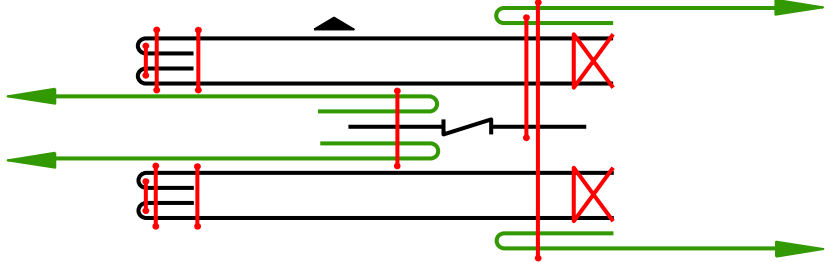
Tabel 14

Mudeli „Tiina“ läbilõikejoonised

Tähis	Läbilõikejoonis	Pistetüüp
1	2	3
A – A		301 301+301 805
B – B		301 301+301
C – C		301 301+301
D – D		301 504

1	2	3
E - E F - F		301+301 802
G - G		301+301 802
H - H		802
I - I		301+301 802
J - J		301+301 802

1	2	3
K - K		301 802
L - L		301 504
M - M		301 301+301 504
N - N		301 504

2.6. Lekaalide valmistamine

Lekaalid on mudelite lõiked koos õmblus- ja töötlemisvarudega. Detailide joonistel on märgistatud lõike- ja õmblusjoon, sise- ja vastasmärgid ning lõimejoon. Lõikejoon on tähistatud jämejoonega, õmblusjoon peenjoonega ning lõimejoon punase joonega. Lekaalidele on antud kood, mis koosneb mudeli nimest ning kolmest numbrist, millest esimene tähistab materjali, teine detaili tüüpi ja kolmas järjekorranumbrit. Õmblusvarud on lekaalide joonistel märgitud sentimeetrites.

2.6.1. Meeste tunkede lekaalid

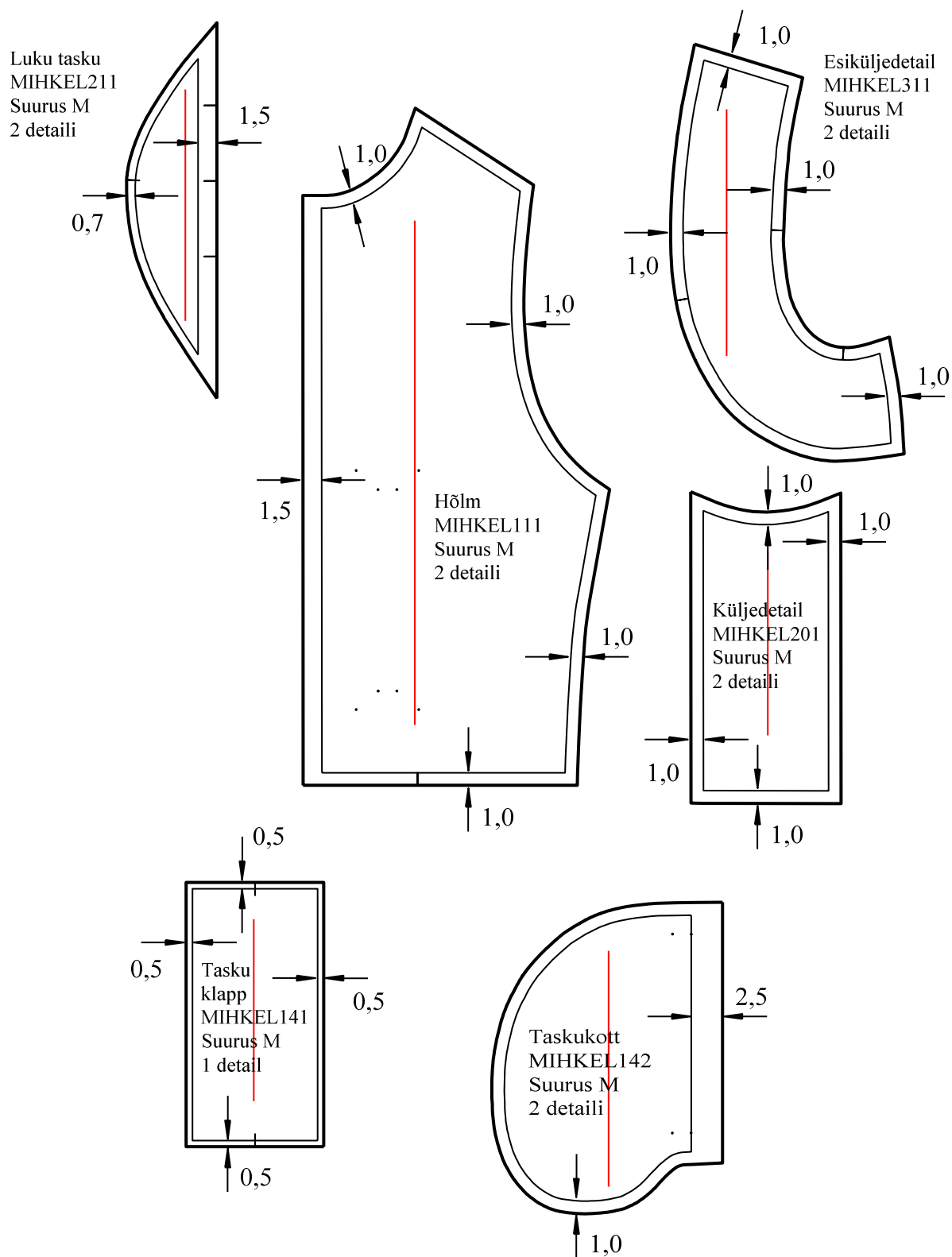
Tunkede „Mihkel“ lekaalid ja detailid on välja toodud tabelis 15. Kollane põhimaterjali detail on tähistatud numbriga 1, must numbriga 2 ja soonik numbriga 3. Meeste tunkede lekaalid on joonistel 19-23.

Tabel 15

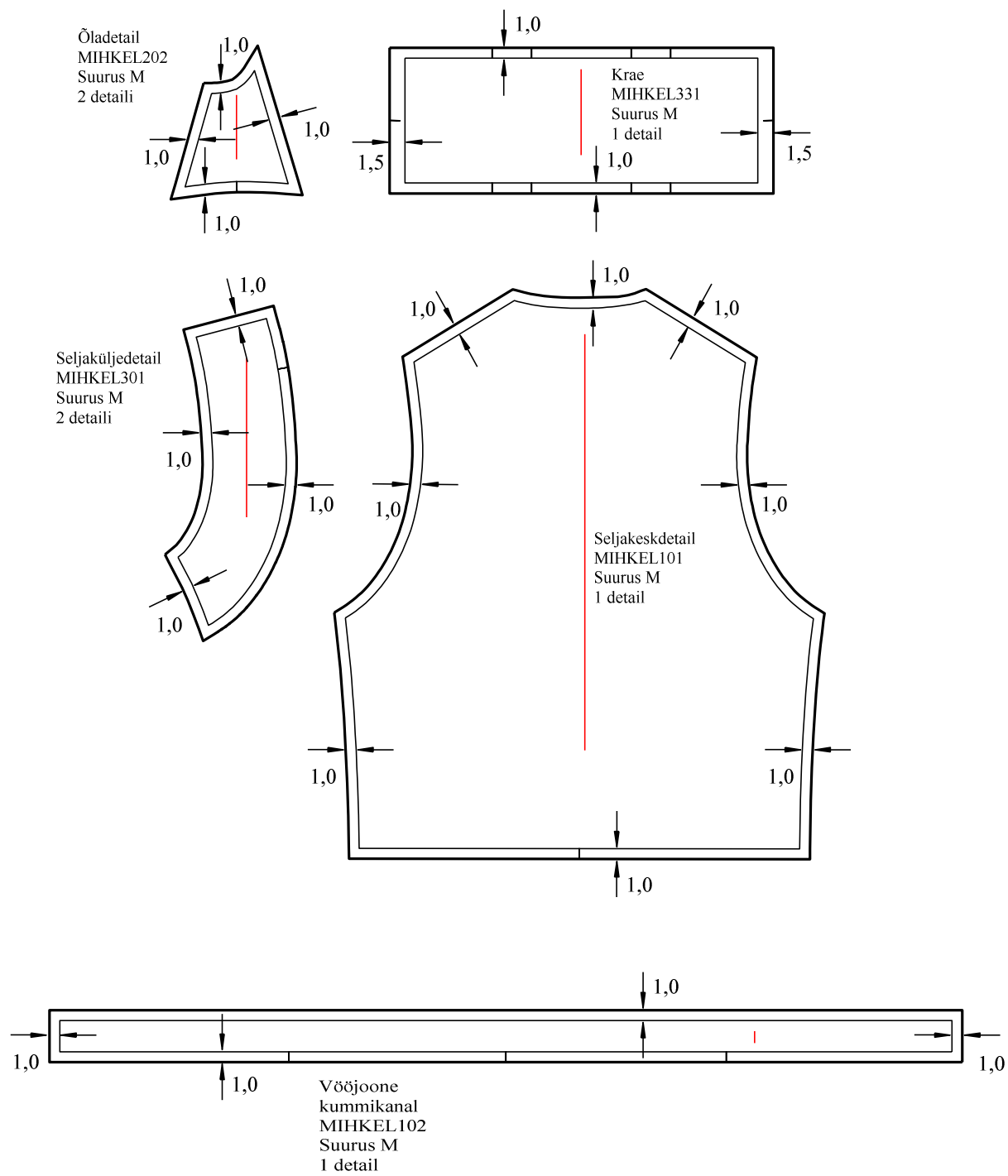
Mudeli „Mihkel“ lekaalid ja detailid

Jrk nr	Lekaali nimetus	Kogus, tk		Märkused (materjal)	Lekaali kood
		Lekaale	Detaile		
1	2	3	4	5	6
1	Seljakeskdetail	1	1	1	MIHKEL101
2	Hõlmadetail	1	2	1	MIHKEL111
3	Varruka esipoolne detail	1	2	1	MIHKEL121
4	Varruka seljapoolne detail	1	2	1	MIHKEL122
5	Pükste tagaosadetail	1	2	1	MIHKEL151
6	Pükste esiosa detail	1	2	1	MIHKEL161
7	Vööjoone kummikanal	1	1	1	MIHKEL102
8	Tasku klapp	1	1	1	MIHKEL141
9	Taskukott	1	2	1	MIHKEL142
10	Küljedetail	1	2	2	MIHKEL201
11	Varruka keskmine detail	1	2	2	MIHKEL221
12	Õladetail	1	2	2	MIHKEL202
13	Põlvedetail	1	2	2	MIHKEL261
14	Istmikudetail	1	2	2	MIHKEL251
15	Püksteosa küljedetail	1	2	2	MIHKEL252
16	Allääre kummikanal	1	2	2	MIHKEL253

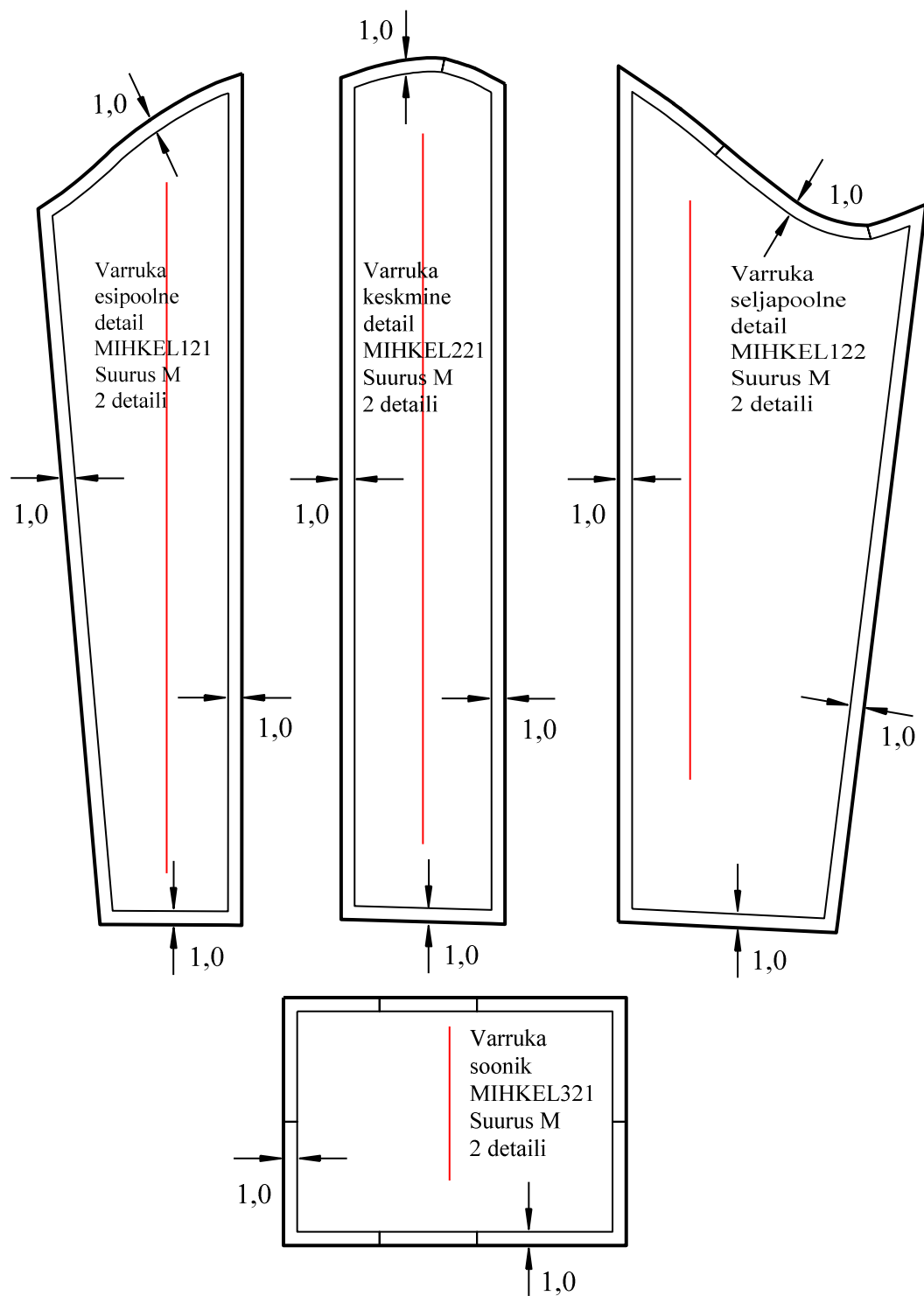
1	2	3	4	5	6
17	Luku tasku	1	2	2	MIHKEL211
18	Seljaküljedetail	1	2	3	MIHKEL301
19	Esiküljedetail	1	2	3	MIHKEL311
20	Varruka soonik	1	2	3	MIHKEL321
21	Krae	1	1	3	MIHKEL331
	KOKKU	21	38		

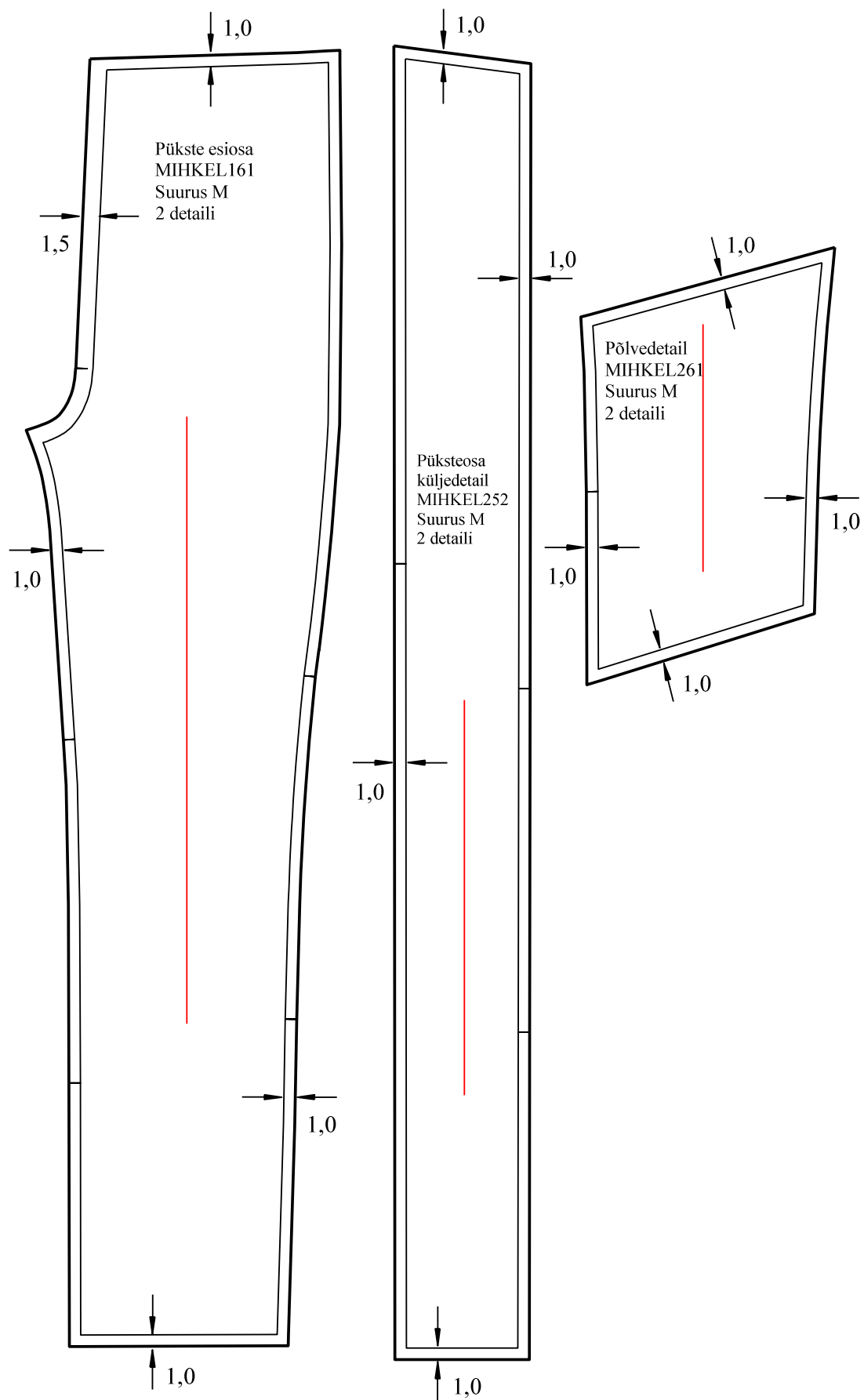
Joonis 19. Mudeli "Mihkel" kehaosa esipoolsed lekaalid

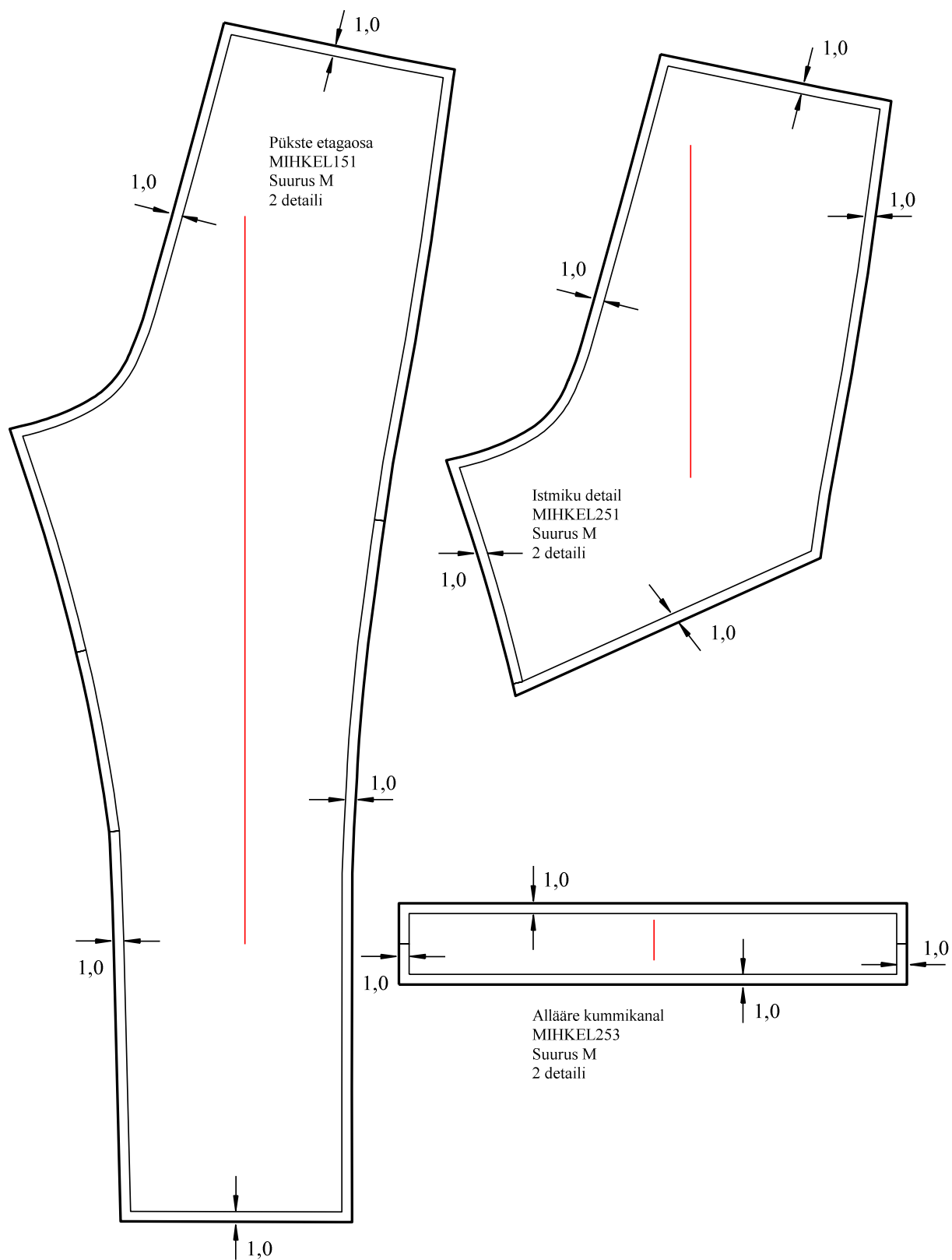
Joonis 20. Mudeli "Mihkel" kehaosa seljapoolsed lekaalid

Joonis 21. Mudeli "Mihkel" varruka lekaalid

Joonis 22. Mudeli "Mihkel" pükste esiposa lekaalid

Joonis 23. Mudeli "Mihkel" pükste tagaosa lekaalid

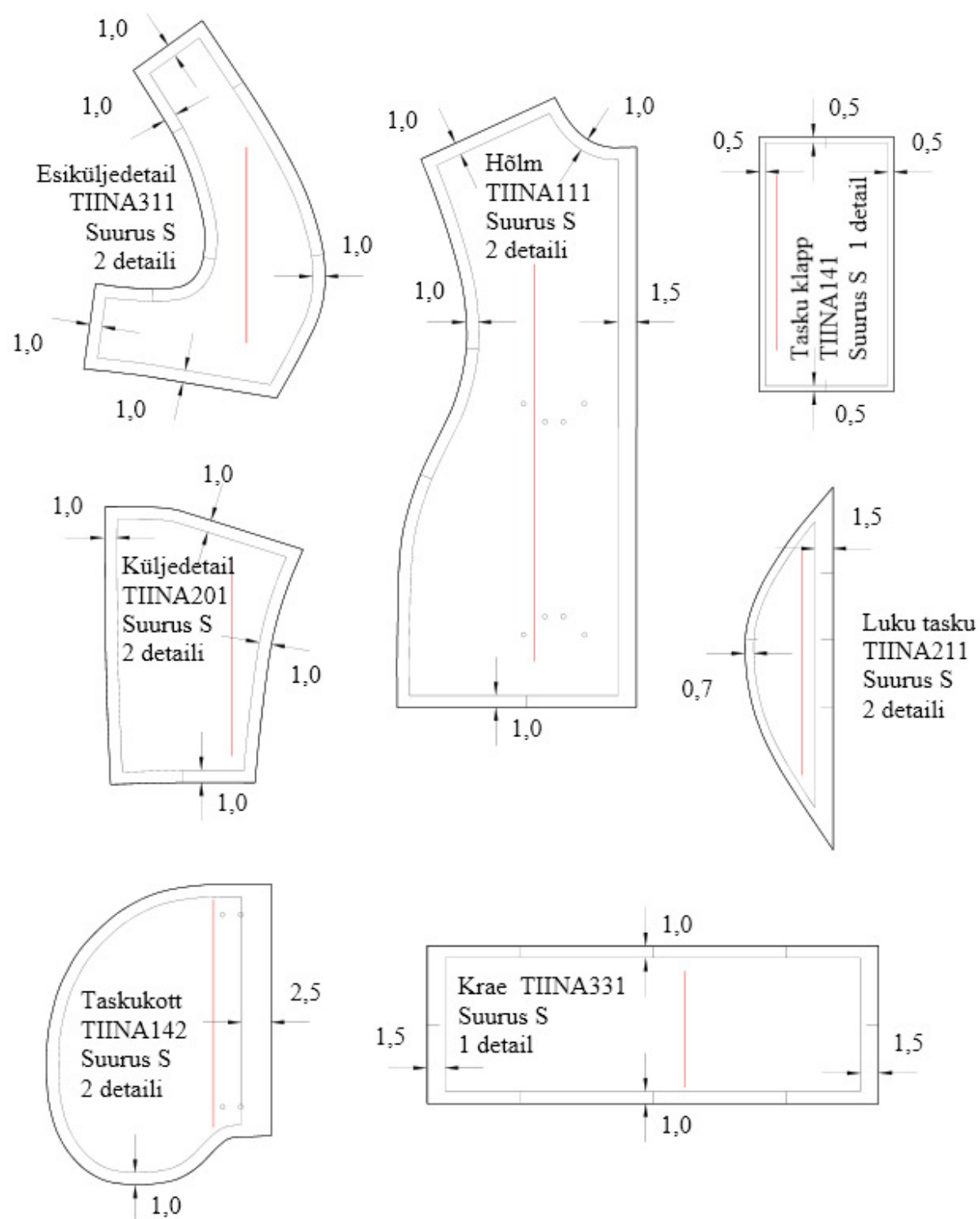
2.6.2. Naiste tunkede lekaalid

Tunkede „Tiina“ lekaalid ja detailid on välja toodud tabelis 16. Kollane põhimaterjali detail on tähistatud numbriga 1, must numbriga 2 ja soonik numbriga 3. Naiste tunkede lekaalid on joonistel 24-28.

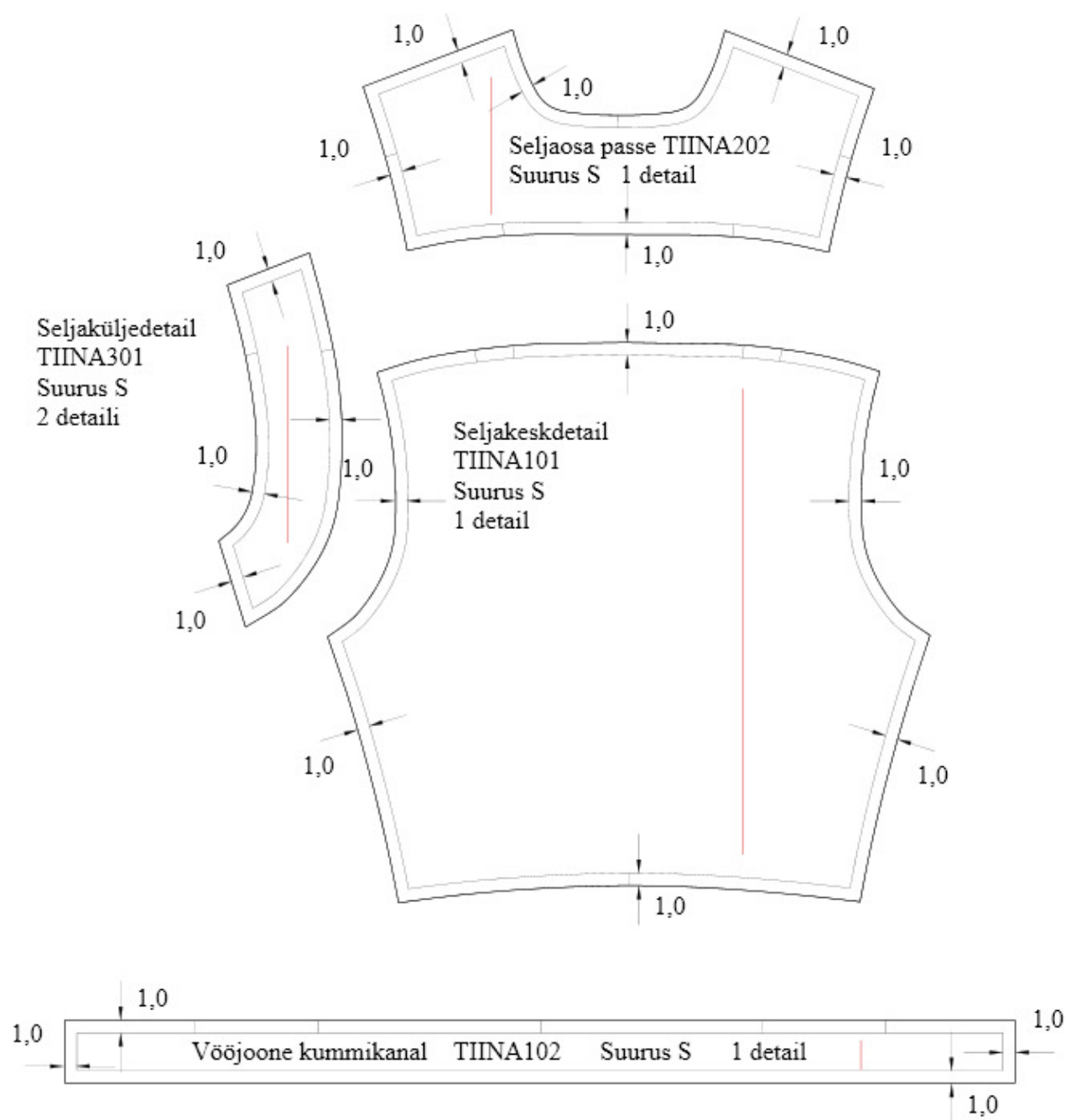
Tabel 16

Mudeli „Tiina“ lekaalid ja detailid

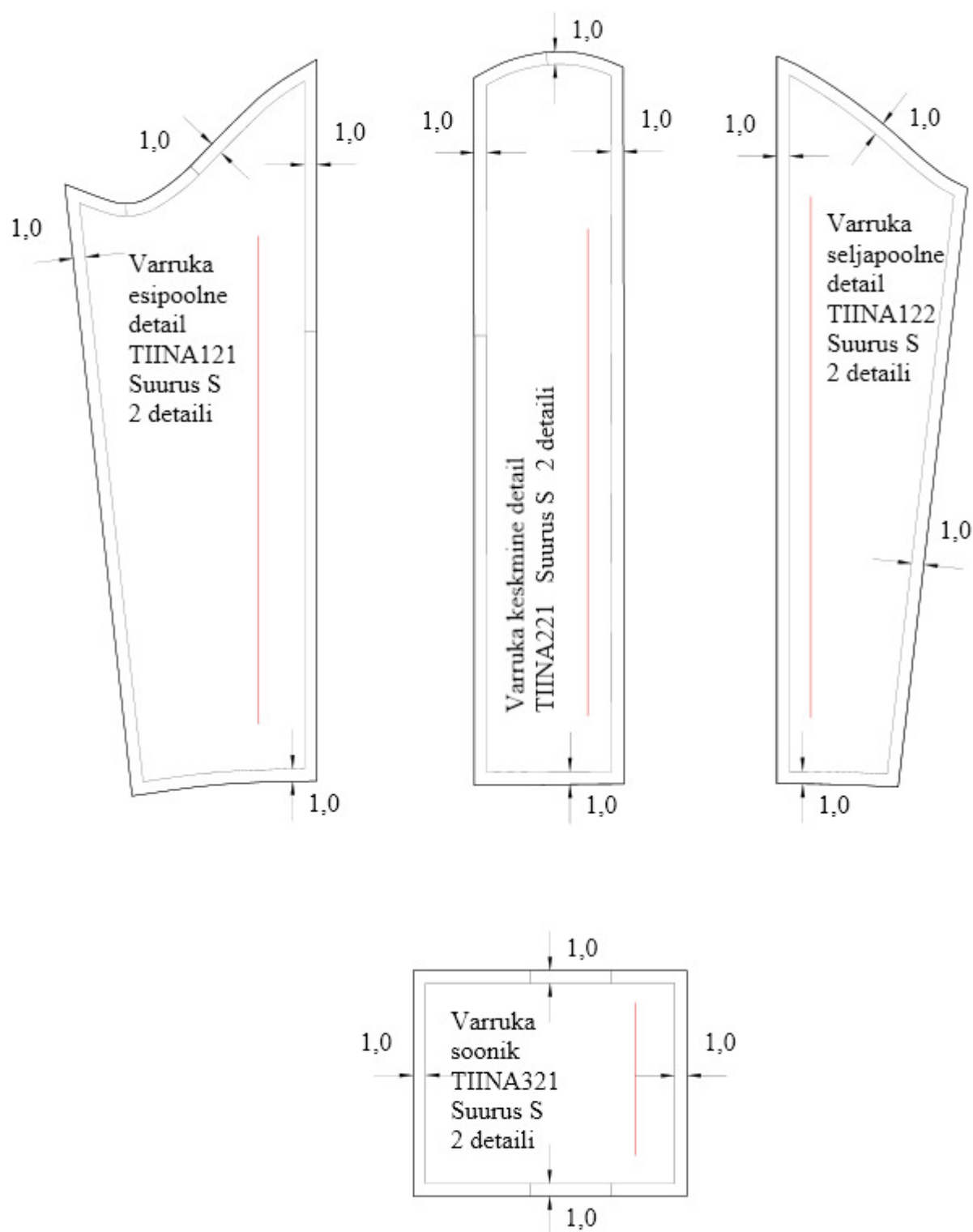
Jrk nr	Lekaali nimetus	Kogus, tk		Märkused (materjal)	Lekaali kood
		Lekaale	Detailid		
1	Seljakeskdetail	1	1	1	TIINA101
2	Hõlmadetail	1	2	1	TIINA111
3	Varruka esipoolne detail	1	2	1	TIINA121
4	Varruka seljapoolne detail	1	2	1	TIINA122
5	Pükste tagaosa	1	2	1	TIINA151
6	Pükste esiosa	1	2	1	TIINA161
7	Vööjoone kummikanal	1	1	1	TIINA102
8	Tasku klapp	1	1	1	TIINA141
9	Taskukott	1	2	1	TIINA142
10	Küljedetail	1	2	2	TIINA201
11	Varruka keskmine detail	1	2	2	TIINA221
12	Seljaosa passe	1	1	2	TIINA202
13	Põlvedetail	1	2	2	TIINA261
14	Istmikudetail	1	2	2	TIINA251
15	Püksteosa küljedetail	1	2	2	TIINA252
16	Allääre kummikanal	1	2	2	TIINA253
17	Luku tasku	1	2	2	TIINA211
18	Seljaküljedetail	1	2	3	TIINA301
19	Esiküljedetail	1	2	3	TIINA311
20	Varruka soonik	1	2	3	TIINA321
21	Krae	1	1	3	TIINA331
	KOKKU	21	37		

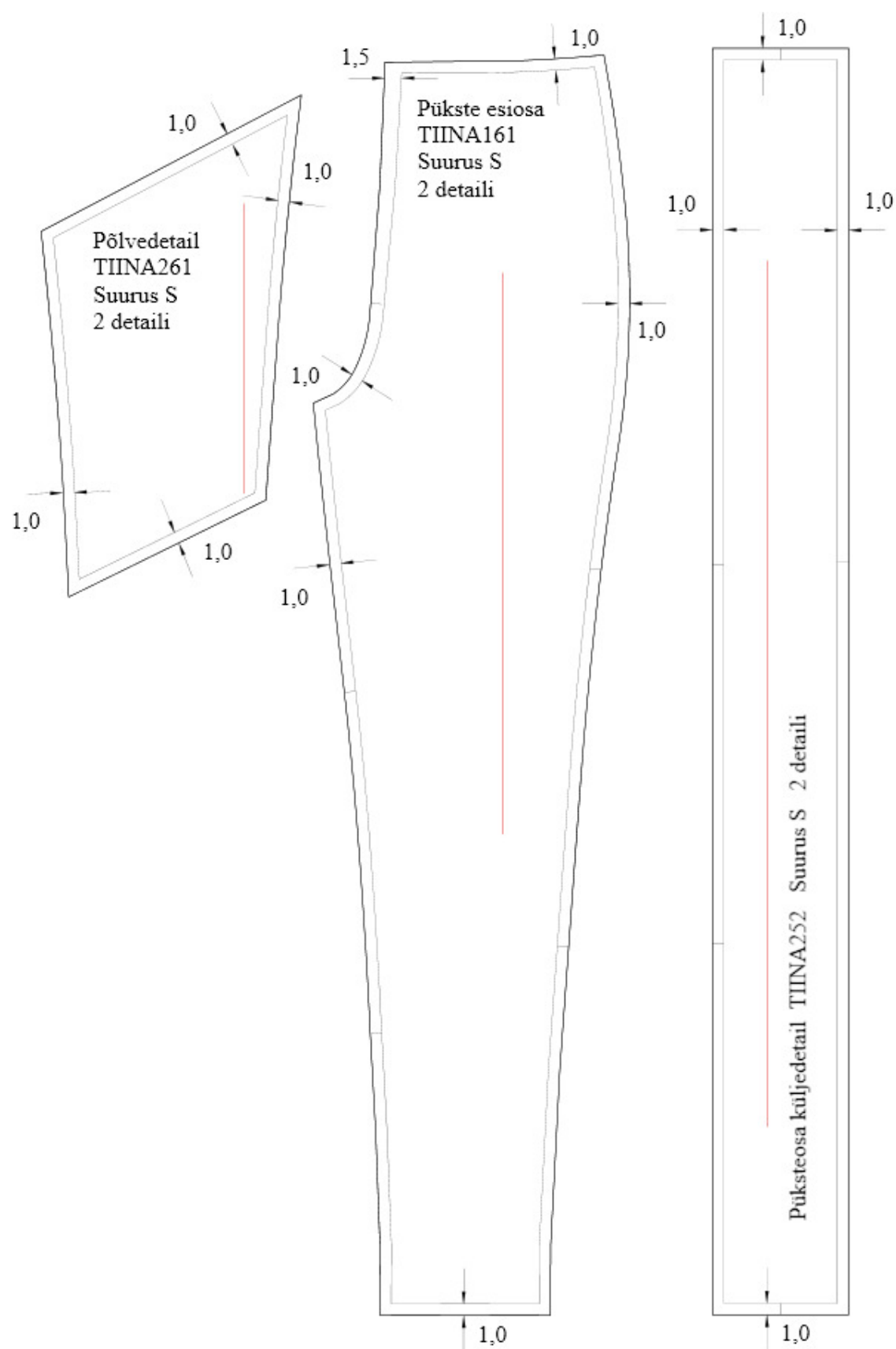
Joonis 24. Mudeli „Tiina“ kehaosa esipoolsed lekaalid

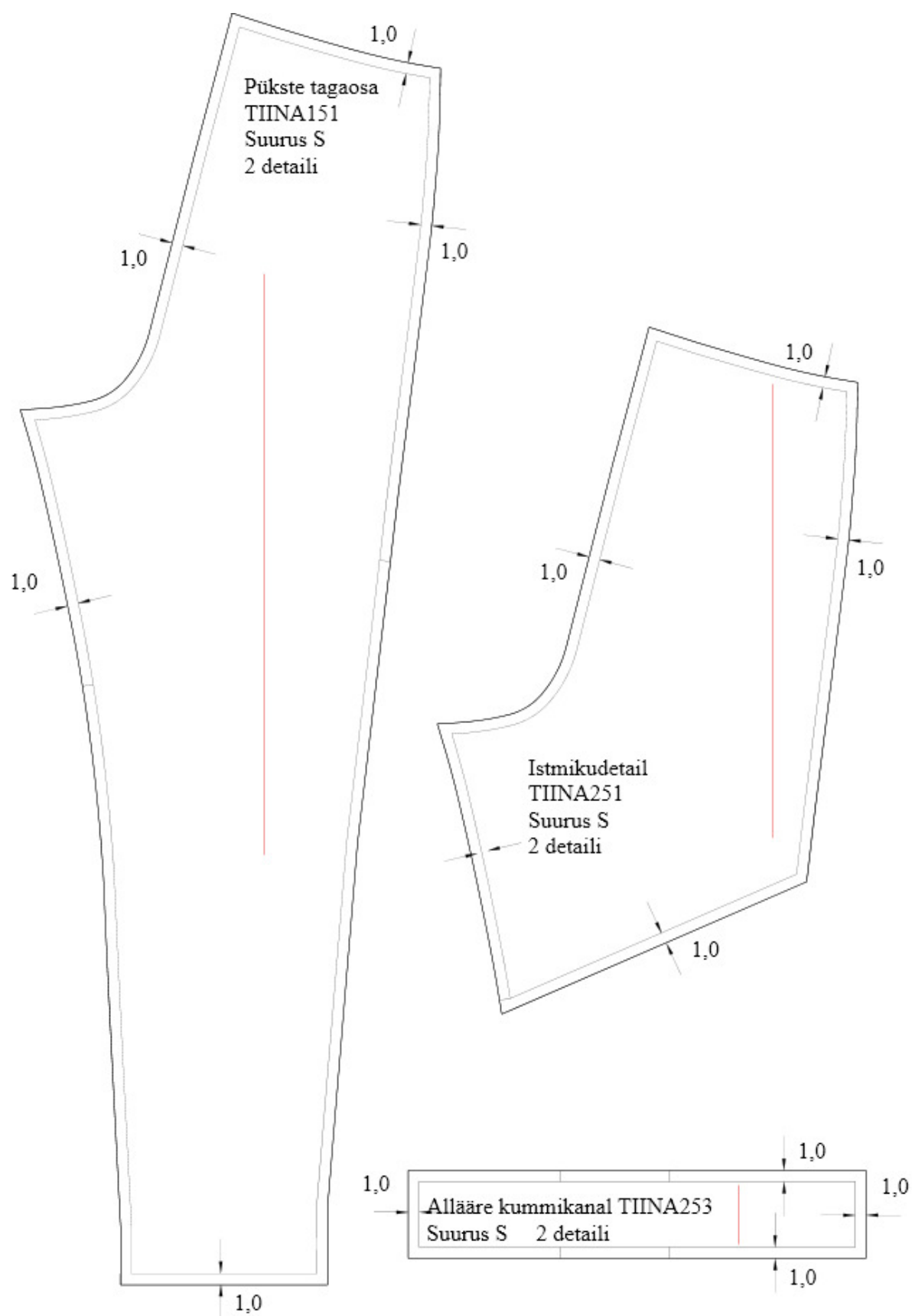
Joonis 25. Mudeli „Tiina“ kehaosa seljapoolsed lekaalid

Joonis 26. Mudeli „Tiina“ varruka lekaalid

Joonis 27. Mudeli „Tiina“ pükste esiosa lekaalid

Joonis 28. Mudeli „Tiina“ pükste tagaosa lekaalid

2.7. Lekaalide tehniline paljundamine

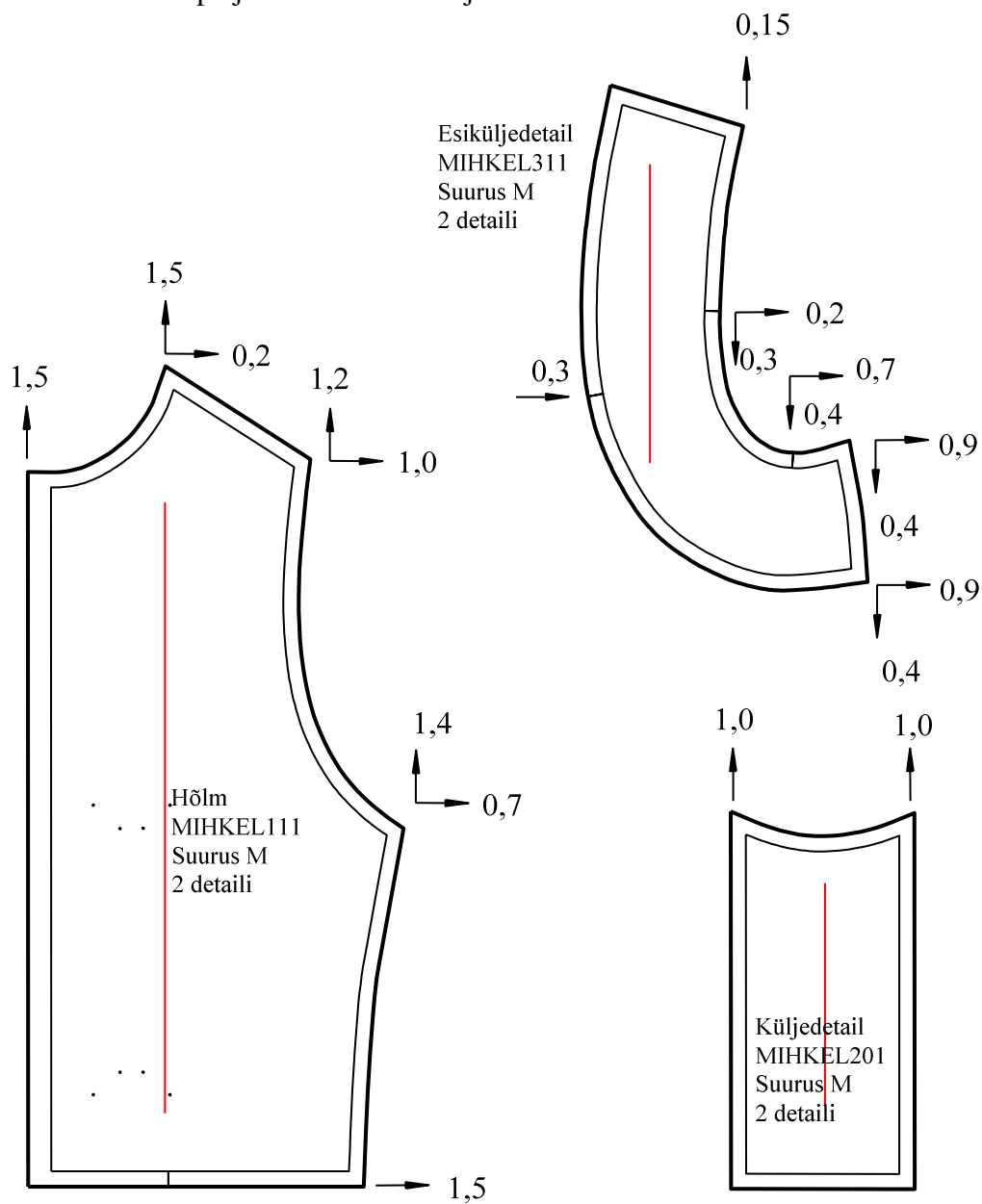
Töötlemis- ja pööramisvarudega lõiked suurendatakse ning vähendatakse kõigis suurustes ja kasvudes. Suurendamine ja vähendamine toimub horisontaal- ja vertikaaljoontele. [11]

Paljunduste joonistel tähistavad nooled punktide muutumisi sentimeetrites mööda x- ja y-telge ühe suuruse võrra. Muutumiste põhipunktideks on lekaalide nurgad ja vastasmärgid, sisepunktide asukoht paljundades ei muutu. Taskukott, tasku klapp ja lukutaskule paljundusskeemi ei koostata, need detailid on igas suuruses samad. Nii naiste kui meeste tunked on paljundatud suurustesse S-XL. Horisontaalmöödud (Rü, Vü ja Pü) muutuvad suurusest suurusesse täismööitudel 6 cm võrra ning toote pikkus muutub 4 cm võrra. Varruka sooniku detail ja krae on paljundatud nii et üks suurus sobib kahele suurusele ehk on detailid suurustele S/M ja L/XL. Esikinnise luku pikkus muutub nii naiste kui meeste mudelil suurusest suurusesse 2 cm võrra.

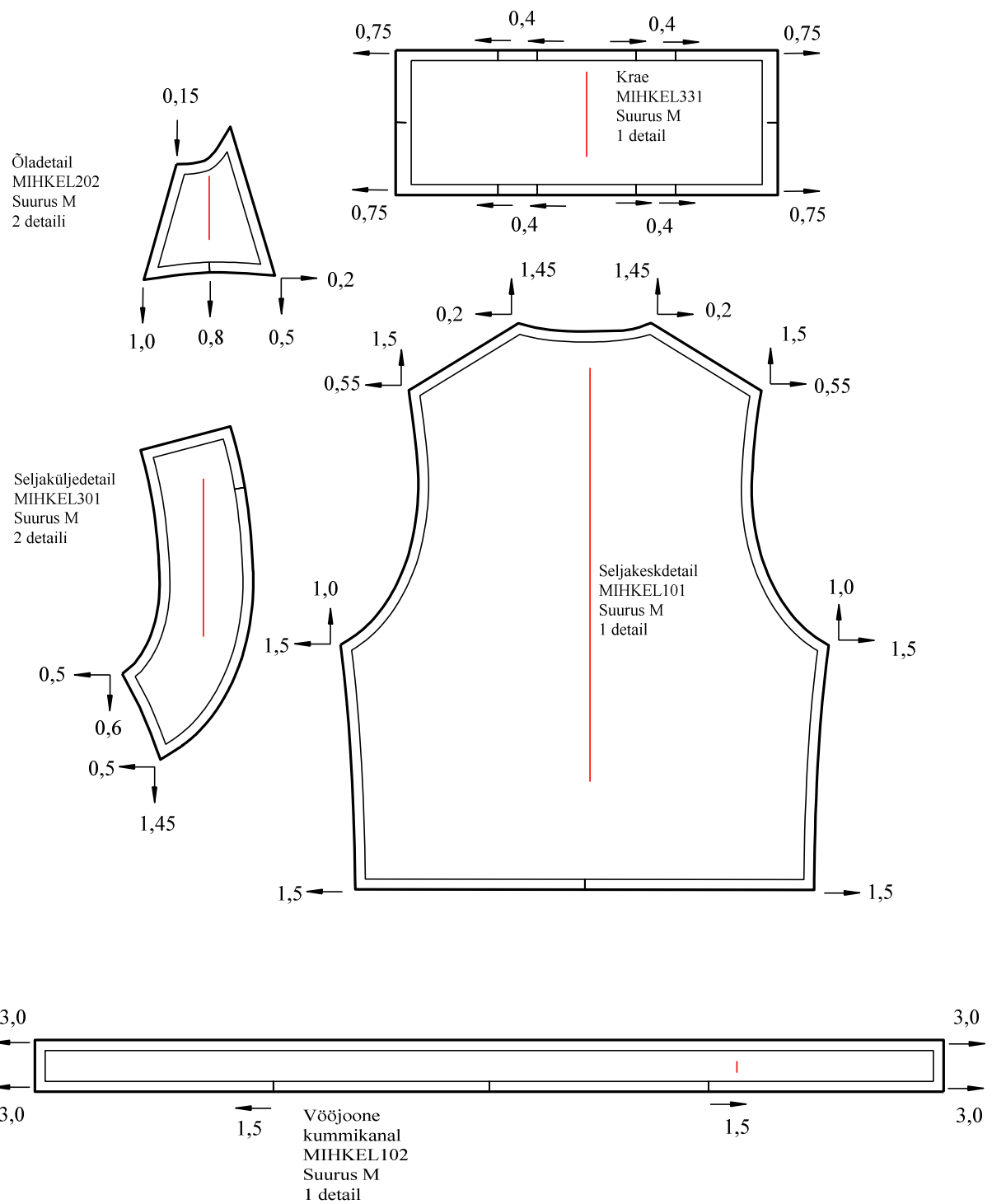
Meeste mudeli suurus 46 vastab suurusele S, 48-50 suurusele M, 52-54 suurusele L ja 56 suurusele XL. Naiste mudelis suurus 38 vastab suurusele S, 40 suurusele M, 42 suurusele L ja 44 suurusele XL.

2.7.1. Meeste tunkede lekaalide paljundusskeem

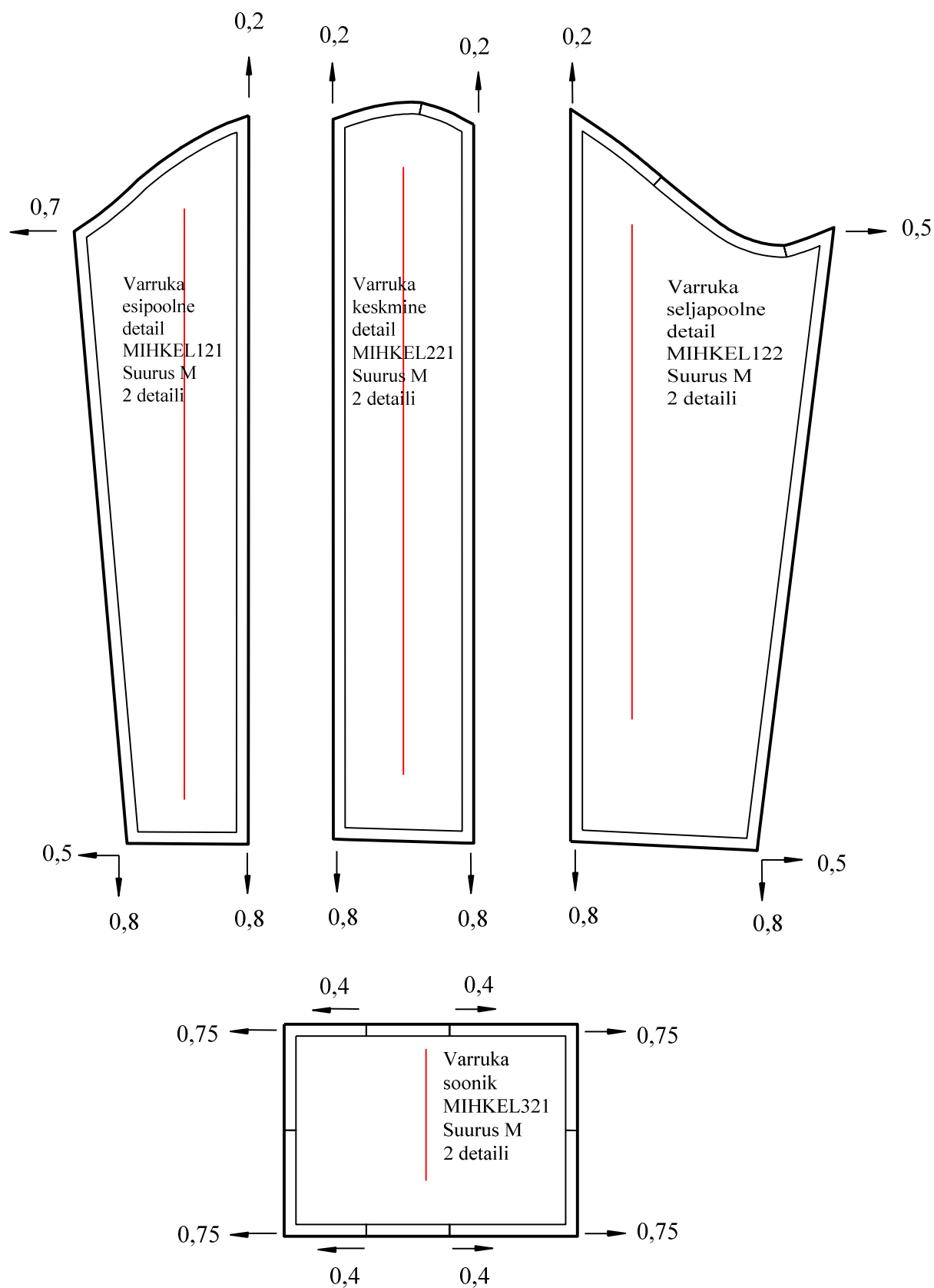
Meeste tunkede lekaalide paljundusskeemid on joonistel 29-33.

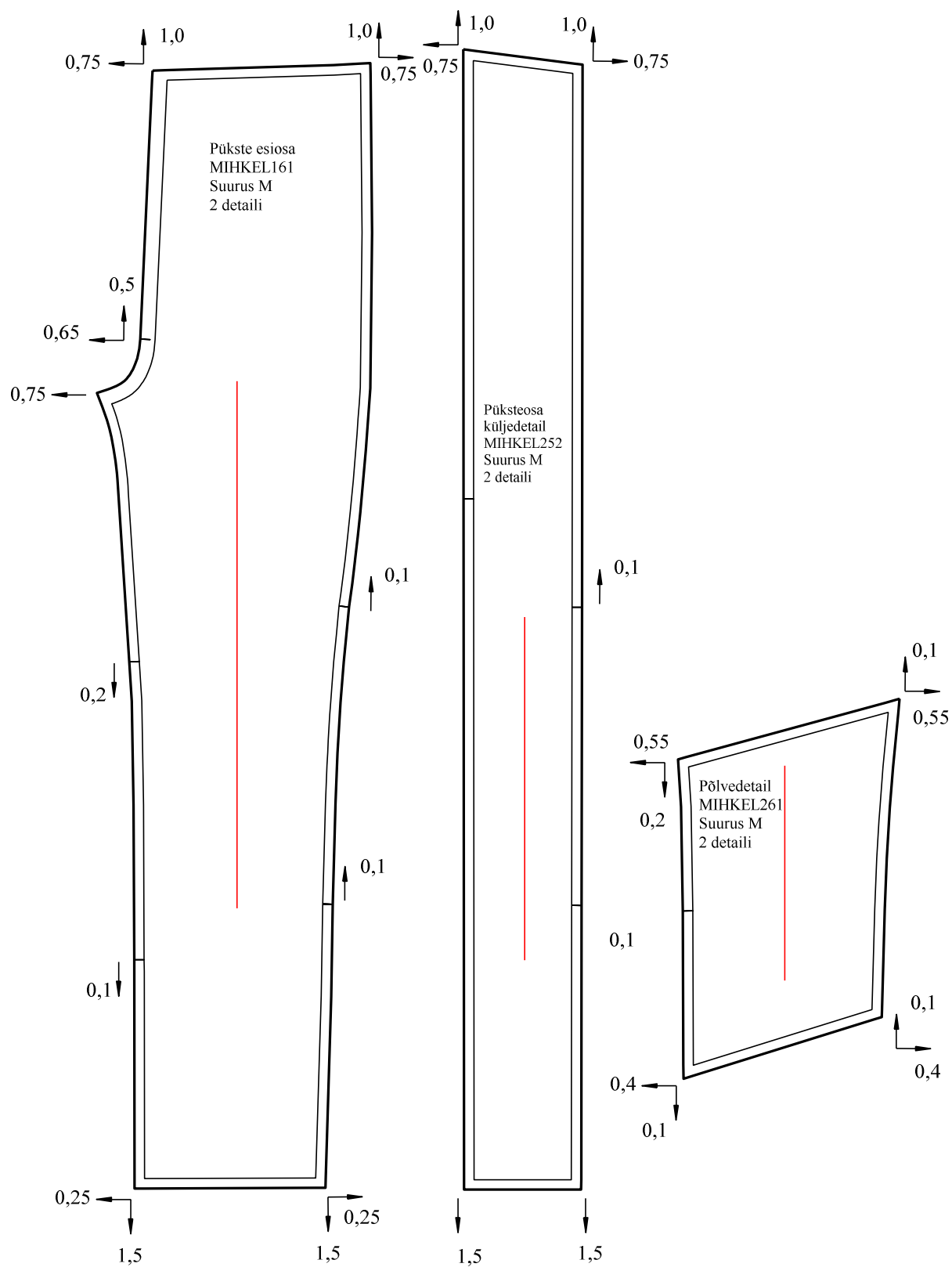
Joonis 29. Mudeli "Mihkel" kehaosa esipoolsete lekaalide tehniline paljundamine

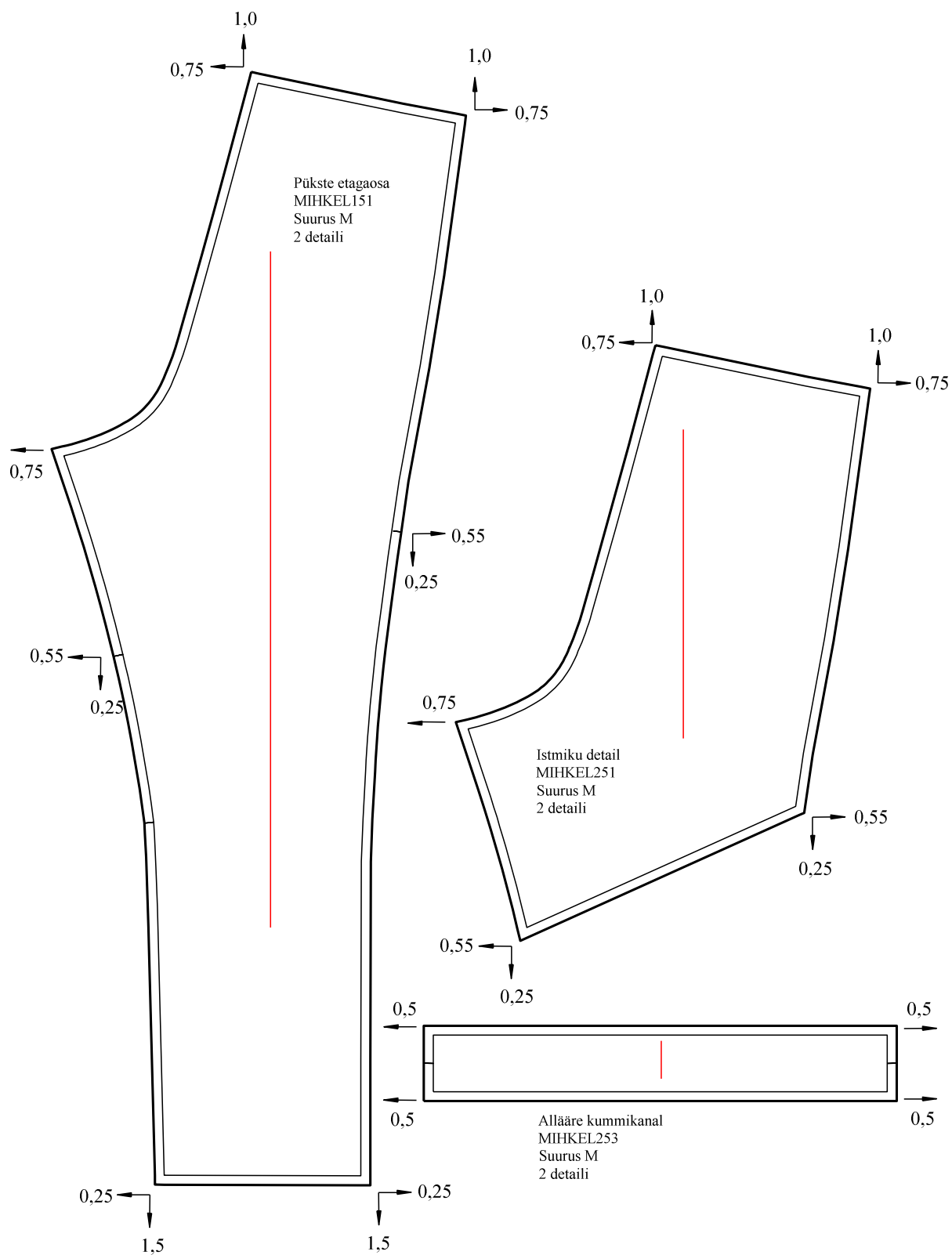
Joonis 30. Mudeli "Mihkel" kehaosa seljapoolsete lekaalide tehniline paljundamine

Joonis 31. Mudeli "Mihkel" varruka lekaalide tehniline paljundamine

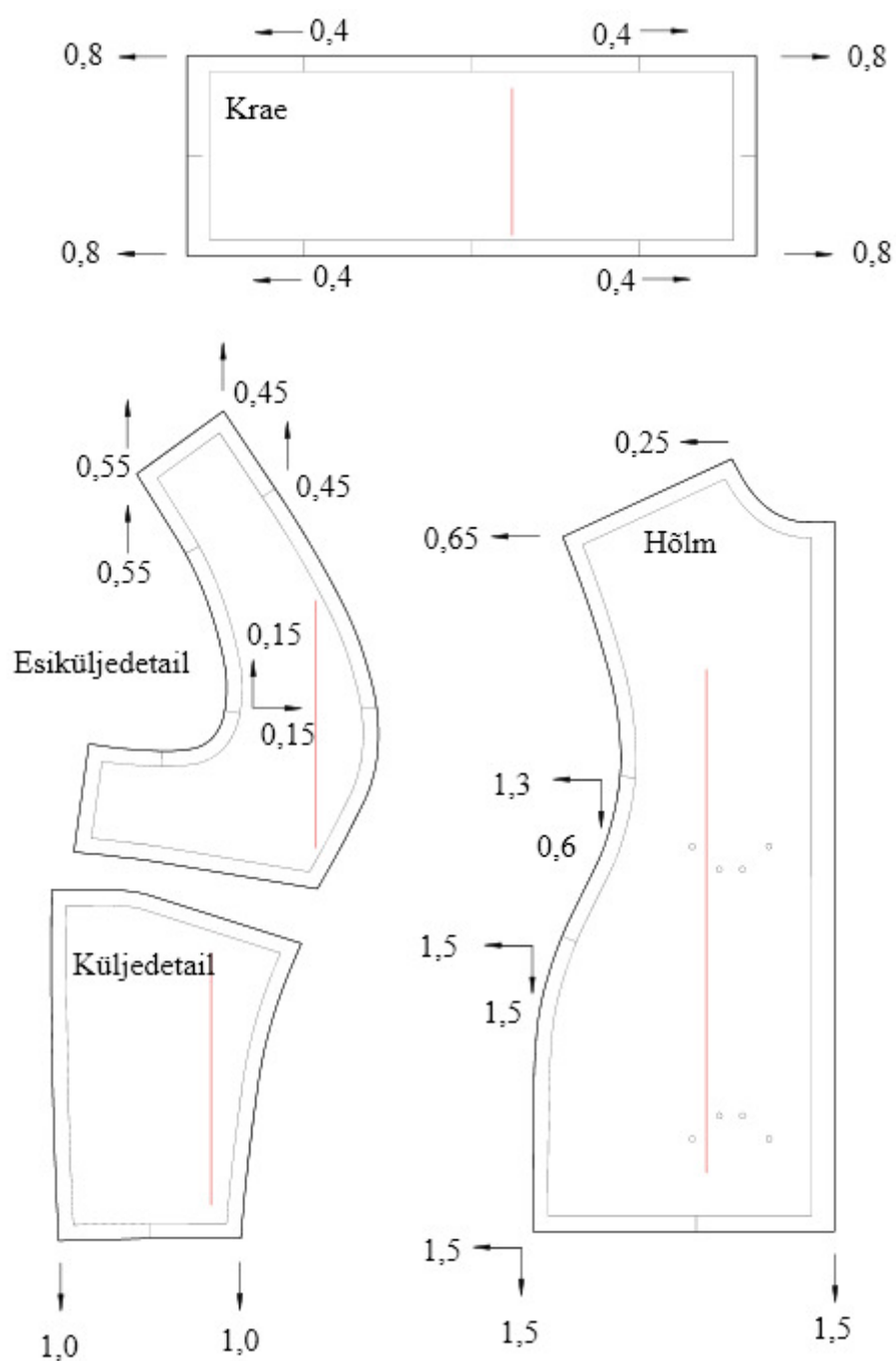
Joonis 32. Mudeli "Mihkel" pükste esiosa lekaalide tehniline paljundamine

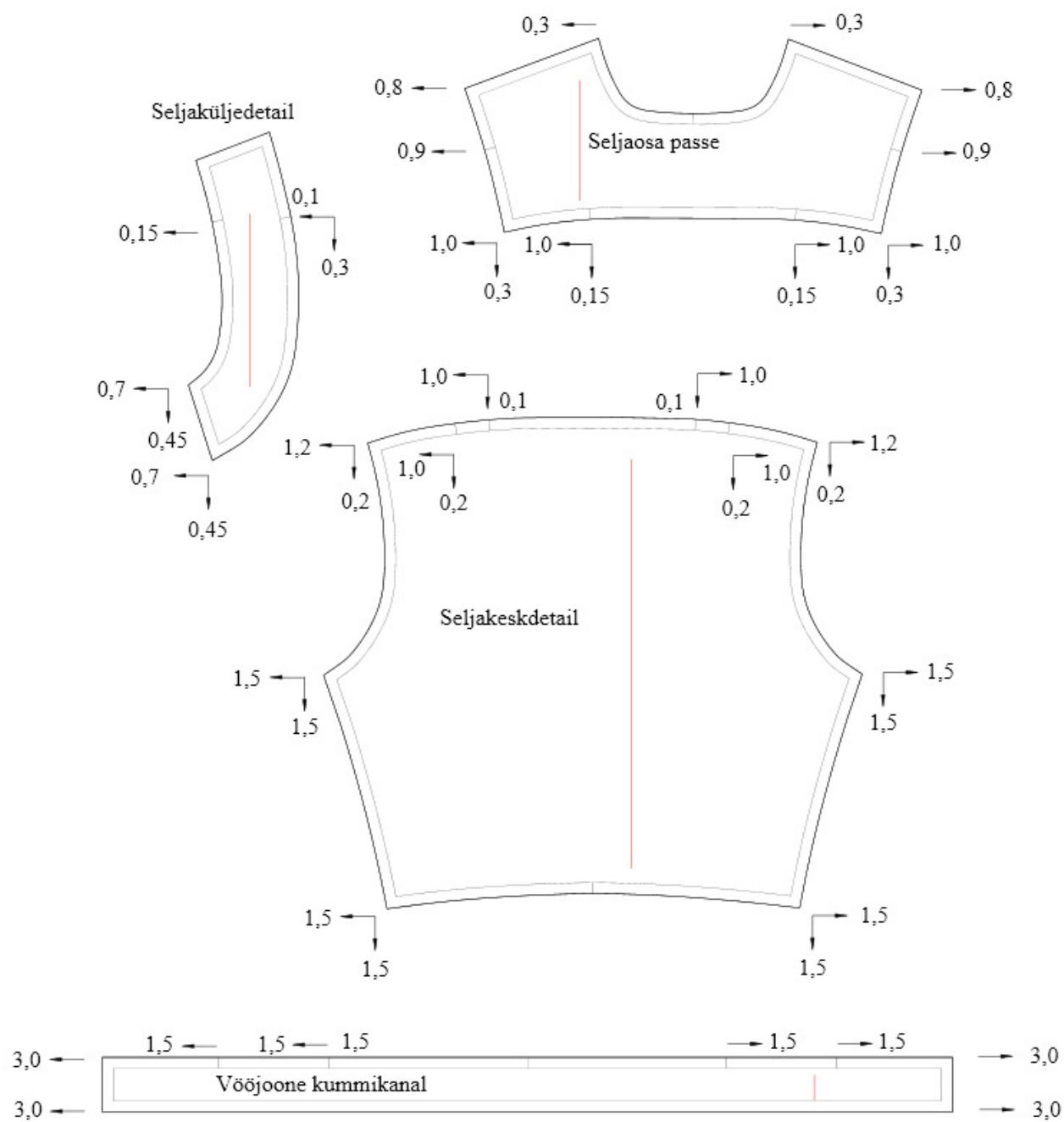
Joonis 33. Mudeli "Mihkel" pükste tagaosa lekaalide tehniline paljundamine

2.7.2. Naiste tunkede lekaalide paljundusskeem

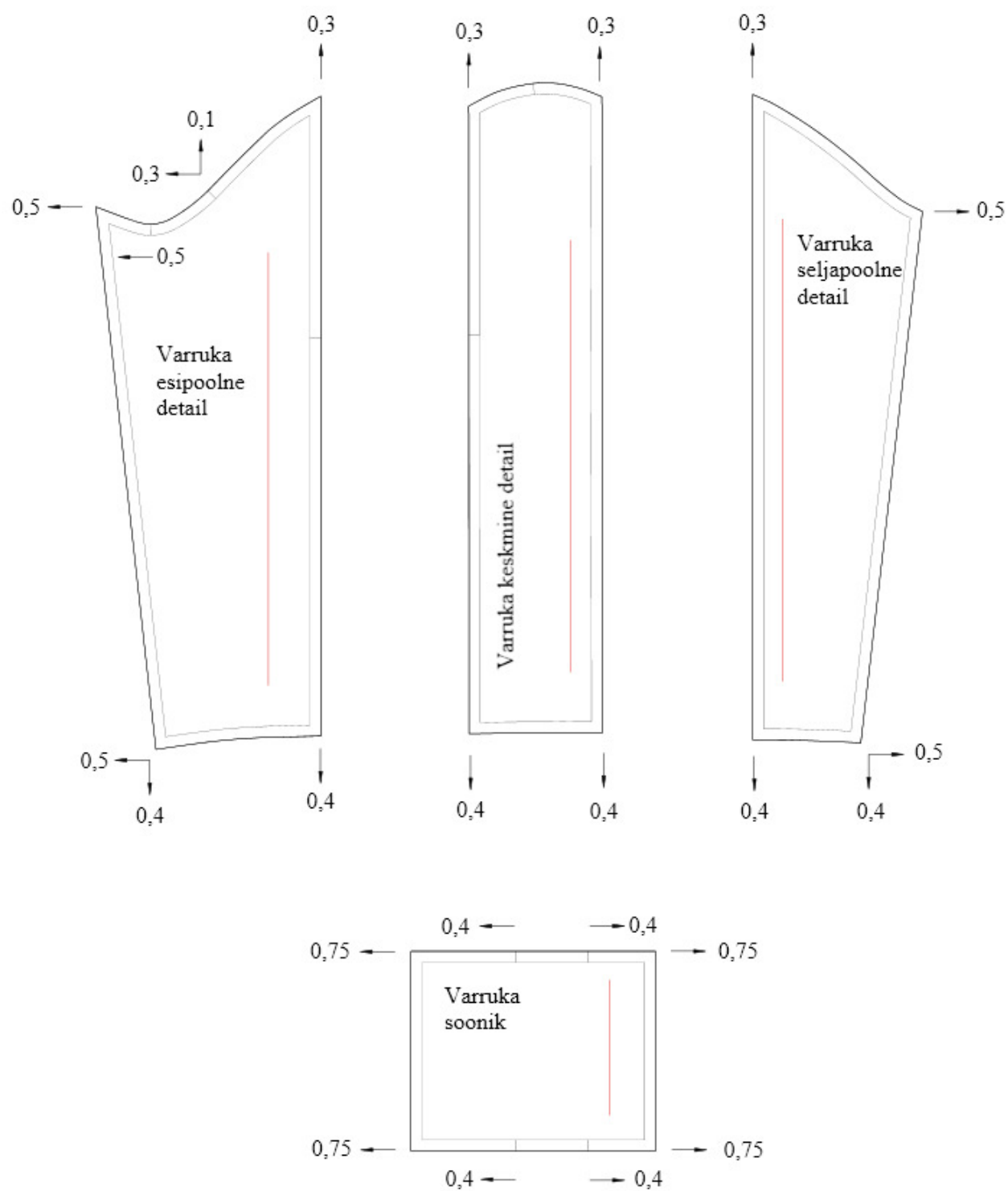
Naiste tunkede lekaalide paljundusskeemid on joonistel 34-38.

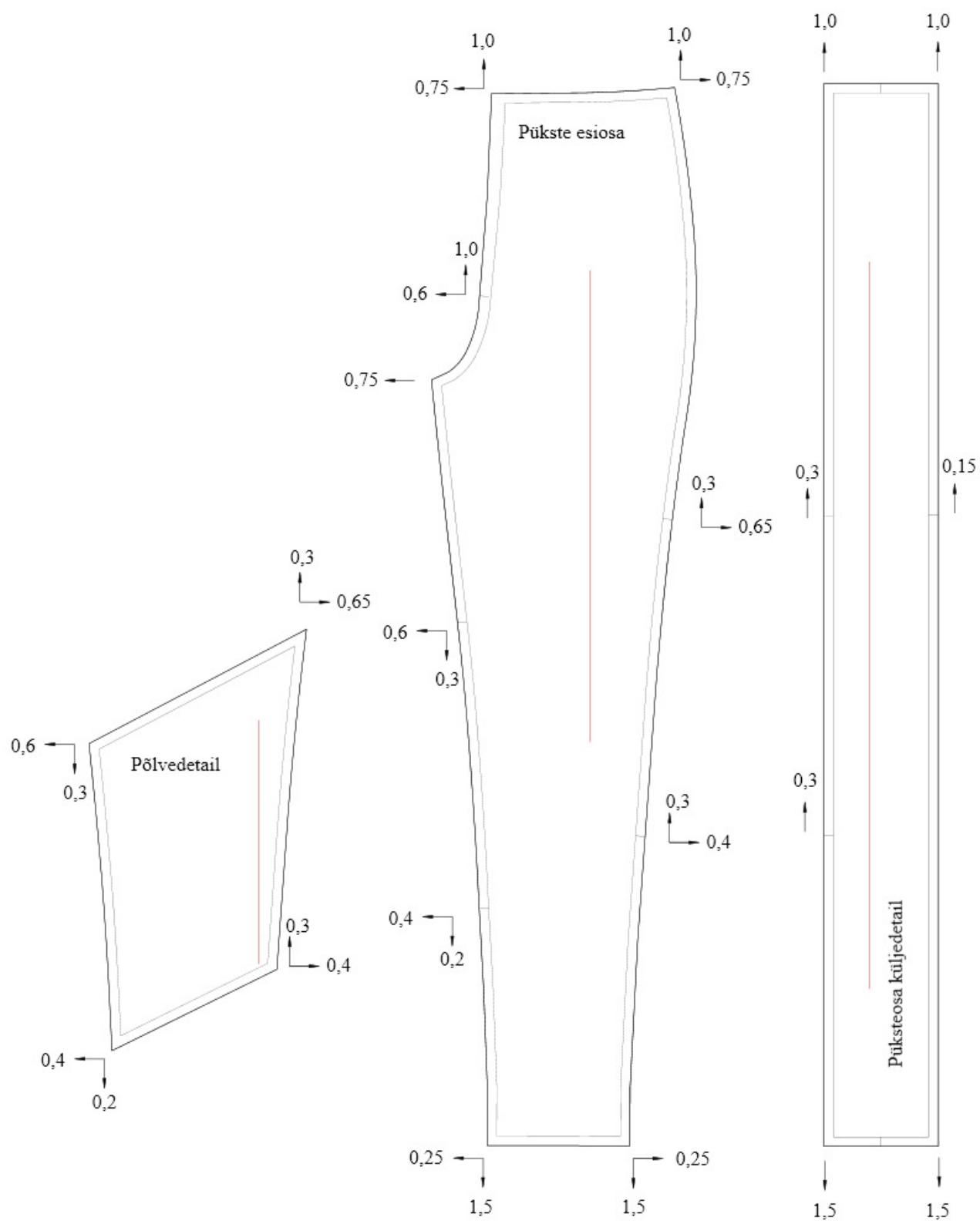
Joonis 34. Mudeli „Tiina“ kehaosa esipoolsete lekaalide tehniline paljundamine

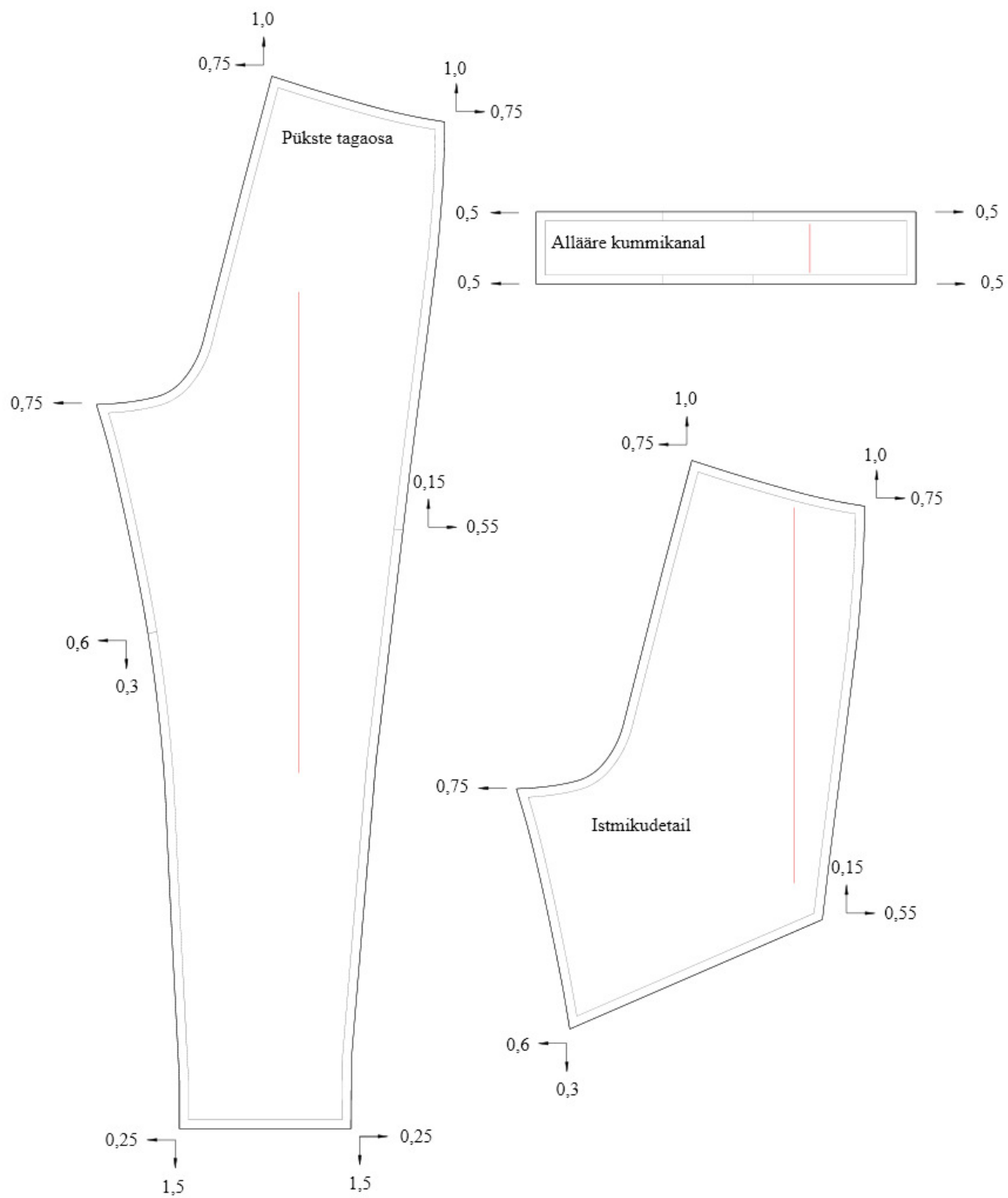
Joonis 35. Mudeli „Tiina“ kehaosa seljapoolsete lekaalide tehniline paljundamine

Joonis 36. Mudeli „Tiina“ varruka lekaalide tehniline paljundamine

Joonis 37. Mudeli „Tiina“ pükste esiosa lekaalide tehniline paljundamine

Joonis 38. Mudeli „Tiina“ pükste tagaosa lekaalide tehniline paljundamine

2.8. Õmblusmaterjalide kulu normeerimine

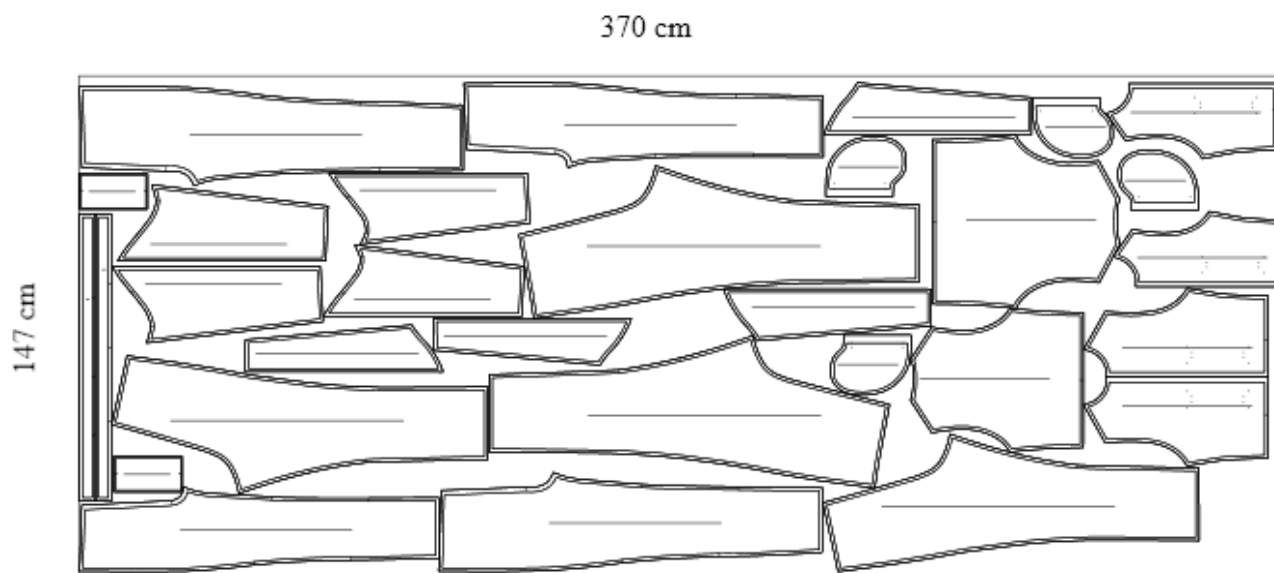
2.8.1. Kangakulu

Keskmise kangakulu arvutamiseks on tehtud paigutusjoonised kahele suurusele, naiste ja meeste tunkedele eraldi. Paigutusjoonise juures on selgitav tabel kangakulu efektiivsuse kohta (tabelid 17-22). Joonistel 39-41 on kombineeritud paigutus meeste tunkede põhimaterjalidele ning joonistel 42-44 naiste tunkedele põhimaterjalidele.

Tabel 17

Meeste tunkede kollase põhimaterjali kombineeritud paigutus

Kanga nimetus	Põhimaterjal 1 (kollane)
Paigutuses olevate lekaalide suurus	S ja XL
Lekaalide komplektide arv joonisel	2
Ladestusviis	Lahtine, parem pool ülesse
Kanga laius	150 cm
Paigutuse laius	147 cm
Paigutuse pikkus	370 cm
Paigutusjoonise kanga kasutamise efektiivsus %.	75,3 %

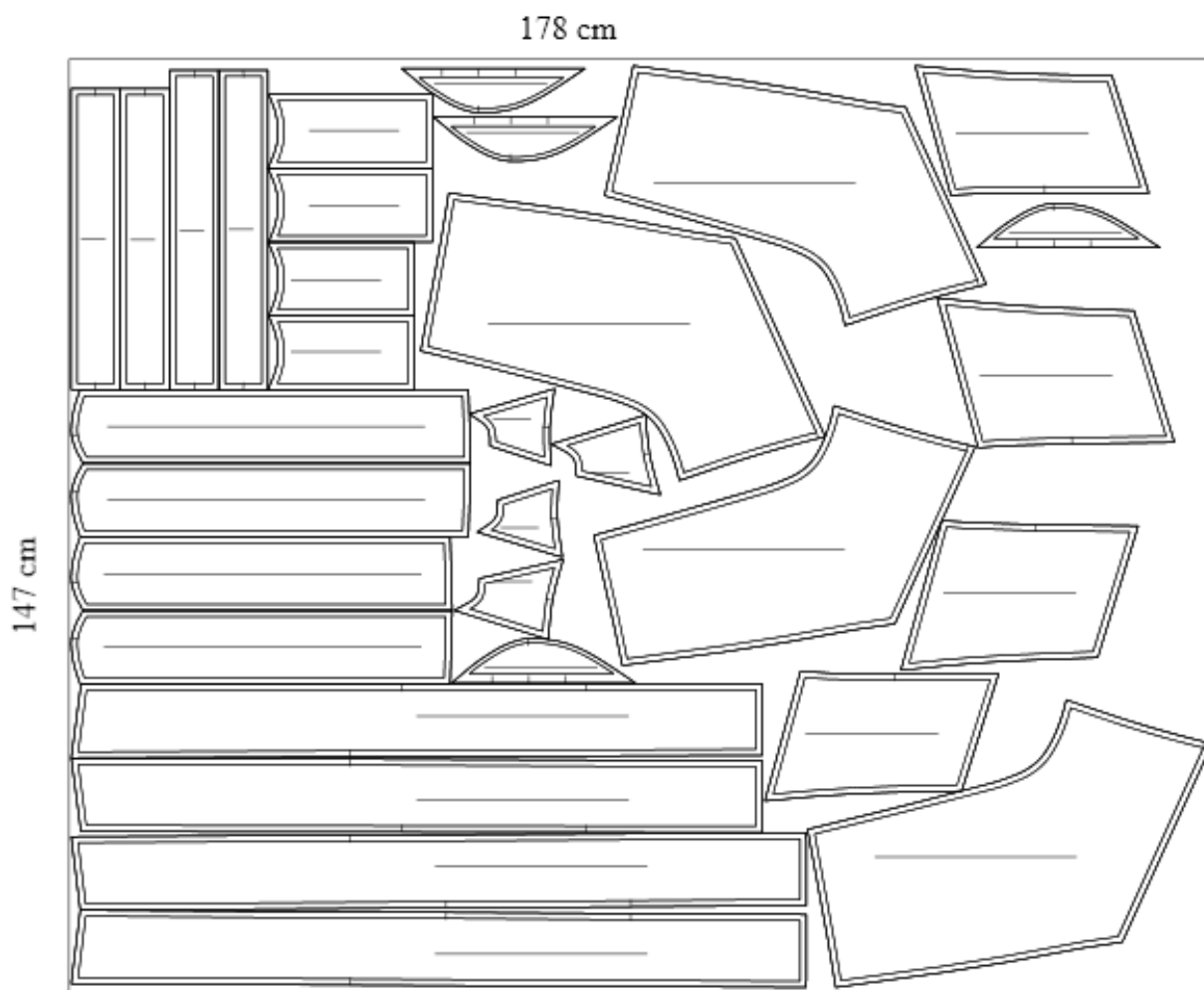

Joonis 39. Meeste tunkede kollase põhimaterjali kombineeritud paigutus

Tabel 18

Meeste tunkede musta põhimaterjali kombineeritud paigutus

Kanga nimetus	Põhimaterjal 2 (must)
Paigutuses olevate lekaalide suurus	S ja XL
Lekaalide komplektide arv joonisel	2
Ladestusviis	Lahtine, parem pool ülesse
Kanga laius	150 cm
Paigutuse laius	147 cm
Paigutuse pikkus	178 cm
Paigutusjoonise kanga kasutamise efektiivsus %.	77,1 %

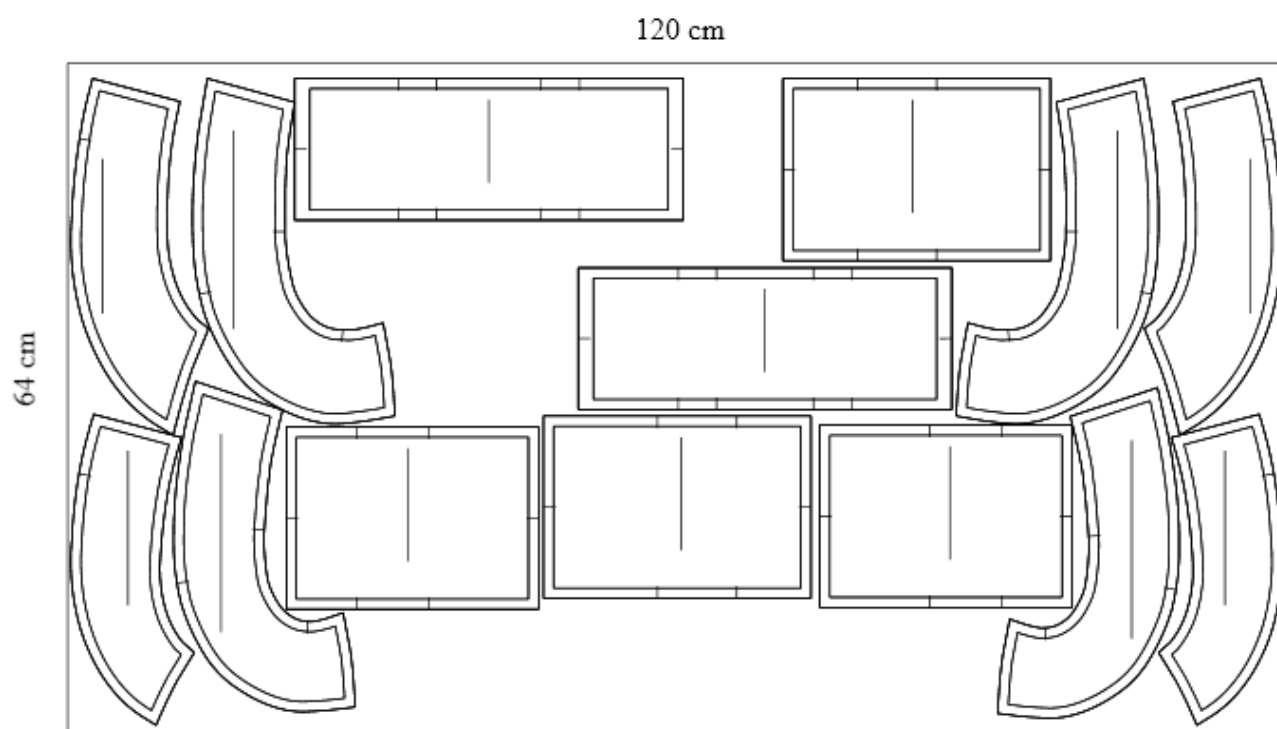

Joonis 40. Meeste tunkede musta põhimaterjali kombineeritud paigutus

Tabel 19

Meeste tunkede sooniku kombineeritud paigutus

Kanga nimetus	Soonik (hall)
Paigutuses olevate lekaalide suurus	S ja XL
Lekaalide komplektide arv joonisel	2
Ladestusviis	Lahtine, parem pool ülesse
Kanga laius	120 cm
Paigutuse laius	120 cm
Paigutuse pikkus	64 cm
Paigutusjoonise kanga kasutamise efektiivsus %.	69,9 %

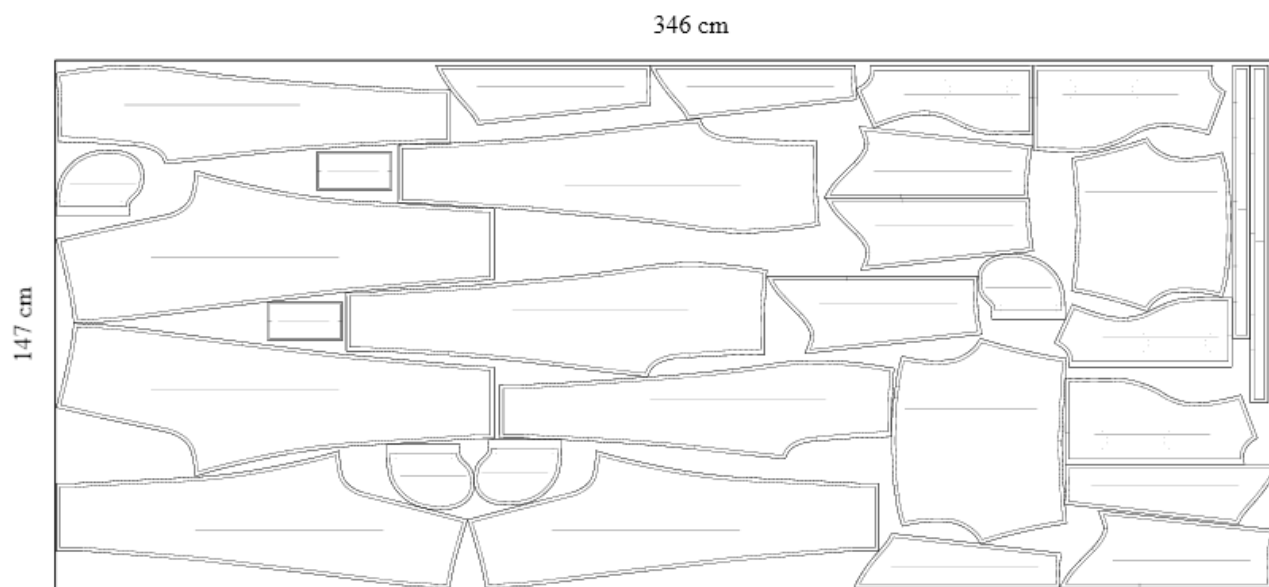

Joonis 41. Meeste tunkede sooniku kombineeritud paigutus

Tabel 20

Naiste tunkede kollase põhimaterjali kombineeritud paigutus

Kanga nimetus	Põhimaterjal 1 (kollane)
Paigutuses olevate lekaalide suurus	S ja XL
Lekaalide komplektide arv joonisel	2
Ladestusviis	Lahtine, parem pool ülesse
Kanga laius	150 cm
Paigutuse laius	147 cm
Paigutuse pikkus	346 cm
Paigutusjoonise kanga kasutamise efektiivsus %.	78,2%

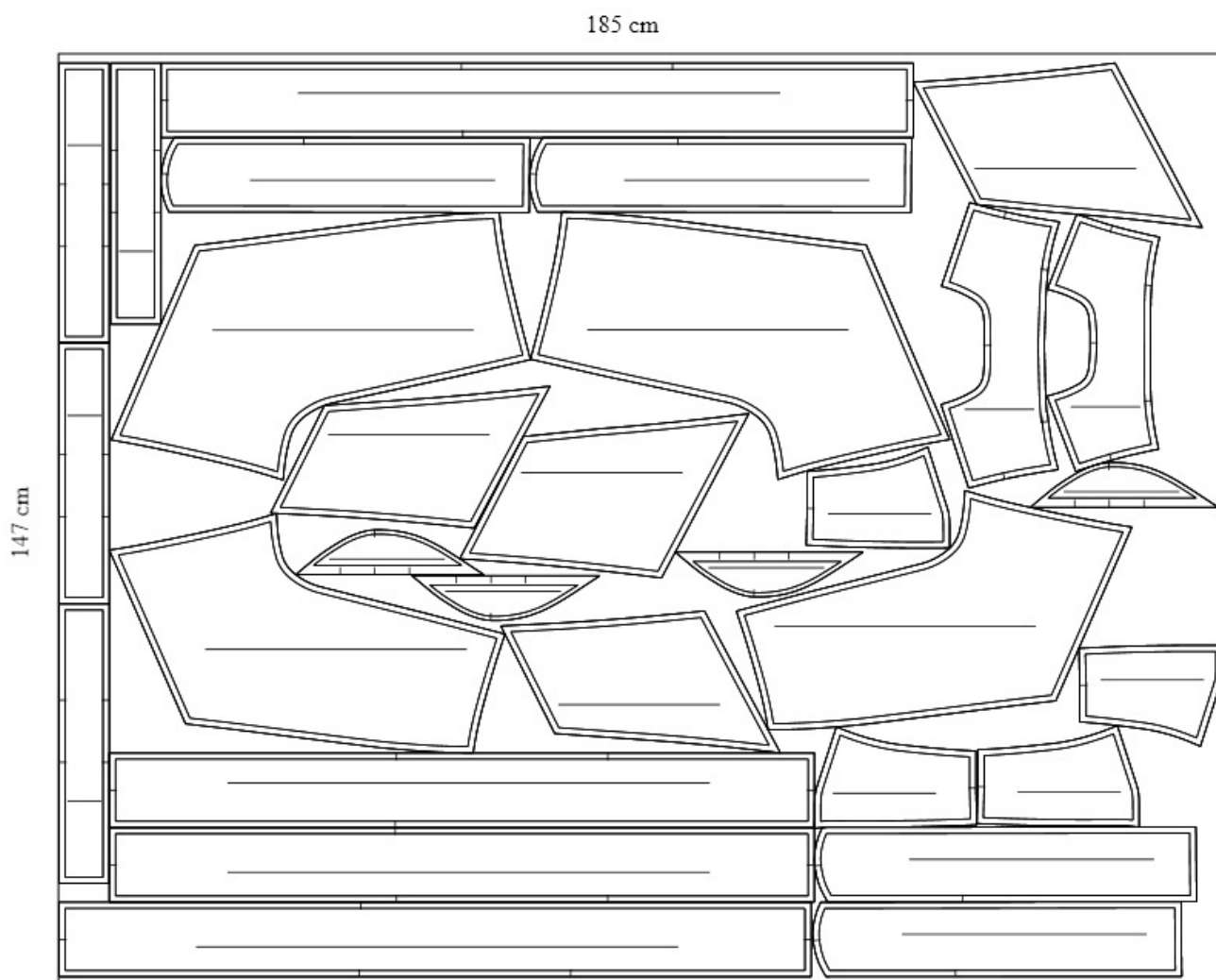

Joonis 42. Naiste tunkede kollase põhimaterjali kombineeritud paigutus

Tabel 21

Naiste tunkede musta põhimaterjali kombineeritud paigutus

Kanga nimetus	Põhimaterjal 2 (must)
Paigutuses olevate lekaalide suurus	S ja XL
Lekaalide komplektide arv joonisel	2
Ladestusviis	Lahtine, parem pool ülesse
Kanga laius	150 cm
Paigutuse laius	147 cm
Paigutuse pikkus	185 cm
Paigutusjoonise kanga kasutamise efektiivsus %.	80,7%

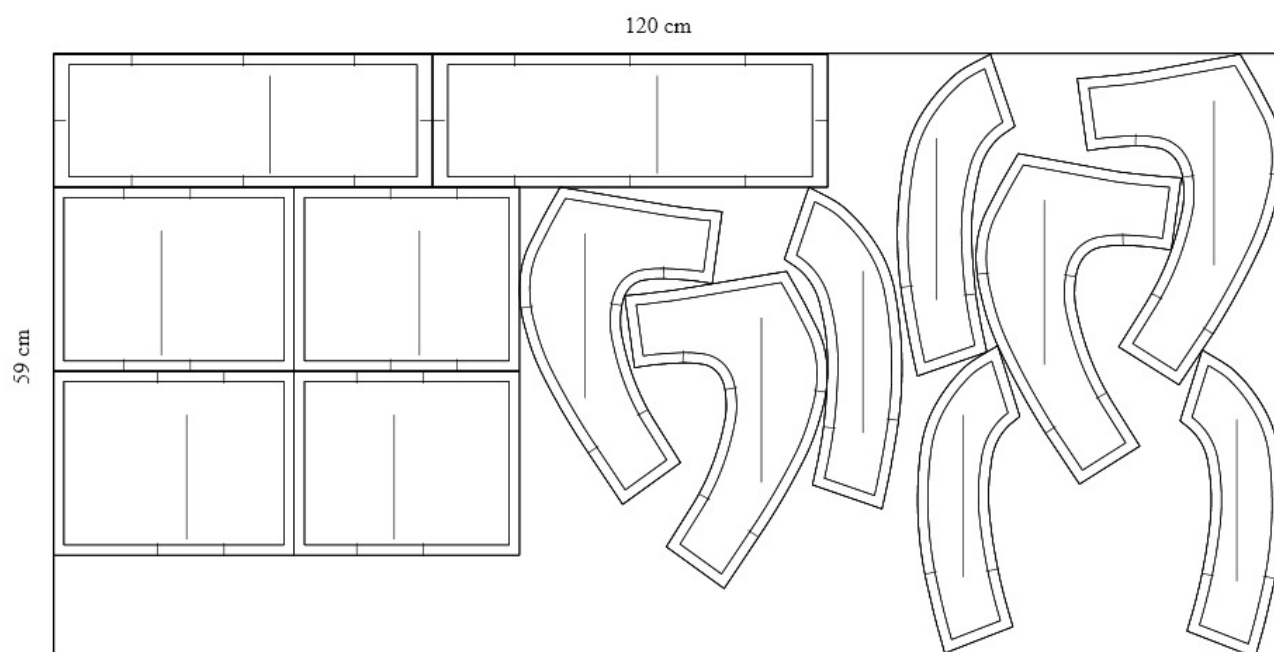

Joonis 43. Naiste tunkede musta põhimaterjali kombineeritud paigutus

Tabel 22

Naiste tunkede sooniku kombineeritud paigutus

Kanga nimetus	Soonik (hall)
Paigutuses olevate lekaalide suurus	S ja XL
Lekaalide komplektide arv joonisel	2
Ladestusviis	Lahtine, parem pool ülesse
Kanga laius	120 cm
Paigutuse laius	120 cm
Paigutuse pikkus	59 cm
Paigutusjoonise kanga kasutamise efektiivsus %.	67,0 %

Joonis 44. Naiste tunkede sooniku kombineeritud paigutus

2.8.2. Abimaterjalide kulu

Abimaterjalide kulu on välja toodud tabelis 23. Kulu arvestus on tehtud baassuuruste mudelitele.

Tabel 23

Abimaterjalide kulu arvestus

Abimaterjali nimetus	Otstarve	Kogus m/ tk	
		Mudel „Mihkel“	Mudel „Tiina“
Kumm	Allääre kanal	0,88 m	0,68 m
	Talla alune kumm	0,64 m	0,54 m
Nööpaukudega kumm	Vööjoone avaruse reguleerimine	0,96 m	0,85 m
Nööp	Vööjoone kummi reguleerimine	2 tk	2 tk
Lukk 16 cm	Hõlma tasku	1 tk	1 tk
Lukk 80 cm	Esikinnis	1 tk	-
Lukk 70 cm	Esikinnis	-	1 tk

2.8.3. Niidikulu

Niidikulu on välja arvutatud tabelis 24 (mudel „Mihkel“) ja 25 (mudel „Tiina“). Kollase ja musta niidi kulu on eraldi välja arvutatud. Kulu arvestus on tehtud baassuuruste mudelitele. Niidikulu tootele on arvutatud 1 m kohta ning koefitsiendid on saadud Amann Gruppi niidikulu arvutamise materjalist [12].

Tabel 24

Mudeli „Mihkel“ niidikulu arvestus

Niidi otstarve	Niidi nr	Õmblus- joonte pikkus (m)	Pistetüüp	Niidikulu koefitsient (niidi kulu 1 m kohta)	Keskmine arvutuslik niidikulu tootele (m)
Kollane niit					
Lihtühendusõmblus	80	2,5	301	2,8	7,0
3-niidiline äärestusõmblus	80	0,7	504	13,8	9,7
Kokku					16,7
Must niit					
Lihtühendusõmblus	80	4,0	301	2,8	11,2
3-niidiline äärestusõmblus	80	3,5	504	13,8	48,3
5-niidiline ühendusäärestus- õmblus	80	17,0	802	18,6	316,2
Kaheniidiline kappimisõmblus	80	19,2	301+301	5,6	107,5
Kokku					483,2
KOKKU					499,9

Tabel 25

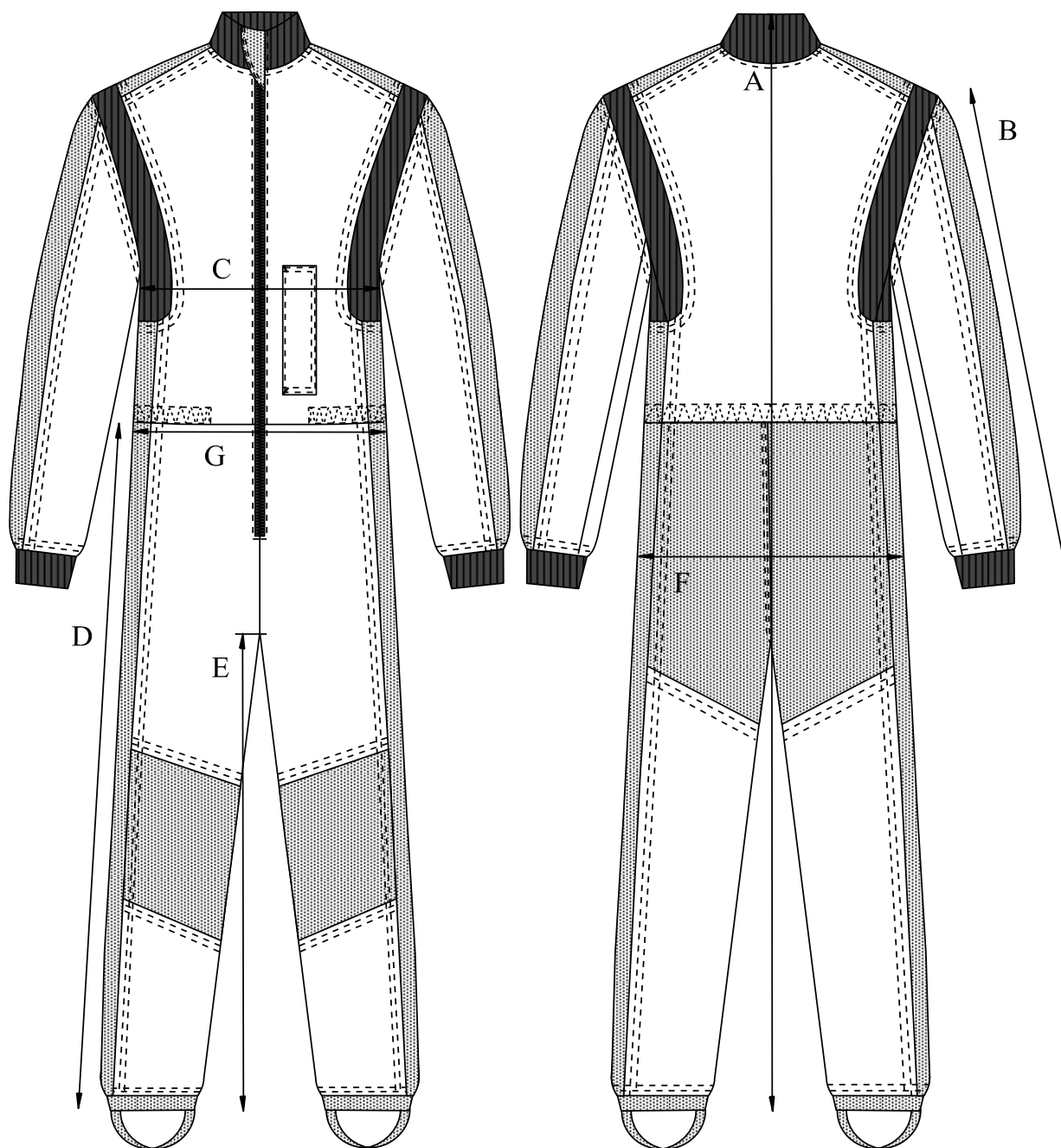
Mudeli „Tiina“ niidikulu arvestus

Niidi otstarve	Niidi nr	Õmblus- joonte pikkus (m)	Pistetüüp	Niidikulu koefitsient (niidi kulu 1 m kohta)	Keskmine arvutuslik niidikulu tootele (m)
Kollane niit					
Lihtühendusõmblus	80	2,5	301	2,8	7,0
3-niidiline äärestusõmblus	80	0,7	504	13,8	9,7
Kokku					16,7
Must niit					
Lihtühendusõmblus	80	3,9	301	2,8	10,9
3-niidiline äärestusõmblus	80	2,7	504	13,8	37,3
5-niidiline ühendusäärestus- õmblus	80	16,4	802	18,6	305,1
Kaheniidiline kappimisõmblus	80	16,9	301+301	5,6	94,7
Kokku					448,0
KOKKU					464,7

2.9. Mudeli tehniline kirjeldus

2.9.1. Meeste tunkede valmistootde mõõtude tabel

Mudeli „Mihkel“ olulisimateks mõõtmisparameetriteks on toote üldpikkus, varruka pikkus, toote laius rinnajoonel, küljepikkus, sammuõmbluse pikkus, toote laius puusajoonel ja vööjoonel (Joonis 45, tabel 26). Kõik mõõdud on esitatud sentimeetrites.

Joonis 45. Mudeli „Mihkel“ mõõtmiskohad

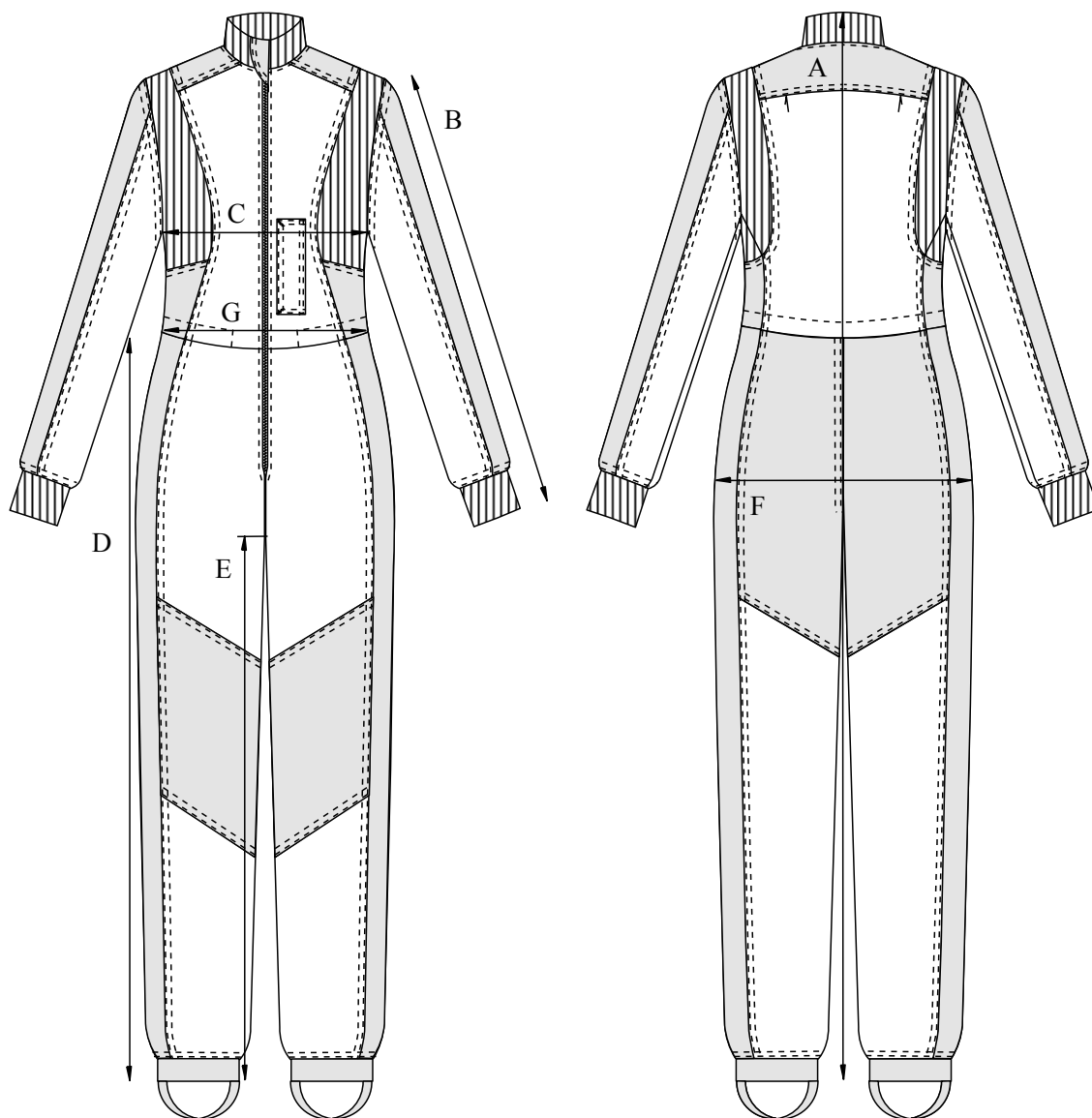
Tabel 26

Mudeli „Mihkel“ valmistoote mõõtude tabel

Tähis	Mõõtmiskoha nimetus selgitusega	Suurused				Lubatud kõrvalekaldumised (cm)
		S	M	L	XL	
A	Üldpikkus Mõõdetakse seljakeskjoonel vertikaalselt krae alguspunktist toote allääreni.	167,5	171,5	175,5	179,5	± 1,0
B	Varruka pikkus Mõõdetakse õlatipust varrukasuuni.	68,0	69,0	70,0	71,0	± 0,5
C	Toote laius rinnajoonel Toode murtakse pooleks, mõõdetakse poole toote laius kinnise lukuga rinnajoone tasemel	53,0	56,0	59,0	62,0	± 0,5
D	Toote pikkus vööjoonest allääreni Mõõdetakse kummikanali alumisest õmblusest kuni toote allääreni.	112,5	115,0	117,5	120,0	± 0,5
E	Sammuõmbluse pikkus Mõõdetakse istmikukaare õmblusest alates allääreni.	79,5	81,0	82,5	84,0	± 0,5
F	Toote laius puusajoonel Toode murtakse pooleks, mõõdetakse poole toote laius kinnise lukuga puusajoone tasemel.	51,0	54,0	57,0	60,0	± 0,5
G	Toote laius vööjoonel Toode murtakse pooleks, mõõdetakse poole toote laius kinnise lukuga vööjoone tasemel.	46,5	49,5	52,5	55,5	± 0,5

2.9.2. Naiste tunkede valmistoote mõõtude tabel

Mudeli „Tiina“ olulisimateks mõõtnisparameetriteks on toote üldpikkus, varruka pikkus, toote laius rinnajoonel, küljepikkus, sammuõmbluse pikkus, toote laius puusajoonel ja vööjoonel (Joonis 46, tabel 27). Kõik mõõdud on esitatud sentimeetrites.

Joonis 46. Mudeli „Tiina“ mõõtmiskohad

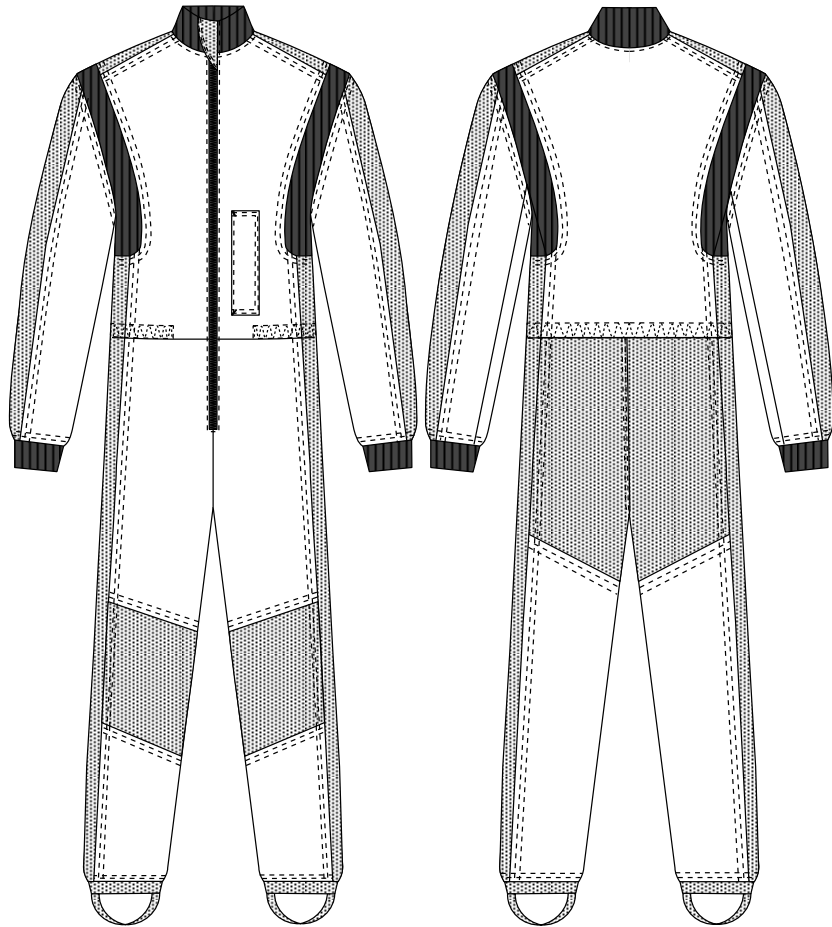
Tabel 27

Mudeli „Tiina“ valmistoote mõõtude tabel

Tähis	Mõõtmiskoha nimetus selgitusega	Suurused				Lubatud kõrvalekaldumised (cm)
		S	M	L	XL	
A	Üldpikkus Mõõdetakse seljakeskjoonel vertikaalselt krae alguspunktist toote allääreni.	161,5	165,5	169,5	173,5	± 1,0
B	Varruka pikkus Mõõdetakse õlatipust varrukasuuni.	64,6	65,2	65,8	66,4	± 0,5
C	Toote laius rinnajoonel Toode murtakse pooleks, mõõdetakse poole toote laius kinnise lukuga rinnajoone tasemel	50,0	53,0	56,0	59,0	± 0,5
D	Toote pikkus vööjoonest allääreni Mõõdetakse kummikanali alumisest õmblusest kuni toote allääreni.	112,5	115,0	117,5	120,0	± 0,5
E	Sammuõmbluse pikkus Mõõdetakse istmikukaare õmblusest alates allääreni.	82,0	83,5	85,0	86,5	± 0,5
F	Toote laius puusajoonel Toode murtakse pooleks, mõõdetakse poole toote laius kinnise lukuga puusajoone tasemel.	52,5	55,5	58,5	61,5	± 0,5
G	Toote laius vööjoonel Toode murtakse pooleks, mõõdetakse poole toote laius kinnise lukuga vööjoone tasemel.	45,0	48,0	51,0	54,0	± 0,5

2.9.3. Meeste tunkede tootekaart

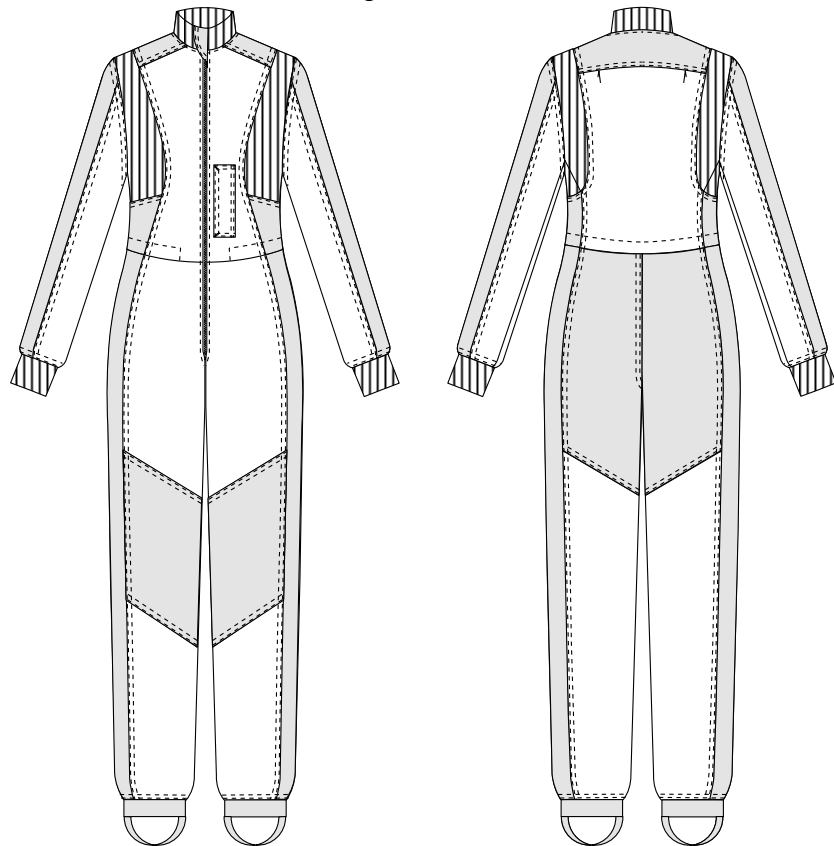
Joonisel 47 on välja toodud meeste langevarjutunkede tootekaart.

TOOTEKAART		
KLIENT:	Sõjaväe Langevarjuklubi	
Hooaeg: Kevad/suvi 2015	Materjal: Töörõivaste materjal	
Toode: Meeste langevarjutunked	Laius: 150 cm (Põhimaterjal) 120 cm (Trikotaaž)	
Mudel : MIHKEL	Suurused: S - XL	Materjali koostis/hooldustingimused
JOONIS 		Põhimaterjal 1 (must) 60% puuvill (CO) 40% polüester (PL) Põhimaterjal 2 (kollane) 100% puuvill (CO) Trikotaaž 85% puuvill (CO) 15% elastaani (EA)
Abimaterjalid: Õmblusniit nr 80, äärestusniit nr 80, tõmblukk 70 cm, tasku lukk 15 cm, kumm laiusega 2,5 cm, nööpaukudega kumm laiusega 2,5 cm, nööbid läbimõõduga 1,5 cm.		
Töötlemise iseärasused : lukuga esikinnis, vööjoonel kumm, varrukasuu ja kaelakaar töödeldud soonikuga, pükste alläär kummikanaliga, hõlmal lukuga ja peale õmmeldud klapiga tasku.		

Joonis 47. Meeste langevarjutunkede tootekaart

2.9.4. Naiste tunkede tootekaart

Joonisel 48 on välja toodud naiste langevarjutunkede tootekaart.

TOOTEKAART		
KLIENT:	Sõjaväe Langevarjuklubi	
Hooaeg: Kevad/suvi 2015		Materjal: Töörõivaste materjal
Toode: Naiste langevarjutunked		Laius: 150 cm (Põhimaterjal) 120 cm (Trikotaaž)
Mudel : TIINA	Suurused: S - XL	Materjali koostis/hooldustingimused Põhimaterjal 1 (must) 60% puuvill (CO) 40% polüester (PL) Põhimaterjal 2 (kollane) 100% puuvill (CO) Trikotaaž 85% puuvill (CO) 15% elastaani (EA)
JOONIS 		
Abimaterjalid: Õmblusniit nr 80, äärestusniit nr 80, tõmblukk 70 cm, tasku lukk 15 cm, kumm laiusega 2,5 cm, nööpaukudega kumm laiusega 2,5 cm, nööbid läbimõõduga 1,5 cm.		
Töötlemise iseärasused : lukuga esikinnis, vööjoonel kumm, varrukasuu ja kaelakaar töödeldud soonikuga, pükste alläär kummikanaliga, hõlmal lukuga ja peale õmmeldud klapi tasku.		

Joonis 48. Naiste langevarjutunkede tootekaart

3. TÖÖ ORGANISEERIMINE

3.1. Toote töötlemise tehnoloogiline järjestus

3.1.1. Meeste tunkede töötlemise tehnoloogiline järjestus

Tabelis 28 on välja toodud meeste tunkede töötlemise tehnoloogiline järjestus koos kasutatavate masina tüüpidega ning niidi värvusega.

Tabel 28

Meeste tunkede töötlemise tehnoloogiline järjestus

Jrk nr	Operatsiooni sisu	Niidi värvus	Masina tüüp
1	2	3	4
1	Taskukoti õmblemine taskuavale	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
2	Tasku ava lahti lõikamine	-	Käärid
3	Taskukoti pööramine ümber ava ja pressimine	-	Triikraud
4	Luku otste ja küljepoolse serva õmblemine lukule	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
5	Luku neljanda serva (esikeskjoone poolne) õmblemine läbi kahe taskukoti	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
6	Taskukottide ühendamine	Kollane	Vieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
7	Tasku klapi servade ühendusõmbluse õmblemine	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
8	Tasku klapi kappimine	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
9	Tasku klapi õmblemine hõlmale	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
10	Tasku klapi ühendusõmbluse maha kappimine	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin

1	2	3	4
11	Tasku klapi lühemate servade õmblemine hõlmale läbi taskukottide	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
12	Hõlma esikeskjoone äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
13	Esiosa istmikukaare äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
14	Krae ühe serva äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
15	Põlvedetaili õmblemine pükste esiosale	Must	Lihtühendusõmblusmasin
16	Istmikudetaili õmblemine pükste tagaosale	Must	Lihtühendusõmblusmasin
17	Põlvedetaili õmbluste kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
18	Istmikudetaili õmbluste kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
19	Püksteosa küljedetaili ja pükste esiosa ühendamise	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
20	Püksteosa küljedetaili ja pükste tagaosa ühendamise	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
21	Püksteosa küljedetaili õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
22	Tagaosa istmikuõmbluse õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
23	Tagaosa istmikuõmbluse kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
24	Esiosa istmikuõmbluse õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
25	Sammuõmbluse õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
26	Allääre kummikanali õmblemine ringiks	Must	Lihtühendusõmblusmasin
27	Kummi õmblemine ringiks	Must	Lihtühendusõmblusmasin
28	Kummi asetamine kanalisse ja kummikanali abiõmbluse õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin

1	2	3	4
29	Kummikanali õmblemine alläärele	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
30	Allääre kummikanali õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
31	Seljaküljedetaili ja esiküljedetaili õlaõmbluse äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
32	Seljaküljedetaili ja esiküljedetaili õlaõmbluse õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
33	Seljakeskdetaili ja õladetaili õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
34	Hõlma ja õladetaili õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
35	Seljakeskdetaili ja õladetaili õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
36	Hõlma ja õladetaili õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
37	Hõlma ja küljedetaili kokku õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
38	Hõlma ja küljedetaili õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
39	Ühendatud esi- ja tagaosade küljedetailide kokku õmblemine kehaosaga	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
40	Küljedetailide ja kehaosa ühendusõmbluse õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
41	Varruka esidetaili ja keskdetaili kokku õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
42	Varruka tagadetaili ja keskdetaili kokku õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
43	Varruka keskdetaili õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
44	Varruka õmblemine lahtisele käeaugukaarele	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin

1	2	3	4
45	Varruka ja kehaosa ühendusõmbluse õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
46	Varruka käealuse õmbluse õmblemine koos kehaosa küljeõmblusega	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
47	Kehaosa küljeõmbluse 2 realine kappimine seljakeskdetailil	Must	Lihtühendusõmblusmasin
48	Varruka sooniku õmblemine ringiks	Must	Lihtühendusõmblusmasin
49	Varruka sooniku õmblemine varrukasuule	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
50	Varruka sooniku õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
51	Krae ühe serva õmblemine kaelakaarele	Must	Lihtühendusõmblusmasin
52	Luku pesa detailide kokku õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
53	Luku pesa ühendusõmbluse kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
54	Luku pesa õmblusvarude äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
55	Luku pesa õmblemine esikeskjoonele abiõmblusega	Must	Lihtühendusõmblusmasin
56	Vööjoone kummikanali otste õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
57	Vööjoone kummikanali õmblusvaru tagasi pressimine	-	Triikraud
58	Vööjoone kummikanali õmblemine kehaosale	Must	Lihtühendusõmblusmasin
59	Kehaosa ja püksteosa kokku õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
60	Vööjoone kummi otste õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
61	Esikeskjoone õmblusvaru tagasi pressimine	-	Triikraud
62	Luku otsade õmblemine krae otsade õmbluste vahele	Must	Lihtühendusõmblusmasin
63	Luku õmblemine esikeskjoonele	Must	Lihtühendusõmblusmasin
64	Riputusaasa õmblemine kaelakaarele	Must	Lihtühendusõmblusmasin
65	Krae sisemise serva õmblemine kaelakaarele	Must	Lihtühendusõmblusmasin

3.1.2. Naiste tunkede töötlemise tehnoloogiline järjestus

Tabelis 29 on välja toodud naiste tunkede töötlemise tehnoloogiline järjestus koos kasutatavate masina tüüpidega.

Tabel 29

Naiste tunkede töötlemise tehnoloogiline järjestus

Jrk nr	Operatsiooni sisu	Niidi värvus	Masina tüüp
1	2	3	4
1	Taskukoti õmblemine taskuavale	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
2	Tasku ava lahti lõikamine	-	Käärid
3	Taskukoti pööramine ümber ava ja pressimine	-	Triikraud
4	Luku otste ja küljepoolse serva õmblemine lukule	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
5	Luku neljanda serva (esikeskjoone poolne) õmblemine läbi kahe taskukoti	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
6	Taskukottide ühendamine	Kollane	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
7	Tasku klapi servade ühendusõmbluse õmblemine	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
8	Tasku klapi kappimine	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
9	Tasku klapi õmblemine hõlmale	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
10	Tasku klapi ühendusõmbluse maha kappimine	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
11	Tasku klapi lühemate servade õmblemine hõlmale läbi taskukottide	Kollane	Lihtühendusõmblusmasin
12	Hõlma esikeskjoone äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
13	Esiosa istmikukaare äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
14	Krae ühe serva äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
15	Põlvedetaili õmblemine pükste esiosale	Must	Lihtühendusõmblusmasin
16	Istmikudetaili õmblemine pükste tagaosale	Must	Lihtühendusõmblusmasin
17	Põlvedetaili õmbluste kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin

1	2	3	4
18	Istmikudetaili õmbluste kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
19	Püksteosa küljedetaili ja pükste esiosa ühendamine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
20	Püksteosa küljedetaili ja pükste tagaosa ühendamine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
21	Püksteosa küljedetaili õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
22	Tagaosa istmikuõmbluse õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
23	Tagaosa istmikuõmbluse kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
24	Esiosa istmikuõmbluse õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
25	Sammuõmbluse õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
26	Allääre kummikanali õmblemine ringiks	Must	Lihtühendusõmblusmasin
27	Kummi õmblemine ringiks	Must	Lihtühendusõmblusmasin
28	Kummi asetamine kanalisse ja kummikanali abiõmbluse õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
29	Kummikanali õmblemine alläärele	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
30	Allääre kummikanali õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
31	Seljaküljedetaili ja esiküljedetaili ölaõmbluse äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
32	Seljaküljedetaili ja esiküljedetaili ölaõmbluse õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
33	Küljedetaili ja esiküljedetaili õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
34	Seljakeskdetaili voltide abiõmbluste õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
35	Seljakeskdetaili ja passe õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin

1	2	3	4
36	Passe ja hõlmade õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
37	Seljakeskdetaili ja passe õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
38	Passe ja hõlma õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
39	Ühendatud esi- ja tagaosa küljedetailide kokku õmblemine kehaosaga	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
40	Küljedetailide ja kehaosa ühendusõmbluse õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
41	Varruka esidetaili ja keskdetaili kokku õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
42	Varruka tagadetaili ja keskdetaili kokku õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
43	Varruka keskdetaili õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
44	Varruka õmblemine lahtisele käeaugukaarele	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
45	Varruka ja kehaosa ühendusõmbluse õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
46	Varruka käealuse õmbluse õmblemine koos kehaosa küljeõmblusega	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
47	Kehaosa küljeõmbluse kaherealine kappimine seljakeskdetailil	Must	Lihtühendusõmblusmasin
48	Varruka sooniku õmblemine ringiks	Must	Lihtühendusõmblusmasin
49	Varruka sooniku õmblemine varrukasuule	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
50	Varruka sooniku õmblusvarude kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
51	Krae ühe serva õmblemine kaelakaarele	Must	Lihtühendusõmblusmasin
52	Luku pesa detailide kokku õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin

1	2	3	4
53	Luku pesa ühendusõmbluse kappimine	Must	Kahenõelaline lihtühendusõmblusmasin
54	Luku pesa õmblusvarude äärestamine	Must	Kolmeniidiline äärestusõmblusmasin
55	Luku pesa õmblemine esikeskjoonele abiõmblusega	Must	Lihtühendusõmblusmasin
56	Vööjoone kummikanali otste õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
57	Vööjoone kummikanali õmblusvaru tagasi pressimine	-	Triikraud
58	Vööjoone kummikanali õmblemine kehaosale pealistusõmblusega	Must	Lihtühendusõmblusmasin
59	Kehaosa ja püksteosa kokku õmblemine	Must	Viieniidiline äärestusühendusõmblusmasin
60	Vööjoone kummi otste õmblemine	Must	Lihtühendusõmblusmasin
51	Esikeskjoone õmblusvaru tagasi pressimine	-	Triikraud
62	Luku otsade õmblemine krae otsade õmbluste vahele	Must	Lihtühendusõmblusmasin
63	Luku õmblemine esikeskjoonele pealistusõmblusega	Must	Lihtühendusõmblusmasin
64	Riputusaasa õmblemine kaelakaarele abiõmblusega	Must	Lihtühendusõmblusmasin
65	Krae sisemise serva õmblemine kaelakaarele	Must	Lihtühendusõmblusmasin

4. MAJANDUSLIK OSA

4.1. Toote hinna kujunemine

Langevarjutunkede hinna kujundamisel võetakse arvesse toote omahinda. Toote omahind on ühe tooteühiku tootmise kulu, mis leitakse, jagades tootmiskulu tooteühikute arvuga [13]. Tootmiskulude alla lähevad mudelite ja lõigete välja töötamine, põhi- ja abimaterjalide kulu, paigutuse tegemine, paberi kulu, õmblusteenus ja juurdelõikusteenus. Toote omahinnale lisandub juurdehindlusprotsent.

Vastavalt hangitavate materjalide hinnale ning töös koostatud põhi- ja abimaterjalide kulule ühele mudelile saab välja arvutada materjalide maksumuse ühele tootele, millele lisatakse muud tootmiskulud.

KOKKUVÕTE

Käesoleva diplomitöö käigus on kavandatud Sõjaväe Langevarjuklubile kaitserõivad langevarjuhüpete sooritamiseks. Kavandati kokku kaheksa mudelit, millest neli oli meestele ja neli naistele. Välja otsustati töötada üks meeste ja üks naiste mudel. Mudelitele valmistati tehnilised kirjeldused ja joonised, iseloomustati välja valitud materjale; konstrueeriti baas- ja moekohased lõiked; valiti mudeli töötlemiseks sobivad tehnoloogiad; arvestati materjalide kulu ning koostati tehniline dokumentatsioon.

Vastavalt mudeli kavandamise tingimustele valiti langevarjutunkede välja töötamiseks tööriivaste materjal. Musta põhimaterjali koostis on 60% puuvilla ja 40% polüestrit, kollase põhimaterjali koostis on aga 100% puuvilla. Liikumisvabadust andvate kehaosa küljedetailide, varrukasuu ja krae materjaliks valiti veniv trikootaž, mille koostis on 85% puuvilla ja 15% elastaani.

Naiste tunkede lõigete valmistamisel on kasutatud M. Müller & Sohn konstrueerimise metoodikat (baassuurus 38 – S) ning meeste tunkede metoodika on pärit Gareth Kershaw “Pattern cutting for menswear” raamatust (baassuurus 48 – M). Tehniliste jooniste järgi on moodustatud põhilõigetest moekohased lõiked. Valminud lõigetest tehti lekaalid ning koostati tehniline paljundus suurustele S-XL. Kirjeldati lekaalide paljundamise reegleid ning iseärasusi.

Langevarjutunkede tehnoloogilise töötlemise valikul võeti eeskuju tööriivaste tehnoloogiast ning seda on kirjeldatud läbilõikejooniste abil. Erinevaid töötlemisvarusid näitavad ka lekaalide joonised.

Keskmise kangakulu leidmiseks ühele mudelile koostati kombineeritud paigutusjoonised naiste ja meeste mudelile eraldi. Samuti arvestati välja niidikulu, mõõtes ära toodete erinevate õmbluste pikkused ning korrutades need vastava piste tüübi koefitsiendiga. Abimaterjalide kulu baasmudelitele on antud tabelina.

Tehnilise kirjeldiuse osas toodi välja mudelite tootekaardid ning valmistoote mõõtude tabelid, millel on välja toodud joonised mõõtmiskoha kirjelduste ja skeemidega, et mõõtmine oleks üheti mõistetav.

Töö organseerimise osas toodi välja mudelite töötlemise tehnoloogilised järjestused. Majandusosas kirjeldati lühidalt mudelite hinna kujunemist. Diplomitööle on lisatud fotod valmis õmmeldud baassuuruste mudelitest.

SUMMARY

For the present thesis, the authors have designed skydiving jumpsuits for the Army Parachute Club. Altogether eight models were designed, four for men and four for women. One model for men and one for women was chosen to be worked with further. In the current paper, the authors give technical descriptions and make drawings, characterise the chosen fabrics, draft basic and fashion patterns, select suitable techniques to make the models, calculate fabric expenditure, and compile technical documentation.

Based on the terms of the models' design, work clothes fabric was chosen to make the jumpsuits. The black main fabric consists of 60 % cotton and 40 % polyester, whereas the yellow main fabric is 100 % cotton. For side details, end of the sleeves and collar, which give freedom of movement, the chosen material is stretchy jersey fabric that consists of 85 % cotton and 15 % elastane.

For the women's jumpsuit, the authors use M. Müller & Sohn's constructing methodology (basic size 38 - S), and the methodology used in making the men's jumpsuit is taken from Gareth Kershaw's "Pattern Cutting for Menswear" (basic size 48 - M). Fashion patterns are derived from the basic pattern block in accordance with technical drawings. Based on these patterns, the authors have drafted patterns with seam allowance and graded them to sizes S-XL. In addition, the rules and special features of grading are described.

The technology used in making work clothes was taken as an example when deciding upon the technological processing and it is described with the help of sectional drawings. Various seam allowances are also shown in patterns with seam allowances.

In order to find out the average fabric expenditure for one model, combined pattern layouts were drafted separately for the women's and men's jumpsuit model. Also, the amount of thread was calculated by measuring the lengths of different types of seams and multiplying the result by the coefficient of the corresponding stitch. The quantity of supplementary materials for the base models is presented in a table.

In the technical description part, the authors present the product cards for the models as well as tables showing the measurements of the final products which include descriptions and drawings of measuring in order to make it clear.

In the work description part, the technological sequences of making the models are brought out. In the section regarding economical aspects, the price formulation of the final product is briefly described. Photos of completed basic size models are added to the thesis.

VIIDATUD ALLIKAD

- [1] USPA, „Skydiving History,” [Võrgumaterjal]. Available: <http://www.uspa.org/AboutSkydiving/SkydivingHistory/tabid/118/Default.aspx>. [Kasutatud 15. jaanuar, 2015].
- [2] Chutingstar, „Stock PittZ Freefly Evolution Suit,” [Võrgumaterjal]. Available: <http://www.chutingstar.com/skydive/pittz-freefly-evolution-suit-3472>. [Kasutatud 20. jaanuar, 2015].
- [3] Profly Suits, „Speedster Women Suit,” [Võrgumaterjal]. Available: <http://pro-fly.eu/ff-vrw-competition-suit#>. [Kasutatud 20. jaanuar, 2015].
- [4] Klikky Sports, „Skydiving Suits,” [Võrgumaterjal]. Available: http://klikkysports.com/index.php?route=product/product&product_id=84. [Kasutatud 3. mai, 2015].
- [5] Skylark, „Equipment Fabrics,” [Võrgumaterjal]. Available: <http://skylarkparachutes.com/en/materials/>. [Kasutatud 11. mai, 2015].
- [6] Sonic Flywear, „Freefly Suit,” [Võrgumaterjal]. Available: <http://sonicflywear.com/freefly/15-aerial.html>. [Kasutatud 11. mai, 2015].
- [7] L. Aunaste, Õmblusmaterjalid, Tallinn: Kirjastus "Valgus", 1973, p. 335.
- [8] D. Tuulik, „Sissejuhatus tekstiimaterjalidesse,” 2011. [Võrgumaterjal]. Available: <http://eprints.tktk.ee/154/1/venivus.html>. [Kasutatud 11. mai, 2015].
- [9] G. Kershaw, Pattern Cutting for Menswear, London: Laurence King Publishing, 2013, p. 320.
- [10] K. L. Stiegler. M, Schnittkonstruktionen für röcke und hosen, System M.Müller & Sohn, München: Rundschau-Verlag Otto G. Königer GmbH & Co, 1996.
- [11] K. Sokk ja V. Toomel, Naiste- ja lasterõivaste konstrueerimine, Tallinn: Kirjastus "Valgus", 1972, p. 312.
- [12] Amann Group, „Determing your sewing thread requirements,” 2004. [Võrgumaterjal].

Available: http://www.amann.com/fileadmin/download/naehfaden/b_naehfadenbedarf_EN.pdf.
[Kasutatud 4. mai, 2015].

[13] EAS, „Toote omahind,“ [Võrgumaterjal]. Available: <http://www.eas.ee/et/alustavale-ettevotjale/toeoevahendid/sonastik/view/80>. [Kasutatud 12. mai, 2015].

Lisa 1. Foto meeste tunkedest

Lisa 2. Foto naiste tunkedest

